

Årsrapport 2013

Fylkesmannen i Telemark

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 6
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 19
Kongehuset	Side 19
Miljøverndepartementet	Side 19
Landbruks- og matdepartementet	Side 27
Kunnskapsdepartementet	Side 47
Statens Helsetilsyn	Side 64
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 70
Justis- og beredskapsdepartementet	Side 74
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 78
Arbeidsdepartementet	Side 82
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 85
Samferdselsdepartementet	Side 95
Utenriksdepartementet	Side 95
Kulturdepartementet	Side 95
Fomyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	Side 96
Andre	Side 98
Endringer i årsrapporten	Side 100

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

Embetet:

Å overta ansvaret for vergemålsoppgavene fra kommunene har vært den største utfordringen for embetet i 2013. Oppgaven har vært sammensatt både administrativt, faglig og økonomisk. Reformen var godt forberedt både sentralt og lokalt i fylket. I Telemark ble det administrative ansvaret lagt til daværende Barnehage- og Utdanningsavdeling som etter 1. juli skiftet navn til Vergemål- og Utdanningsavdelingen.

Telemark ble tilgodesett med 5,3 nye årsverk. Disse ble i hovedsak rekruttert inn fra Grenlands interkommunale overformynderi. Dette har i ettertid vist seg å være svært nyttig. Med alle problemene som oppsto med det sentrale saksbehandlingsverktøyet «Arve», har kompetansen og oversikten våre ansatte hadde med seg vært uvurderlig.

Over tid har embetet utviklet en aktiv kommunedialog som omfatter kommunemøter etter en fast turnus, møter med regionrådene, faste møter med ledelsen i KS, og med ledergruppa i fylkeskommunen. Det er også gjennomført en årlig kommunekonferanse der vår tilstandsrapport for fylket legges fram. Faste temaer som går igjen i disse møtene er politikkformidling, erfaringsutveksling om våre tilsyn, prinsipielle klagesaker og plansaker samt kommuneøkonomi. I 2013 ble 8 av til sammen 18 kommuner besøkt.

Embetet inngår i nettverkssamarbeid med nabofylkene på mange områder. Disse er svært verdifulle arenaer for læring og erfaringsutveksling. Fra Miljøverndepartementet fikk vi kr 600 000 for å heve kvaliteten og kapasiteten på behandlingen av plansaker og klagesaker etter Plan – og bygningsloven. Gjennom nettverkssamarbeid med Agderfylkene, Buskerud og Rogaland er det nå etablert nye rutiner og maler, gjennomført prosessanalyser og Lean-analyse som i sum har redusert saksbehandlingstiden fra 7 mnd. til under 3 mnd. i løpet av et halvt år.

Ledergruppa har gjennomført en vellykket felles lederopplæring sammen med Agderfylkene i helhetlig og strategisk ledelse. For første gang har vi også vært på studietur. Turen gikk til länsstyrelsen i Gävleborgs län. Der har man blant annet fått kompetanseutviklingsmidler fra EU til å arbeide spesielt med rekruttering til offentlig sektor. På dette og andre områder innenfor vår virksomhet, fikk vi inspirasjon og verdifulle impulser.

Av viktige milepeler i avdelingene våre, vil vi spesielt fremheve oppstarten av arbeidet med marin nasjonalpark ved Jomfruland i Kragerø, samtidig og sammen med tilsvarende initiativ i Aust-Agder. Planen er oppstart i 2016, og vi jobber tett med fylkeskommune, kommune og lokale interessegrupper i prosessen.

Internt i embetet er det på tross av høyt sykefravær og høy turnover levert resultater som forventet både på tid og i omfang. Økonomisk har det gått i balanse med et underforbruk på ca kr 350.000.

Arbeidsmiljøet skal kartlegges på nytt i 2014. Vi håper og forventer at det vil vise gode resultater. Embetet gjennomførte høsten 2013 en todagers embetssamling med organisasjonsforståelse og motivasjon som hovedtema.

Fylket:

VI slutter oss til fylkesordfører Terje Riis-Johansen som analyserte Telemarks utfordringer på følgende vis på et møte 3. jan 2014:

- Sykehusstrukturen
- Organiseringen av polititjenestene i fylket
- Infrastruktur med nye hovedfartsårer for vei og jernbane gjennom fylket
- Forberedelse og oppstart av Bypakke Grenland
- Arbeidet med å fusjonere Høgskolen i Telemark med Universitetet i Agder
- Mulig etablering av et nytt statlig/privat såkornfond for innovasjon og næringsutvikling i regionen

Innenfor kommunal forvaltning og tjenesteproduksjon har fylket sine største utfordringer på områdene levekår, utdanning og helse.

Fylket ligger fortsatt under landsgjennomsnittet på flere viktige levekårsparametre. I grunnskolen er det en tydelig fremgang i resultatene fra PISA –undersøkelsen, selv om resultatet samlet sett fortsatt er under

landsgjennomsnittet.

Kommuneøkonomien i fylket er fortsatt stram på tross av kun 2 av 18 kommuner i ROBEK – registeret i 2013. Langsiktig gjeld i % av brutto driftsinntekt er fortsatt over landsgjennomsnittet, mens netto driftsresultat ligger stabilt under.

På området Samfunnssikkerhet og beredskap har 2013 vært et rolig år uten store hendelser. Telemark ble bare i begrenset grad berørt av flommen på Østlandet i mai. Arbeidet med å bygge kapasitet og kompetanse i de kommunale stabene og fylkesberedskapsrådet har vært prioritert.

Fylkesmannen i Telemark er initiativtaker og leder krisekommunikasjonsnettverket i Telemark, plassert under Fylkesberedskapsrådet. Det består av alle etater som potensielt må rykke ut i en krisesituasjon. Vi jobber også for å innlemme kommunene i dette, og har til hensikt å trappe opp denne delen av virksomheten vår.

Svak folketallsutvikling gir relativt små vekstimpulser til distriktskommunene når vi sammenligner oss med nabofylkene til Telemark. Basert på NHO,s Kommune-NM for 2013, har samtlige regioner i fylket tilbakegang siden siste måling i 2008. Imidlertid har 6 kommuner i fylket forbedret sin plassering, og Bø er den kommunen har hatt størst framgang. For veksten i nye arbeidsplasser er det også svake tall. Siste regionale analyse fra Telemarksforskning viser kun beskjedne tall, for 2012 var veksten lavest av samtlige fylker i landet.

En nylig gjennomført kartlegging av landbruket viser store regionale forskjeller i sysselsetting og verdiskaping med frukt og bærproduksjon i Midt-Telemark som mest lønnsom og ekspansiv. Samlet sett utgjør verdiskapningen innenfor primærnæringene i landbruket i fylket ca. 700 mill kr pr år. Næringen gir sysselsetting for ca 3000, noe som utgjør 3,9 % av alle sysselsatte i Telemark.

På kommunikasjonssiden jobber vi videre med innkjøringen av nye nettsider, og er i gang med å lage nytt intranett for embetet. Fortsatt lider FM-hjemmesidene av startvansker, og vi føler at det blir lagt for lite vekt sentralt på å tilføre videreførelsen ressurser både på budsjett- og personalsiden. Fylkesmannsembetenes nye nettsider fikk lavere score enn tidligere i Difi-evalueringen, blant annet for sviktende universell utforming. Dette fører til frustrasjon for lesere og leverandører, og bør rettes opp i inneværende år.

Fylkesmannen i Telemark legger stor vekt på å øke synligheten i fylket vårt. Vi legger artiklene våre ut på sosiale medier, deltar og arrangerer en rekke aktiviteter rundt om i fylket, som karrieredager og andre møteplasser. Vi bruker media på en proaktiv måte ved at vi promoterer saker og selger pakker inn for media, og deler vår kunnskap med flere andre embeter. Vi har valgt å fortsette utgivelsen av Tilstandsrapporten for Fylkesmannen i Telemark (en trykksak på 68 sider), noe som har vist seg å fortsatt være velkomment både i kommunene og i media.

I 2013 hadde vi gleden av to besøk fra Slottet. H.M. Kong Harald besøkte Notodden i forbindelse med byjubileet 8. oktober, og 28. november delte H.M.Dronning Sonja ut sin skolepris til Porsgrunn videregående skole.

1.2 Ressursbruk og andre økonomiske forhold

Kommentarer til ressursbruk på fagkapittel, ligger under hvert enkelt departement. Det gjelder HOD, KD og MD.

Regnskapet for 2013, kappost 151001, viser et mindreforbruk på kr 348 718. Vi har god oversikt og styring med den økonomiske situasjonen gjennom året.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
Miljøverndepartementet	kr 7 742 487,94	kr 2 779 193,02
Landbruks- og matdepartementet	kr 8 763 867,82	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 5 100 373,87	kr 1 947 807,19
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 2 309 670,60	kr 333 059,72
Justis- og beredskapsdepartementet	kr 2 923 256,51	kr 1 843 696,68
Kommunal- og regionaldepartementet	kr 4 041 936,30	kr 276 167,36
Arbeidsdepartementet	kr 821 930,76	kr 1 566 080,50
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 8 140 812,70	kr 1 671 576,10
Andre	kr 21 684 656,93	kr 0,00
Sum:	kr 61 528 993,00	kr 10 417 580,00

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generellesamordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

Vi gjennomfører løpende veiledning om kommunalrettslige spørsmål, ved daglige henvendelser, ved foredrag i kommunestyre og ved konferanser. Arbeidet har betydning for rettssikkerheten og bidrar samtidig til større forståelse av lokalt handlingsrom og lokalt samordningsansvar.

Telemark hadde i 2013 to kommuner registrert i ROBEK. En tredje kommune er registrert i januar 2014 med grunnlag i budsjett vedtatt i 2013. Det vises ellers til resultatområde 62.

Skjønnsmidler brukes aktivt for å bidra til kommunenes arbeid med fornying, effektivisering og omstilling. Mesteparten av skjønnsmidlene til omstilling og fornyingstiltak formidles gjennom regionrådene. Det legges større vekt på resultater, overføringsverdi og å evaluere effekten av prosjektene. Fylkesmannen har møte med regionrådsledere fire ganger i året og deltar jevnlig i regionsrådsmøter.

Ved bruk av en årlig Tilstandsrapport og i annet kommunerett arbeid vektlegger fylkesmannen betydningen av å klargjøre statlig politikk og forventninger til kommunal prioritering og innsats.

Fylkesmannen har over år bygget gode rammer for en konstruktiv dialog mellom stat og kommune. Gjensidig tillit og respekt er bærende elementer i dialogen. Gjennom dialogen vektlegges arbeidet med å synliggjøre det kommunale handlingsrommet og kommunenes ansvar for prioritering.

Fylkesmannen personlig møter den administrative og politiske ledelsen i hver kommune to ganger hver valgperiode. I tillegg møter hun hvert av de 4 regionrådene en gang i året.

2.2 Velferd,helse og personlig tjenesteyting

Fylkesmannen er opptatt av å se satsinger på velferds- og helseområdet under ett, slik at vår forvaltning av tilskudd til å motvirke barnefattigdom, midler til boligsosialt arbeid, midler på rusfeltet og midler til arbeid med barn og unge ses i tett sammenheng.

Vi er også opptatt av at Fylkesmannen skal se en helhet i alt arbeid med utsatte barn og unge. Se egen rapportering "Talenter for framtida" under punkt 2.3.

Rus og psykisk helse er overlappende områder. Dette kommer til uttrykk gjennom Fylkesmannens samarbeid med Korus og med fylkesmannsembetene i Vestfold, Buskerud, Aust-Agder og Vest-Agder om felles kompetanseplan. Kurstilbudene utarbeides slik at de omfatter temaer av interesse for ansatte innen både rus og psykisk helsearbeid.

Tilsyn

Fylkesmannen vil igjen peke på at vi mottar et stort og detaljert oppdrag fra Statens helsetilsyn vedrørende tilsynsystema, volumkrav og metoder for tilsyn. Ut fra de ressurser vi har til rådighet, er dette oppdraget så stort at Fylkesmannen i svært liten grad klarer å foreta egeninitierte tilsyn rettet mot områdene velferd, helse og personlig tjenesteyting. Fylkesmannen mener dette er uheldig, fordi det kan være lokale forhold som burde ført til egeninitierte tilsyn rettet mot enkelte områder i kommuner og spesialisthelsetjenesten.

Fylkesmannen vil også uttrykke bekymring for et svært stort tilsynstrykk mot kommunene i fylket. I endel tilfelle ville både tjenestene og ikke minst brukerne vært like godt eller bedre tjent med at Fylkesmannen hadde større ressurser til å drive målrettet råd og veiledning til kommunene i fylket. Fylkesmannen mener også at det i dag drives for lite tilsynsarbeid med spesialisthelsetjenesten, noe som er bekymringsfullt ut fra størrelsen og kompleksiteten i disse saksområdene. Ikke minst på feltet psykisk helse synes det å være behov for økt tilsynsaktivitet, både i spesialisthelsetjenesten og i primærhelsetjenesten.

Fylkesmannen ser med bekymring på at det de siste par årene har skjedd en nedtrapping av innsatsen innen psykisk helsevern i vårt fylke, både i helseforetaket og i flere kommuner, på tross av de signalene om opptrapping som gis fra sentralt hold. Fylkesmannen i Telemark ville gjerne hatt mer ressurser for å følge opp spesialisthelsetjenesten generelt, og det psykiske helsevernet spesielt.

På områdene velferd, helse, barnevern og personlig tjenesteyting blir erfaring fra tilsyn lagt til grunn for kontakt

med kommuner og helseforetak.

Det vises forøvrig til detaljert rapport til Statens helsetilsyn vedrørende årets tilsyn på helse-, sosial- og barnevernsområdet.

Utvikling, kompetanse og kvalitet i de sosiale tjenestene

Fylkesmannen har tett oppfølging av de lokale NAV-kontorene og har forholdsvis hyppig kontakt med leder og ansatte ved kontorene. Det er bl.a satt av en halv dag hver uke der ansatte på området hos Fylkesmannen er tilgjengelig for videoveiledning for ansatte ved NAV, og vi opplever at det er lav terskel for å bruke dette tilbudet. I enkelte klagesaker bruker Fylkesmannen videoveiledning for å gå gjennom resultatet med det aktuelle NAV-kontoret.

I 2013 ble det opprettet "Samarbeidsavtale mellom Fylkesmannen i Telemark og NAV Telemark". Formålet med avtalen er bl.a å styrke samarbeidet, for å gjøre NAV-kontorene gode på å følge opp brukere i en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning og videreformidle brukere til arbeid og aktivitet. Avtalen evalueres årlig i et møte mellom Fylkesmannen, NAV-dirketøren og KS.

Arbeidet med folkehelse:

Fylkesmannen har her et nært samarbeid med Fylkeskommunen og en variert aktivitet som gjelder oppfølging av helsestasjoner, informasjon og rådgivning på skoler, tilrettelegging av friluftsområder, rådgivning om utearealer på sykehjem, frisklivssentraler og annet. Alle fagavdelingene hos Fylkesmannen er informert om at den totale virksomheten skal ses i lys av Lov om folkehelse.

Prioritering av oppdrag på helseområdet

Som Helse- og omsorgsdepartementet skriver i oppdragsbrevet, har oppgaveøkningen spesielt på helsefeltet økt betydelig i fylkesmannsembetene, uten at det er tilført mer ressurser. Dette gjør at avdelingen må prioritere sterkt, og vi har da valgt å prioritere individsaker, både tilsynsklager og rettighetsklager på de ulike feltene og dessuten de andre individsakene. Den største gruppen av de sistnevnte er førerkortsakene som har hatt en betydelig økning de senere år og der presset fra publikum og helsevesenet er stort. Også når det gjelder tilsynsklager på helsefeltet har det i perioder vært et stort press, bl.a. fordi noen saker er omfattende og komplekse. Det har til tider ført til at saksbehandlingstiden har økt, og enkelte klagesaker har blitt 1-2 år gamle selv om vi for saksfeltet samlet sett har klart å overholde de tidene for saksbehandling som er gitt av overordnet myndighet. Avdelingen har sett seg nødt til å nedprioritere flere utviklingsoppgaver. Dette er gjort i samarbeid med embetsledelsen, som har ansvaret for de prioriteringene som er gjort.

Fylkesmannen har felles Sosial- og helseavdeling, med både sosialsaker, helse, barnevern og forvaltningsoppgaver. Dette fører til at de fleste ansatte arbeider på flere felt innenfor avdelingens oppgaveportefølge, og det blir glidende overganger ved bruk av ressurser. Vi mener vi får mest ut av ressursene på denne måten, faglig og økonomisk, selv om det kan være noe vanskelig å føre et detaljert regnskap over tidsbruken. Vi mener imidlertid at vår rapportering på de ulike resultatområdene gir et tilnærmet riktig bilde av ressursfordelingen.

Fylkesmannen som vergemålsmyndighet

Fylkesmannen i Telemark forberedte overgangen ved å lære opp vergene, ha møter med kommunene, bygge om lokalene, bygge opp systemene og forberede oss og nyansatte på overgangen.

Fylkesmennene startet opp som vergemålsmyndighet 01.07.2014. Ansatte i tre overformynderier ble overført fra kommunene og utgjør i dag vergemålsgruppa hos Fylkesmannen. Organisatorisk er den plassert i Utdannings- og vergemålsavdelingen.

Oppstartsproblemene som fylkesmennene har hatt er trolig godt kjent. Datasystemet ARVE har ved sin manglende funksjonalitet stilt embetet overfor store utfordringer. Effektiviseringsgevinsten som lå i reformen kan ikke hentes ut på lang tid ennå. Vi er bekymret for at de vergetrengende ikke får den hjelp de har krav på innenfor et rimelig tidsrom. Til tross for at Telemark har godt kvalifiserte medarbeidere med lang erfaring fra feltet så har vi en saksbehandlingstid på ca 3-6 mndr avhengig av sak. Vi har hatt utstrakt bruk av overtid og de ansatte er slitne.

Fylkesmannen i Telemark sin vurdering er at kompleksiteten i overgangen ble undervurdert. Vi undrer oss også over hvordan datasystemet kunne tas i bruk uten nødvendig funksjonalitet.

nettverket. GLØD-nettverket har laget og publisert to rekrutteringsfilmer.

For detaljert beskrivelse av tiltakene vises til gjennomgangen under kap 3.

Skole

Tilsyn og veiledning

Tilsyn og veiledning er Fylkesmannens hovedoppgave på opplæringsområdet. Tilsynene er gjennomført etter gjeldende metodehåndbok og instruksjer. Det er ført tilsyn med prioriterte områder. Vi har likevel et avvik fra aktivitetskravet.

Et planlagt oppfølgingstilsyn i forbindelse med FNT 2010-13 i en kommune ble erstattet med et hendelsesbasert tilsyn på spesialundervisning i samme kommune. Årsaken var at vi over tid hadde registrert uro og fått tilbakemeldinger fra foreldre. Det ga grunn til bekymring. Vi så samme tendens i klagesaker og opplevde at noen vedtak ikke ble iverksatt uten ugrunnet opphold. Vår vurdering var at det var nødvendig å gjennomføre hendelsesbasert tilsyn.

Skriftlig tilsyn av to kommuner etter oppl § 9-1 ble ikke gjennomført på grunn av uklar rettstilstand på området.

Til tross for dette avviket fra aktivitetskravet, har Fylkesmannen i Telemark brukt mer ressurser på tilsyn i 2013 enn i 2012. Den viktigste grunnen er veiledningsbehovet i kommunene. Det har vært nødvendig å sette inn arbeidskrevende veiledningstiltak for å støtte kommunene i deres arbeid med å håndtere påleggene som ble gitt. Veiledningstiltakene har blitt godt mottatt. Fylkesmannen vil i løpet av vinteren 2014 kunne avslutte alle tilsyn som har vært gjennomført i 2012 og 2013. Fylkesmannen har på denne måten fulgt opp tildelingsbrevet fra FAD der vi skal vurdere behovet for veiledning i lys av tilsynsresultater, klagebehandling og annen kunnskap om kommunene.

Vår oppfatning er at tilsyn kombinert med veiledning har effekt selv om det er krevende både for skolene og skoleeier å bli utsatt for tilsyn. Som eksempel sier vår vinner av Dronning Sonjas skolepris sier at tilsynet av elevenes psyko-sosiale miljø var et viktig bidrag til at skolen vant prisen.

Tiltak innen kompetanseutvikling og erfarings- og kunnskapsinnhenting

Fylkesmannen har fulgt opp kommunenes rapportering i rapporteringssystemet REV. Rapportene er kontrollert for feil og mangler. Kontrollen var gjennomført innen fristen.

Strategi for ungdomstrinnet er kommet godt i gang. GNIST-nettverket har ansvar for gjennomføring av strategien. Utviklingsveiledere er ansatt og holder til i hhv Bø og Bamble kommuner. Tokke kommune er med i pulje 1, de andre kommunene fordeler seg på pulje 2-4. En faggruppe bestående av utviklingsveilederne og en ansatt hos Fylkesmannen samarbeider om fylkets konkrete arbeid med strategien.

Fylkesmannen har valgt ut fem kommuner til pulje 4 i *Vurdering for læring*. Midlene er utbetalt og Fylkesmannen har fulgt opp kommunenes arbeid.

I 2013 nominerte Telemark en kandidat til *Dronning Sonjas skolepris*. Vi er stolte over og glade for at vår kandidat, Porsgrunn videregående skole, vant prisen.

Fylkesmannen har gjennomført oppdraget på bl.a. Nasjonale prøver, Veilederkorps, Skoleporten og Målrettet innsats mot mobbing. Det vises til nærmere omtale under kap 3.

Ressurser og kompetanse på barnehage og utdanning

Fylkesmannen i Telemark har god kompetanse på området. Den består av juridisk, pedagogisk, samfunnsfaglig og økonomisk kompetanse. Det er imidlertid en utfordring å sette sammen tilsynsteam med tilstrekkelig kompetanse og kapasitet når avdelingen har 9,4 årsverk som skal dekke alle oppgavene.

2013 har vært et mer arbeidskrevende år enn det vi har hatt tidligere. En grunn er at det har kommet flere oppdrag enn vanlig gjennom året. Den viktigste grunnen er likevel at vi i 2013 har brukt noe av kapasiteten på utdanningsområdet på andre fagområder. Tilsyn av introduksjonsloven og vergemålsreformen har krevd ressurser som vi har hentet fra utdanning. Totalt kan det dreie seg om ca. 0,4 årsverk i 2013. Avdelingen er også inne i et generasjonsskifte. Vi får inn nye ansatte som bidrar med god kompetanse, men som naturlig nok trenger litt tid til å sette seg inn i fagområdene. Det medfører at kapasiteten er noe mer presset enn det vi har vært vant til.

Samlet vurdering av egen måloppnåelse

Til tross for nedgang i kapasitet mener vi at Fylkesmannen i Telemark har god måloppnåelse på utdanningsområdet. Som eksempler nevnes at klagesakene er behandlet innen 3 mndr, vi har gjennomført mange tiltak på kompetanseutvikling og kvalitetsutvikling, GSI-rapporteringen og BASIL har vært i rute og eksamensarbeidet har gått etter planen. De som har bedt om det eller som vi mente hadde bruk for det har fått veiledning.

Med unntak av tilsyn skole er så godt som alle oppdragene i fullmaktsbrevet håndtert. Siden vi har overoppfylt aktivitetskravet på tilsyn barnehage kan en spørre seg om vi ikke i stedet burde avlyst tilsyn på barnehage for å gjennomføre flere på skole. Kompetansen i tilsynsteamet barnehage kunne ikke automatisk overføres til skole da tilsynsmetodene og fagbakgrunnen er forskjellig. Kombinert med uklart rettsgrunnlag på oppl 9-1, behovet for veiledning på FNT 2010-13 og andre utfordringer valgte vi likevel å følge oppsatt tilsynsplan.

Talenter for framtida

Bakgrunn

Telemark fylke har mange utfordringer knyttet til levekår. Grunnskoleresultatene i fylket er lavest i landet sammen med Finnmark. 1 av 3 av våre ungdommer gjennomfører ikke videregående opplæring innen fem år fra oppstart. Dette gjør at en del unge mangler de kvalifikasjoner som næringslivet etterspør, og er i risiko for å bli stående utenfor arbeidslivet. Telemark har videre høyest andel unge uføre i landet, og mange unge mottar ytelser fra NAV.

En rapport utarbeidet på oppdrag fra Fylkesmannen i 2009 viste at det fantes en rekke mindre prosjekter og initiativ rettet mot barn og unge, men innsatsen i kommunene har ikke forbedret levekårsstatistikken nevneverdig. I tillegg dokumenterte rapporten at det var liten grad av kunnskapsoverføring mellom fagmiljøene i kommunene og lite samarbeid over kommunegrensene. Rapporten pekte på behov for en bedre samordning av innsatsen overfor barn og unge. Erfaringene samsvarte godt med utredningen i NOU 2009:22 *Det du gjør, gjør det helt. Bedre samordningen av tjenester for utsatte barn og unge*. Frafall i videregående skole begynner tidlig og muligheten til forebygging ligger i å se helheten i oppvekstløpet. Det kreves felles strategier, samhandling og samarbeid mellom alle relevante aktører.

Kommunene tok i 2009 kontakt med fylkesmannen og ba fylkesmannen ta initiativ til en felles samordnet innsats overfor utsatte barn og unge i Grenland. Grenland består av seks kommuner, og er den folkerikeste delen av Telemark med ca 119 00 innbyggere. På bakgrunn av hevdelsen startet fylkesmannen en bred satsing rettet mot barn og unge i Grenlandsregionen kalt Talenter for framtida. Talenter for framtida har vært Fylkesmannens største utviklingsorienterte satsing gjennom flere år, og vil også være det i den neste fireårs perioden i henhold til strategisk plan for embetet for 2013-2016.

Siden oppstarten av Talenter for framtida har det vært arbeidet målrettet med å få en solid forankring av satsingen. Alle kommunene i Grenland, samt fylkeskommunen har fattet politiske vedtak om tilslutning til satsingen. Kommunene har i stor grad implementert satsingen i sine strategiske planer og årsplaner. I siste del av 2012 ble det også fattet vedtak om at Talenter for Framtida skulle inngå i Grenlandssamarbeidets prosjektportefølje. Gjennom Talenter for framtida har Fylkesmannen i Telemark lyktes med å etablere et bredt samarbeid om barn og unge mellom en rekke sentrale aktører: Grenlandskommunene; Bamble, Drangedal, Kragerø, Porsgrunn, Siljan og Skien, NAV Telemark, fylkeskommunen, Høyskolen i Telemark og fylkesmannen. Assisterende fylkesmann leder styringsgruppen for Talenter for framtida. Fylkesmannen har også arbeidsgiveransvar for prosjektleder. Fylkesmannsembetet har fått mange positive tilbakemeldinger på satsingen fra politisk og administrativ ledelse i kommunene.

Målsettinger og satsingsområder

Kommunene/fylkeskommunen har i fellesskap blitt enige om følgende målsetting for Talenter for framtida: *Kommunene i Grenland skal gjennom felles satsing på forebyggende arbeid, tidlig innsats og økt samarbeid, bidra til at flere blir kvalifisert for arbeidslivet.*

Det valgt ut fem særskilte satsingsområder for arbeidet:

- Gode overganger (2012/13)
- Foreldresamarbeid (2012/13)
- Færre på passive ytelser (2014)
- Tidlig innsats
- Tverrfaglig samarbeid

Felles satsingsområder i 2013

I 2013 har det vært arbeidet med satsingsområdene «Gode overganger» og «Foreldresamarbeid». Arbeidet startet opp med en felles oppstartskonferanse i Grenlandsregionen 28. aug. 2012, politikere, kommunenes ledelse og fagfolk fra kommunene deltok. I alle kommunene var det i forkant av oppstartskonferansen nedsatt tverrfaglige arbeidsgrupper med representanter (på ledernivå) for hele oppvekstløpet. I arbeidsgruppene for «Foreldresamarbeid» var det også foreldre trukket inn representanter for foreldrene.

De kommunevise arbeidsgruppene for henholdsvis «Gode overganger» og «Foreldresamarbeid» har arbeidet etter et felles mandat hvor bakgrunn og oppdrag var nærmere beskrevet. Mandatet hadde følgende hovedpunkter:

- Analysere situasjonen i kommunen mht satsingsområdet
- Identifisere forbedringsområder
- Valg av tiltak
- Utvikle måleindikatorer for å vurdere kvaliteten av tiltakene
- Lage en plan for implementering av tiltakene
- Måle gjennomføring og resultat

Metode i utviklingsarbeidet

- Felles satsingsområder og målsettinger for hele Grenlandsregionen
- Tverrsektorielle arbeidsgrupper i alle kommunene i regionen, ledet av en kommunal prosessleder
- Arbeidsgruppene arbeider etter felles mandat hvor oppdrag og fremdrift er beskrevet
- Felles konferanser og samlinger for arbeidsgruppene i Grenland
- Arbeidsgruppene arbeider i egen kommune mellom de felles samlingene
- Utveksle erfaringer mellom kommunene
- Strategier i utviklingsarbeidet: kunnskapsbasert arbeid, erfaringsutveksling, kunnskapsutvikling og vurdering/evaluering av arbeidet

Arbeidsgruppene avsluttet sitt arbeid 15. juni 2013 med en sluttrapport fra hver kommune med anbefalinger om tiltak for å forbedre kommunenes innsats innenfor satsingsområdene. Den 28. aug. 2013 arrangerte Talenter for framtida er stor konferanse i Grenland hvor arbeidsgruppene presenterte resultatet fra arbeidet for kommunenes politiske ledelse. Høsten 2013 og våren 2014 arbeides det med å implementere tiltakene. Kommunene skal i februar 2014 rapportere på status for gjennomføring av tiltak. Fremfor stadig nye småprosjekter i den enkelte kommune som ofte er vanskelig å videreføre, arbeides det nå med forbedring av den ordinære driften i kommunene.

Ved å arbeide sammen i regionen om felles utfordringer har utvikling av bedre tjenester til barn og unge fått et stort fokus. Det har gitt ny innsikt og kunnskap om utviklingsarbeid i kommunene. Dette bidrar også til et meget godt samarbeid mellom de kommunale/fylkeskommunale og statlige aktørene som medvirker i arbeidet.

Samarbeid om barn og unge

Det er flere pågående prosjekter i Telemark som ser på utfordringer og muligheter innenfor oppvekst og utdanningsområdet. Det ligger et potensiale i å samordne og bygge videre på erfaringene fra disse prosjektene, identifisere utfordringer og ny kunnskap og legge til rette for samarbeid mellom de ulike aktørene. Ved å samordne virkemidler og styrke samhandling mellom de ulike nivå og aktørene er det store muligheter å heve kompetansenivået blant unge og på sikt økte verdiskapingen og sysselsettingen i Telemark.

Samarbeid med Telemark fylkeskommune

Telemark fylkeskommune skal våren 2014 i gang med å utarbeide en regional plan for oppvekst og utdanning for Telemark fylke. Fylkesmannen, ved blant annet prosjektleder for Talenter for framtida, skal delta i arbeidsgruppen som skal gi innspill til utformingen av strategien.

I tillegg har prosjektleder ved Talenter for framtida deltatt i styret for en satsing kalt «Den gode skolehelsetjeneste». Dette er et to-årig prosjekt som har hatt fokus på å få en bedre kvalitet på skolehelsetjenesten i Telemark, og prosjektet ble også støttet med midler fra Talenter for framtida- Prosjektet ble avsluttet ved årsskiftet 2013/14.

Ny GIV

Fylkesmannen og Talenter for framtida har hatt tett kontakt med både overgangsprosjektet og oppfølgingsprosjektet i Ny GIV/ Telemark fylkeskommune. Ny GIV-prosjektet har bidratt med mye kunnskap om årsaker til frafall i skolen generelt og til å identifisere lokale utfordringer spesielt. Prosjektleder ved Ny GIV bidro også med foredrag om fravørs- og frafallsproblematikken på en større konferanse i Talenter for framtida

10.01.14.

Samarbeid med Høyskolen i Telemark

Høyskolen i Telemark startet høsten 2013 opp en omfattende, longitudinell studie for å se nærmere på årsaker til at noen unge slutter skolen, mens andre velger å bli værende. Forskningsprosjektet skal gå over 10 år, og det skal utarbeides en rekke masteroppgaver i den forbindelse. Forskningsresultatene vil kunne gi oss ny kunnskap om hvorfor mange unge velger bort skolen i Telemark. Fylkesmannen bidrar ved å gi innspill til designet av forskningsprosjektet og i det videre arbeidet.

Samordning av arbeidet om barn og unge internt ved embetet

Satsingen på Talenter for framtida har bidratt til godt samarbeid på tvers av avdelingene ved embetet. I 2013 har vi hatt en referansegruppe for Talenter for framtida hvor tre avdelinger har vært representert. I 2014 vil mandatet til arbeidsgruppen bli utvidet til å omfatte hele barn og unge- området. I arbeidsgruppen er følgende fagområder er representert: barnevern, barnefattigdom, boligsosialt arbeid, NAV, psykisk helse, rus, folkehelse, barnehage, grunnskole samt Talenter for framtida.

Arbeidsgruppen har månedlige møter og har fokus på å samordne embetes innsatser på barn- og unge området:

- Hvordan trekke veksler på de ulike fagområdene for å løse våre felles embetsoppdrag om barn og unge best mulig.
- Samordning av innsatsen overfor kommuner og samarbeidspartnere med hensyn til kompetansehevede tiltak og konferanser, tilskuddsforvaltning og tilsyn.
- Kartlegging av hvilke nettverk fylkesmannen besitter på fagområdene knyttet til barn og unge.
- Utveksling av erfaringer fra tilsyn og kunnskap og kommunene.
- Hvordan kan Fylkesmannen i Telemark bruke sine arenaer for å bidra til å skape engasjement, helhet og sammenheng i tjenestene overfor risikoutsatte barn og unge

Samarbeid med andre fylkesmannsembeter

Fylkesmannen i Telemark ved Talenter for framtida har hatt god kontakt med andre embeter med større satsinger på barn og unge, i særlig Fylkesmannen i Nordland/»Ungdom i svevet» og «Vårres barn, Vårres fremtid», samt Fylkesmannen i Troms/»Sjumilssteget». Styret i Talenter for framtida gjennomførte en givende studietur til fylkesmannen i Tromsø i juni 2013. Her utvekslet vi nyttige erfaringer om utviklingsarbeid i kommunene rundt barn og unge, og vi møtte en rekke representanter fra kommunene i Troms, som presenterte sine tiltak og prosjekter.

Fylkesmannen i Nordland var invitert til Telemark høsten 2013 for å utveksle erfaringer med utviklingsarbeid om barn og unge. Vi fikk mange nyttige innspill i planleggingen av det nye satsingsområdet for 2014. Fylkesmannen i Nordland skal også bidra direkte inn i arbeidet med Talenter for framtida i 2014 med bistand om gjennomføring av dialogkafe med en skoleklasse fra yrkesfaglig studieretning i samtlige seks deltagerkommuner.

Utvidelse av Talenter for framtida til Midt-Telemark

Kommunene i Midt-Telemark har etter initiativ fra Fylkesmannen startet opp et samarbeidsprosjekt knyttet til satsingsområdet i Talenter for framtida "Færre på passive ytelser". Prosjektet i Midt-Telemark har følgende visjon: "Ingen ungdom fra Midt Telemark skal gå på passive ytelser uten aktive tiltak". Målsettingen for prosjektet er at all ungdom skal ha aktive tiltak innen 3 år. Prosjektet er forankret under paraplyen Talenter for framtida, og vil bli sett i sammenheng med øvrige aktiviteter i satsingen. Prosjektet er finansiert med midler fra Arbeids- og velferdsdirektoratet. Dette er et spennende prosjekt og det er forventet at arbeidet vil ha overføringsverdi for de øvrige kommunene i Talenter for framtida.

Losprosjektet i Grenland

Talenter for framtida etablerte Losprosjekt i fem av de seks kommunene i Grenland. Lossatsingen er forsøksprosjekt initiert av Barne, Likestillings- og integreringsdepartementet med varighet fra 2011-13. Losene har gitt tett, individuell oppfølging av sårbar ungdom i alderen 14 – 23 år i risikozonen for å falle utenfor skole og arbeid. Målgruppen har vært ungdom med sammensatte behov, det vil si ungdom med behov for oppfølging fra flere tjenester og aktører. Tilbakemeldinger fra deltagerkommunene tyder på at Losprosjektet har gitt gode resultater med ungdommene som har fått hjelp gjennom prosjektet. I tillegg har Losprosjektet gitt oss viktig systeminformasjon om utfordringer rundt samarbeid og samordning av tjenestene for ungdommer med sammensatt hjelpebehov.

Losprosjektene i Grenland har finansiert med midler fra BLD, helsedirektoratet og fylkesmannen. Los-prosjektet ble avsluttet ved utgangen i 2013. Til tross for gode resultater og erfaringer fra prosjektet ser vi at det er vanskelig for kommunene å videreføre los-ordningen etter at finansieringen opphører. Det er også krevende å

sikre at prosjekter generer kunnskap som er nyttig ut over prosjektperioden.

Informasjon

Det er utarbeidet en egen hjemmeside for satsingen: www.talenterforframtida.no

Talenter for framtida i 2014

Satsingsområdet for Talenter for framtida i 2014 er «Færre på passive ytelser». Det er tre områder kommunene i Grenland skal arbeide særskilt med:

- Øke elevers nærvær i skolen
- Oppfølging av fravær
- Oppfølging av unge som slutter i skolen

Arbeidet startet opp med en felles konferanse 10. januar 2014. Arbeidet vil bli organisert på samme måte som de med de foregående satsingsområdene, med tverrfaglige arbeidsgrupper i alle Grenlandskommunene som skal jobbe etter et mandat med felles målsettinger og framdriftsplan. Denne gangen vil vi legge vekt på ungdomsmedvirkning i utviklingsarbeidet. I mars 2014 vil det bli gjennomført cafedialog med en klasse fra yrkesfaglig studieretning i alle kommunene, i samarbeid med Fylkesmannen i Nordland.

Høyskolen i Telemark vil i 2014 bli trukket inn i samarbeidet om Talenter for framtida. Høyskolen skal blant annet bidra med faglig veiledning av arbeidsgruppene/prosesslederne i kommunene.

Gjennom samarbeidssatsingen Talenter for framtid er fylkesmannen i Telemark en pådriver for utvikling, samarbeid og samordning av en felles innsats overfor barn og unge:

- Et positivt og konstruktivt samarbeid om barn og unge er etablert mellom alle de viktige aktørene i Grenlandsregionen
- Stimulering av godt samarbeid mellom tjenestene for barn og unge
- Kunnskapsutvikling, og kobling av kompetansemiljøer og praksisfelt
- Forbedring av ordinær drift i kommunene
- Stimulering av tiltak for å styrke oppvekstmiljøet
- Formidling, gjennomføring og samordning av statlig politikk på oppvekstområdet
- Barn og unge er satt på dagsorden i Telemark, politisk, administrativt, faglig og i media

Årsmelding for 2013 vil bli ettersendt når den foreligger.

Introduksjonsloven

Fylkesmannen i Telemark hadde planlagt to tilsyn etter introduksjonsloven, men gjennomførte ett fordi vi ikke hadde kapasitet til mer. Tilsynet er ressurskrevende. Vi har brukt mer ressurser på dette ene tilsynet enn det vi frigjorde ved at vi mistet tilskuddsordningen. Fullmaktsbrevet fra FAD for 2013 sier at vi da skal omdisponere ressurser innenfor Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementets oppgaveportefølje. Det ville imidlertid ført til at andre oppgaver under BLID ikke kunne gjennomføres. Resultatet ble at Fylkesmannen i Telemark i stedet hentet ressurser fra Kunnskapsdepartementet for å få gjennomført tilsynet etter introduksjonsloven.

Fylkesmannen i Telemark valgte da å gjennomføre færre tilsyn enn kravet. Siden tilsyn av introduksjonsloven er arbeidskrevende og det ikke følger med ekstra ressurser, varsles allerede nå at vi heller ikke i 2014 vil gjennomføre mer enn ett tilsyn.

2.4 Arealdisponering, byggesaker og universell utforming

Formidling av nasjonal politikk – innsigelser

Gjennom innspill til planer formidler vi aktivt nasjonale politikk bl.a. i form av de nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Vi signaliserer i tidlig planfase dersom det er kjente viktige nasjonale eller regionale interesser som blir berørt. I enkelte saker har dette vist seg vanskelig på grunnlag av manglende konkretisering av planlagte tiltak i forbindelse med oversending av varsel. Innsigelse fremmes dersom dette er nødvendig. Vi tilstreber så langt det er mulig å veilede kommunene slik at innsigelser unngås. Dersom det blir fremmet innsigelse begrunnes dette ut fra nasjonale mål/politikk og det begrunnes på hvilke måte tiltaket er i strid med nasjonale og regionale interesser.

Det er behandlet 209 planer hvorav 31 kommuneplaner. Det er fremmet innsigelse i 12 saker – altså ca 6% av sakene. De fleste innsigelsene er fremmet med tema jordvern (5), dernest kommer samfunnssikkerhet (3), så naturmangfold(2), villrein (1) og strandsone (1). Ingen saker er oversendt MD. I 3 av sakene er det foreløpig ikke oppnådd enighet lokalt.

Andelen plansaker med innsigelse i år er på samme nivå som foregående år. Vi ser fortsatt at det råder stor forskjell i kvaliteten mellom kommunene, særlig i forbindelse med utredningsarbeid knyttet til plansakene.

Klimarelatert problemstillinger

Statlig politikk og forventninger innen klima-, energi-, areal – og transportplanlegging blir formidlet skriftlig i enkeltsaker og i forbindelse med planstrategi og planprogram. I konfliktsaker blir det gjerne anledning til muntlig utdyping og dialog med kommunene.

Forholdet til RPR for samordnet areal- og transportplanlegging blir vurdert i relevante plansaker og av og til brukt, men det er gjerne Fylkesdelplan for Senterstruktur som blir aktivt som innsigelsesgrunnlag. Fylkesdelplanen begynner å bli foreldet, og bør revideres, og vi er innstilt på å bidra i arbeidet. Vi mener at vi følger opp Rikspolitisk bestemmelse om kjøpesentre.

Gjennom uttalelser til plansaker oppfordrer vi kommunene til å redusere utslipp, vurdere mulighetene for alternative energibærere, og velge av klimavennlige løsninger i forbindelse med arealplaner, Vi følger også enkelte større veg og byprosjekter gjennom deltakelse i blant annet konseptvalgutredninger og referansegrupper.

Naturmangfold i planlegging

Vi mener å ha en tilfredsstillende oppfølging på arealplanområdet, med fokus på biologisk mangfold (særlig fokus mot oppfølging av prinsippene i kap II i naturmangfoldloven), strandsone (kyst og innland), villrein, INON, landskap og biologisk mangfold.

Vi har deltatt aktivt i arbeidet med regionale planer for nasjonale villreinområder. Plan for Setesdal Aust og Vesthei er vedtatt av MD etter vesentlige innvendinger fra FM i Telemark og Rogaland. Handlingsplan for Hardangervidda er startet opp.

Byggesaker

For 2013 er den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden 169 dager. (5-6 mnd) Men gjennom et systematisk forbedringsarbeid og tilførsel av ekstra ressurser er nå saksbehandlingstiden nede på 2-3 måneder. Det ble behandlet 170 saker, hvorav 23 klager fikk medhold.

Klagesaksteamet jobber med kontinuerlig forbedring i en LEAN prosess. Arbeidet startet før sommeren med kartlegging av selve arbeidsprosessen/saksflyten. Målet har vært å komme frem til løsninger for å redusere saksbehandlingstiden – finne frem til « beste praksis».

Vi har fått bistand av eksterne konsulenter i dette arbeidet. Enkelte tiltak som har gjort saksflyten mer effektiv er allerede igangsatt. Arbeidet fortsetter i 2014 hvor blant annet handlingsplan og ny saksflyt skal fastsettes.

I tillegg til LEAN arbeidet har vi brukt noe ekstrahjelp til registrering av saker, kopiering, håndtering av innsynskrav og andre merkantile oppgaver. Dette har vært svært nyttig, slik at saksbehandlerne kan konsentrere seg fullt og helt om de rent faglige oppgavene.

miljøvern

Landbruket i Telemark er variert og produksjoner og deler av fylket har hver for seg ulike utfordringer. Det blir viktigere og viktigere å utvikle de produksjoner og område som har naturgitte, menneskelige og markedsmessige fortrinn. Dette er i ferd med å realiseres gjennom betydelig innsats inn mot fruktneringa, lokalmatproduksjon og kjøttproduksjon basert på stedegne ressurser.

I 2013 er verdiskapningen fra planteproduksjon for første gang større enn melkeproduksjon i fylket. Denne utviklingen forventes å øke. Gunstig klima for fruktproduksjon i midtre del av fylket, og godt klima og jordsmonn for planteproduksjon i nedre del, er sterke fortrinn som må vektlegges. Lokalmatmarkedet er under utvikling med flere fyrtårnsbedrifter i god vekst. De store samvirke og foredlingsbedriftene til landbruket er ute av fylket, og lokalforedling og verdiskaping gjennom hele verdikjeden er viktig. Sterk kultur og et godt utgangspunkt for turisme basert på fylkets ressurser gir muligheter. Telemark har til dels svært gode fjellbeiter som gir godt grunnlag for sauehold. Store deler av jordbruksarealet i øvre og vestre del av fylket er oppdelt, tildels brattlendt og tungdrive. Dette gjør maskinell drift mindre effektiv, men areala representerer en stor ressurs for variert beitebruk med kjøttfe m.m.

Telemark er et stort skogfylke. Avgjørende er arbeidet med industriutvikling i kystområdet i Grenland. Vi har skogressursene, vi har industrikompetanse, vi har energi og vi har havnetilgang og gode forutsetninger for eksport og import. Behov for utvikling av havneterminal er viktig. Telemark har et dårlig stamveg- og fylkesvegnett og ressurser her og til havn og jernbaneterminalutbygging er i dag viktigste bidrag til å styrke infrastrukturen for skogbruket i fylket.

Fylkesmannens landbruksavdeling samarbeider tett med Fylkeskommunen og Innovasjon Norge for å følge opp de regionale næringsstrategiene i det regional bygdeutviklingsprogrammet. Et godt samarbeid gir grunnlag for bygdeutvikling basert på nyskaping og nettverksbygging. Samrådsmøtene avholdes ca. 3 ganger i året.

Kontaktgruppa, som har deltakerne fra KS, Innovasjon Norge, Fylkeskommune, Telemark Bondelag, Telemark bonde- og småbrukerlager, AT-skog og Fylkesmannen landbruksavdeling treffes jevnlig. Kontaktgruppa er rådgivende i forbindelse med ulike fagtemaer, strategier og prioriteringer innen landbruksrelatert næringsutvikling. Dette for å bedre kunne sikre forankring og enighet i prosessene. Kontaktgruppa samles 2 - 3 ganger i året.

Fylkesmannen er i ferd med å inngå samarbeidsavtaler med nabofylker østover for å få økt forskning inn mot grønt næringsliv og utvikling. Landbruksavdelingen er representert i arbeidet med VRI-programmet. Gjennom samarbeid med IN og Telemarksforskning er det tilrettelagt for kompetansemekling på flere av næringsetableringene i landbruket.

Fylkesmannen har vært aktiv pådriver for etablering av regional matkultur for Agder og Telemark. Dette i et forsøk på å få drakraft og utviklingskraft i regi av neringen og mindre styrt av representanter for offentlig forvaltning og utvikling. Produsentsamarbeidet har søkt Innovasjon Norge om støtte til videreføring. Søknaden ble registrert hos Innovasjon Norge Telemark i begynnelsen av august og er ikke blitt behandlet innen utgangen av 2013 (årsaker: lang saksbehandlingsstid, midler var brukt opp og etablering av ny nasjonal gruppe i Innovasjon Norge for behandling av den type søknader). Denne uvisheten er uheldig for samarbeidet og utviklingen av selskapet i en viktig fase av nettverksbygging og fremdrift.

Fylkesmannens landbruksavdeling har gjennom 2013 jobbet tett sammen med Telemark Fylkeskommune om å utarbeide en egen Landbruks- og Matmelding for Telemark. Det er Telemark Fylkeskommune som eier meldinga. Fylkesmannens landbruksavdeling har imidlertid bestemt at Landbruks- og matmeldinga skal brukes som vårt regionale bygdeutviklingsprogram. Vi har tidligere utarbeidet eget regionalt næringsprogram, regionalt miljøprogram og regionalt skog- og klimaprogram i tett dialog med neringa og samarbeidsparter. Gjennom arbeidet med strategier og vedtatte planer er derfor målsettinger og innsatsområder godt samordna. Vi opplever likevel at samhandling mellom tre aktører (Fylkeskommunen, Fylkesmannen og Innovasjon Norge) som alle skal jobbe innenfor landbruksbasert næringsutvikling, er en utfordring. Spesielt er det krevende å jobbe tett sammen med Fylkeskommunen som har et politisk nivå å forholde seg til.

Arbeidet med tre og trebruk i 2013 er gjennomført i samarbeid med Buskerud og Vestfold. Arbeidet med lokalisering og finansiering av en "tredriver" i disse fylkene er på gang. Den oppsplitta rollen og fordelingen etter forvaltningsreformen gjør ikkje dette og lignende arbeid enklere, spesielt ikke for næringsutøverne.

Prosjekt "Grønn varme" i Telemark er videreført i 2013. Den stimulerer til økt bruk av bioenergi i større bedrifter og offentlige bygg. Bioenergising i Agder/Telemark og Vestfold er på gang og blir iverksatt, nå med et større fokus på gårdsbaserte anlegg. Arbeidet er langsiktig og prosjekt som er påbegynt flere år tilbake, er realisert dette

året. Størst er Skien fjernvarmeanlegg som ble satt i drift og som planlegger videre ekspansjon. Lave energipriser for tiden skaper begrensninger i aktivitet.

En kontrollplan blir oppsatt for å få en naturlig rullering mellom kommunene, men også basert på risikovurdering. Det er grunn til å merke seg at det er ved kontroll på foretak vi finner de største avvikene. Dette gjelder både i kommunens håndtering av sakene og manglende utføring av tiltak hos næringsutøver. Dette gjelder både innen jordbruk og skogbruk. Manglende vilje i enkelte kommuner, og avgrenset hjemmelsgrunnlag for fylkesmannen til å gå inn gjør dette arbeidet krevende. Siste året har fokus omkring miljøplan vært stort. Det har vist seg at kommunen ikke har tillagt særlig vekt på kontroll av dette.

Landbruksavdelingen saksbehandler søknader om bruk av utenlandske treslag. I vårt område gjelder dette i første rekke produksjon av juletre. Det blir stilt standardiserte krav til produsenter som bruker utenlandske treslag i produksjonen. I 2013 behandlet vi 11 saker.

Miljøfaglig rådgivning

På alle våre fagområder gir vi løpende veiledning av kommuner, andre sektormyndigheter, frivillige organisasjoner og publikum. Det er nok spesielt på arbeidet med helhetlig vannforvaltning denne veiledningen blir mer utstrakt, i det vi deltar i faglige diskusjoner med alle aktørene i vannområdene i Telemark. Det gjøres også en betydelig innsats på dette området i arbeidet med arealplaner. Der gir vi i innspill om viktige miljøverdier og regionale og nasjonale hensyn i en tidlig fase av arbeidet. Høsten 2013 ble det arrangert planfaglig samling for kommunene der nasjonale føring på miljøområdet stod sentralt.

Det er i flere år nå holdt årlige samlinger for kommunene med opplæring i behandling av saker i tråd med naturmangfoldloven.

Miljøstatistikk og miljøinformasjon

I 2013 er det prioritert å kvalitetssikre en rekke eldre og nyere datasett for innlegging i Naturbase.

Det er utført kartlegging naturtypene «hul eik» og «åpen kalkmark». Naturtypen «kalklindeskog» er også kartlagt, men må følges opp videre med artsundersøkelse i 2014.02.12 det er gjennomført opplæring for kommuner, fylkeskommune, samferdselssektoren, andre sektormyndigheter og frivillige organisasjoner i Artkart.

I Fylkesmannens årlige Tilstandsrapport er det blant annet lagt frem avfallsstatistikk fra Kostra.

Vannforskriften

Siste halvdel av 2013 er dette arbeidet styrket rent ressursmessig og vi har gjennomført arbeidet som forventet. Det er gjennomført overvåking av et utvalg vannforekomster og dataene er rapportert inn i Vann-nett. Plan for videre overvåking og oppfølging av vannkvalitet i vannforekomstene er utarbeidet og er levert til vannregionmyndigheten. Fylkesmannen bidrar med miljøfaglig kompetanse i arbeidet med tiltaksplaner i alle vannområdene og i forhold til alle sektorer. Dette gjøres i samråd med sektorene og prosjektleder i vannområdene. Vårt ansvar som sektormyndighet ivaretas gjennom det løpende arbeidet med tillatelser og oppfølging av tilsyn.

Arbeidet med prioriterte arter (PA) og utvalgte naturtyper(UN)

Det er gjennomført skjøtsel ved 54 slåtteenger i Telemark og utarbeidet 15 nye skjøtelsesplaner. To områder med høstingsskog er i ordinær drift.

Det er gjennomført kartlegging av sangsikade sommeren 2013. Evaluering av handlingsplan for sinoberbille er gitt som eksternt oppdrag høsten 2013.

Ny forvaltningsordning for verneområder

I ett område er det etablert ny forvaltningsordning for i Telemark. Det er Brattefjell- Vindeggen landskapsvernområde. Der er verneområdestyre etablert, og verneområdeforvalter er ansatt med arbeidsgiveransvar lagt til Fylkesmannen.

Skogvern

Det ble levert tilråding på ett område i juni, og to områder ble sendt på høring i november. Det ble også gjennomført høring av frivillig vern av et området langs bekkeløfta Tokkeåi i Tokke og Vinje.

Spredning av fremmede organismer

Arbeid med handlingsplan mot fremmede arter i Telemark ble satt bort til eksterne leverandører høsten 2013. Den forventes ferdig i løpet av 2014, og vil danne grunnlag for vurdering av tiltak fra og med 2015.

Tiltak mot fremmede arter for øvrig har hovedsakelig foregått i verneområdene. En rekke mindre forekomster er bekjempet i 2013 og tidligere. Generelt er det få verneområder som har store forekomster av fremmede arter etter utførte og pågående tiltak, men enkelte kalkfuruskoksreservater har forekomster av bl.a. platanlønn, bøk og parklind som vi hittil ikke har full oversikt over.

Rovvilt

Konfliktnivået har ikke vært spesielt stort i 2013, men en vandrende og skadegjørende ulv som oppholdt seg en lengre periode her fra juni til august skapte noen utfordringer. Det ble gitt fellingstillatelse på denne, med forlengelse. Det ble ikke felt ulv. Derimot ble det felt en ulv i grensetraktene mellom Nome og Drangedal kommuner i februar under lisensfelling. Dette var den første av to ulvefelling i region 2 denne vinteren. Vi har også gitt fellingstillatelse på gaupe i 2013. Ingen felling har funnet sted.

Klimagassutslipp og klimaendringer

Det er først og fremst gjennom vårt arbeid med kommunale planer vi benytter anledningen til å veilede kommunen og etterspør om nasjonale målsetninger følges opp på dette området.

Tilsyn med forurensende virksomhet

Miljøvernavdelingen har deltatt på tre nasjonale tilsynsaksjoner. I tillegg har vi gjennomført systemrevisjon ved to kommunale avløpsanlegg (renseanlegg og tilhørende ledningsnett). Vi har styrket arbeidet med tilsyn betydelig i 2013 og har derfor også gjennomført en rekke tilsyn i egen regi. Fokusområder ved dette tilsynet er håndtering av farlig avfall og internkontrollsystemer som sikrer god håndtering. I alt er det gjennomført tilsyn ved 37 bilverksteder og andre mekaniske verksteder. Totalt er det gjennomført tilsyn ved 55 virksomheter. Alle avvik følges opp i den forstand at vi ber om dokumentasjon for at avvikene er rettet til en gitt frist. Vi har ikke noen anmeldelser i 2013, men ilagt en tvangsmulkt. Alle tilsyn legges fortløpende inn i forurensningsdatabasen.

Oppfølging av skipsverft

Det er 7 lokaliteter i Telemark som følges opp. Av disse har vi avklart at det ikke er behov for tiltak innenfor forurenset grunn gjennom undersøkelser og gjennomføring av en tiltaksanalyse for 6 av lokalitetene. Det er videre gjennomført undersøkelse av forurensingsforholdene i sedimentene/sjøbunn rundt lokalitetene. Det gjenstår å gjennomføre en tilhørende tiltaksanalyse.

2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har hatt hovedfokus på kommunal beredskapsplikt. Det er gjennomført beredskapsseminar for kommunene med fokus på helhetlig ROS og spesielt bortfall av kraft og ekom og evakuering. Vi har også arrangert seminar med temaet vold og trusler herunder skoleskyting med hovedmålgruppe barnehage- og skolesektoren i kommunene. Tilsyn er gjennomført i 9 av 18 kommuner. I tillegg kommer den "daglige" veiledningen.

FylkesROS'en ble revidert i 2012. Nytt tema i 2013 var atomhendelser som ble diskutert i fylkesberedskapsrådet/atomberedskapsutvalget. Temaene skred og flom er revidert pga nye retningslinjer fra NVE. Det er utarbeidet Handlingsplan/oppfølgingsplan for FylkesROS som er blitt behandlet i fylkesberedskapsrådet. Vi har gitt innspill til regional plan for samordnet areal og transport i Grenland og deltatt i arbeidsgruppe for risikovurdering som ett grunnlag for den regionale planen.

CIM er tatt i bruk både i kommunene og hos Fylkesmannen. Hos Fylkesmannen benyttes verktøyet bla ved mottak og videresending av de ulike beredskapsvarslene vi mottar gjennom året og til rapportering. Det har vært fokus på at ledergruppe og krisestaben skal kunne beherske CIM. Kommunene er i gang med CIM, for eks kan alle kommunene rapportere via CIM.

Krisestaben er øvet og planverket gjennomgått. Det har vært gjennomgang av egenberedskapen ved bortfall av strøm og e-kom. Tiltak er gjennomført. Det er laget plan for Fylkesmannens arbeid med ledelse, holdninger og

kultur.

Samfunnsikkerhet og beredskap er tema i Fylkesmannens Tilstandsrapport. Her fremkommer "Beredskapstrappa", rangering av kommunene på bakgrunn av besvarte spørsmål om kommunal beredskapsplikt.

Kapittel 3 - Resultatområder

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 – 06 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning

Nasjonal marin verneplan

Det har ikke vært noe aktivitet på dette området i Telemark i 2013.

Oljeforurensning

Vi deltar i IUA Telemark og har vært delaktig i faglige vurderinger i forbindelse med oppfølging av to hendelser. Vi har dessuten blitt delegert myndighet i forhold til oppfølging av tankbilvelt på E18. Saken er ikke avsluttet.

Helhetlig vannforvaltning – oppfølging av vannforskriften

Karakterisering av vannforekomstene og kvalitetssikring er utført i samarbeid med sektormyndigheter og prosjektledere i Vannområdene. Oppdatering vil bli utført også i 2014. Vi har bidratt med ressurser i to vannregioner Vest-Viken og Agder. Arbeidet er noe styrket med tilførsel av ekstra ressurser andre halvår.

Vår miljøfaglige kompetanse blir trukket inn i relevante diskusjoner i vannområdene med deltakelse fra prosjektledere, kommunene, sektormyndigheter og styringsgrupperepresentanter.

Miljøvernavdelingen deltar i alle vannområdene (arbeidsutvalg og styringsgrupper) med råd innen sine ansvarsområder. Vi har også bidratt til at ulike sektorer har kommet med sine innspill.

Det er utarbeidet overvåkningsplan som er sendt Vannregionmyndigheten 23.12.13. Det er også laget planer for overvåking av kystvannforekomstene. Planen er sendt vannregionmyndigheten i februar 2014. Det ble i tillegg laget operasjonelle overvåkningsplaner som er gjennomført i alle vannområder i 2013. Alle data er registrert i Vann-miljø.

Arbeidet med karakteriseringen er gjennomført sammen med sektorer, arbeidsgruppene i vannområdene og prosjektlederne. Det er gjort karakterisering også av grunnvann. Her er det nok behov for noe oppdatering. Eventuelt må flere forekomster registreres. Dette slutføres i 2014.

Vi har vært en viktig bidragsyter knyttet til arbeidet med tiltaksanalysene og deltatt aktivt med miljøfaglig kompetanse og sektoransvar i alle vannområdene i forbindelse med dette arbeidet.

Fylkesmannen som regional miljømyndighet:

Det er gjennomført tiltak i begge pilotvannområdene Børsesjøvassdraget og Tokke/Vinje. I Børsesjøvassdraget er det gjennomført habitatforbedrende tiltak for sjørret og laks ved at det er lagt ut gytegrus på utvalgt strekninger. Fiskebestanden blir overvåket for å dokumentere hvordan tiltaket virker. Det er også gjennomført tiltak i landbruket finansiert over RMP og SMIL midlene. I Tokke/Vinje gjennomføres det overvåking og det gitt pålegg til Vinje kommune om avslutning og tildekking av gammel deponi og slamanlegg.

Miljøtiltak innen eget område blir fortløpende vurdert og tatt inn i tiltaksanalysen. Forslagene blir vurdert i vannområde i samarbeid med oss.

I arbeidet med å bidra til mer systematisk og målrettet oppfølging av naturforvaltningsvilkårene i vannkraftkonsesjoner, har vi jevnlig møter med sektormyndigheten NVE og regulantene i aktuelle vassdrag. Tiltaksanalyser og forslag til tiltak blir vurdert og diskutert i vannområdene.

Alle elvestrekninger med elkraftverk og dammer hvor det er antatt tap og vandringsproblemer for nedvandrende innlandsfisk er lagt inn i Vann-nett.

Akvakultur

Innkommne saker blir behandlet fortløpende. Vi har få saker på dette området og det er kun gitt en tillatelse etter forurensingsloven til akvakulturanlegg i 2013. Det er til et landbasert settefiskanlegg.

Telemark har veldig få akvakulturanlegg. Det er gitt noen tillatelser de siste årene og disse anleggene er plassert i risikoklasse. Det er noen eldre tillatelser som gjelder veldig små anlegg. De er ikke risikoklassifisert, men vi prioriterer ikke dette arbeidet nå da det ikke er aktuelt med tilsyn på disse anleggene.

Avløp

Faste oppgaver på avløp er ressurskrevende med dels glidende overganger fra oppfølging av tidligere tilsynsaksjoner dels rene faste oppgaver med behandling av søknader om utslipp, for tiden 2 pågående slike saker. Vi tar opp avløpsproblematikk med kommunene i fylkesmannens kommunebesøk. Kommunikasjon med parter forøvrig ivaretas ofte ved oppfølging av påslippssaker til kommunalt nett fra mindre industrivirksomhet. Eventuelt gis egne tillatelser for industrivirksomheten. Det er utarbeidet en slik tillatelse høsten 2013.

Sektoransvaret Fylkesmannen har knyttet opp mot vannforekomstene ivaretas i det løpende arbeidet med tillatelser.

Vår årlige gjennomgang av årsrapporten fra renseanleggene i Telemark som er med i Driftsassistansen i Telemark danner grunnlaget for vår oppfølging overfor anleggene. Den er en del av vurderingen om hvilke anlegg vi vil gjennomføre mer omfattende tilsyn. I år er det gjennomført systemrevisjon ved to anlegg – Rauland renseanlegg i Vinje og Rjukan renseanlegg i Tinn.

Av fjorten aktuelle renseanlegg er åtte akkreditert for prøvetaking i løpet av 2013. Disse er Elstrøm, Kragerø, Ramsflog, Salen, Seljord, Fyresdal, Vrådal, Rauland. Tre anlegg forventes å være akkreditert i løpet av første halvår 2014 året, dvs. Heistad, Knardalsstrand, Rjukan. To anlegg, Søvitt, Bø, forventes å bli akkreditert i løpet av 2014. Ett nyetablert anlegg, Russmarken, er usikkert og vil ikke bli akkreditert i 2014. Dette er et biologisk anlegg/ infiltrasjonsanlegg som trolig krever noen særlige vurderinger i forhold til en normal akkrediteringsprosess.

Viltforvaltning

Vi har behandlet søknader om tilskudd til vilttiltak (ikke-høstbare arter) og fordelt kr 150.000,-. Midlene har i hovedsak gått til kunnskapsoppbygging på rødlistede arter i fylket. Vi har behandlet flere klagesaker på hjorteviltforvaltning enn tidligere år. Når det gjelder naturmangfoldloven og viltloven har vi mye kontakt med kommunene når det gjelder veiledning.

Rovviltforvaltning

Konfliktnivået har ikke vært spesielt stort i 2013, men en vandrende og skadegjørende ulv som oppholdt seg en lengre periode her fra juni til august skapte noen utfordringer. Det ble gitt fellingstillatelse på denne, med forlengelse. Det ble ikke felt ulv. Derimot ble det felt en ulv i grensetraktene mellom Nome og Drangedal kommuner i februar under lisensfelling. Dette var den første av to ulvefelling i region 2 denne vinteren. Vi har også gitt fellingstillatelse på gaupe i 2013. Ingen felling har funnet sted.

Vi har i samarbeid med de tre andre fylkene i rovviltregion 2 administrert kvotejakta på gaupe. Videre er det fordelt tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak. Søknadstilfanget var omtrent som foregående år. Til grunn for tildelingene ligger blant annet forvaltningsplanen for region 2.

Vi har deltatt på alle møter i rovviltnemnda. Landbruksavdelingen stiller også av og til på disse møtene. Det er etablert et godt samarbeid med Mattilsynet. Rovviltnemnda fikk på plass ny, gjennomarbeidet forvaltningsplan høsten 2013.

All rapportering er gjennomført i tråd med forventningene.

Skogvern

Fylkesmannen leverte tilrådning for Mjøvann naturreservat (Skien kommune) i juni 2013. Utvidelse av Grønnåsliane naturreservat (Kragerø) og området Bjønnknuten (tidligere kalt Store Vålevann – Hyttetjennknuten i Kragerø/Drangedal), som er en kombinasjon av private areal og Statskog SF (tidligere Borregaard-eiendommene), ble sendt på høring i november 2013. Høring av frivillig vern av områder langs bekkekløfta Tokkeåi i Tokke og Vinje kommuner ble gjennomført på slutten av andre halvår.

Vi har for øvrig flere områder tilbudt for frivillig vern, der prosessen var stoppet opp, men som er satt i gang igjen. Det er områder der enten forhandlinger om pris er i gang, eller at det skal settes i gang så snart skogdata foreligger. I løpet av året har det også kommet enkelte tilbud som Fylkesmannen har takket nei til pga lave naturverdier, bl.a. med store areal med høytliggende skog med lav bonitet og lite gammelskog.

Tre aktuelle prosjekter for frivillig vern er vurdert. Det er aktuelt å gå videre med utvidelse av Lone naturreservat (Drangedal) med tilbud fra fire ulike grunneier (andre gangs utvidelse), samt utvidelse av Hæstad naturreservat (Fyresdal) med tilbud fra fire grunneiere, og arealer kalt Knarrdal og Torsberg (Skien og Porsgrunn) der to grunneiere er med i prosessen.

Det er utarbeidet en foreløpig prioriteringsliste for bekkekløfter mhp naturverdier. Lista vil bli gjort kjent for AT Skog som grunnlag for videre arbeid med frivillig vern av skog.

Det er sendt ut informasjon til alle grunneiere med bekkekløfter og edelløvskog med spesielle naturverdier på eiendommen.

Forvaltning og naturoppsyn i verna områder herunder nasjonalparker

Arbeidet med forvaltningsplan for Langesundstangen og Steinvika ligger fortsatt i bero. Vi mangler innspill fra de geologiske verneinteressene. Planen ble derfor ikke ferdigstilt i 2013. Det ble satt i gang arbeid med forvaltningsplan for Årnesbukta NR i løpet av annet halvår. Utarbeidelse av ytterligere forvaltningsplaner er nedprioritert, fordi vi har mange godkjente forvaltningsplaner som ennå ikke er iverksatt mhp tiltak. På denne bakgrunn er tildelte midler til dels benyttet til realisering av tiltak i flere «nye» verneområder, sammen med øvrige tildelinger til dette formålet.

Det har gjennom anbudsrunder blitt satt bort mange oppdrag for å følge opp tiltaksdelen i foreliggende forvaltningsplaner. Skjøtsel er gjennomført som planlagt i Børsesjø NR (videreføring og utvidelse av beite), Jomfruland LVO (videreføring av tidligere skjøtsel, samt nye tiltak i form av slått og styving), Stråholmen LVO og NR (videreføring), Hellås NR (videreføring samt oppsetting av gjerde for oppstart av storfebeite i 2014), Ørstvethalvøya PDFO (videreføring), Langøya LVO (videreføring samt fjerning av platanlønn), Sandbakken NR (videreføring), Stranda NR (ny; slått og rydding), Håøya NR (ny; styving), Gjermundsholmen PFO (ny; rydding), Vinjekilen NR (ny; slått), Hellesengtjenna NR (ny; slått) og Burøytjern NR (ny, slått). Slått i Gårdemma NR ble ikke utført. Oppstart av flere av disse tiltakene ble muliggjort gjennom supplerende tildelinger fra SNO i løpet av året.

Arbeid med overvåkingsprogrammet for verneområder er igangsatt i samarbeid med SNO. Det gjenstår noe utprøving av metodikk i flelt. Planlegges utført første halvår 2014.

Det gjennomføres fortløpende veiledning av kommunene i forvaltning etter naturmangfoldloven.

Den nye versjonen av Naturbase er bare oppdatert for enkelte verneområder med ny truetvurdering og tiltaksbeskrivelser er revidert.

Arbeidet med å opprette *Jomfruland nasjonalpark* har kommet godt i gang etter at vi fikk klarsignal fra Miljøvernministeren i januar.

Nasjonalparken vil være viktig for å sikre kystnaturen som er av landets flotteste, men også for kunnskap, stolthet og attraksjonskraft i regionen. For oss er arbeidet viktig, og vi skal gjøre vårt beste. Det er et tett samarbeid med Aust-Agder, noe vi vil fortsette med, og samhandlingen med Miljødirektoratet er etablert. Prosjektorganisasjonen er på plass og startet opp, og det er gjennomført flere åpne dialogmøter. Oppstartmeldingen er ute på høring, med frist 15. september. Før den ble sendt ut, fikk den enstemmig tilslutning i kommunestyret i Kragerø.

Så langt er initiativet overveiende godt mottatt, men noen er «kritisk positive». Vi legger derfor stor vekt på lokal medvirkning.

I områder som Raet i Aust-Agder og Jomfruland i Telemark med mange mennesker og stor aktivitet, er det behov for noen tilpasninger i verneforskriften, og vi har meldt våre to områder inn som case i forbindelse med en gjennomgang som skal startes opp i nasjonalparkseksjonen i Miljødirektoratet.

Vi har startet opp nødvendig tilleggskartlegging av naturmangfold på land. I sjø har tilbudskonkurranse på sammenstilling av eksisterende kunnskap, foto/film fra vårt område og forslag til overvåking med tanke på oppfølging av bevaringsmål. Begge leveranser kommer tidlig i 2014. Ferdelsregistreringer på Jomfrulandsøya for å dokumentere over tid er igangsatt. Vi står foran et relativt omfattende arbeid med konsekvensvurderinger.

Det er mange ønsker og innspill. Vi vil vurdere å gjennomføre en bruksanalyse som grunnlag for gode prioriteringer.

Det kan bli behov for en større tildeling enn 1 mill kr i 2014.

Nasjonalparker og andre større verneområder

For Hardangervidda NP var Telemark i år vertskap for den årlige samlingen for forvaltningen av Hardangervidda med tilliggende landskapsvernområder.

Nasjonalparksenteret for Hardangervidda nasjonalpark på Skinnarbu i Tinn kommune ble gjenåpnet sommeren 2013.

Verneområdestyret for Brattefjell-Vindeggen landskapsvernområde har i løpet av året gjennomført 5 styremøter. Dispensasjonssakene har vært omtrent likt fordelt mellom byggesaker og motorferdselsaker, men kanskje en svak overvekt av motorferdselsaker.

Arbeidet med del 2 av skjøtelsesplanleggingen for landskapsvernområde er gjennomført, og man har nå oversikt over flere verdifulle kulturlandskapsområder og hva som må til av tiltak for å bevare verneverdiene. Det er også gjennomført ryddetiltak på stølsvoller i samsvar med skjøtelsesplan del 1 som ble utarbeidet i 2012. Til sammen 6 støler ble ryddet.

Merka stier og løyper er kartlagt og registrert, inkl. digitalisert på kart. Stiene og løypene har sine ansvarlige foreninger/lag. Det er utarbeidet tjenestekjøpsavtale om drift av stiene/løypene med laga.

Det er jobbet en del med informasjonsmateriell. Blant annet er det kjøpt tjenester av underleverandører for produksjon av brosjyremateriell og tekst til nettside.

Forvaltning av villrein

Vårt arbeid med villrein er konsentrert til deltagelse i arbeidet med regionale planer for nasjonale villreinområder. Plan for Setesdal Aust og Vesthei er vedtatt av MD etter vesentlige innvendinger fra FM i Telemark og Rogaland. Handlingsplan for Hardangervidda er startet opp.

Kulturlandskap

Arbeidet med det utvalgte kulturlandskapet på Jomfruland og Stråholmen er evaluert i løpet av året. Vår holdning er at ordningen hittil har vært lite målrettet ift biologiske verdier og kulturminner. Det er en utfordring å få satt av nok tid til å ivareta våre fagoppgaver i arbeidet. I løpet av året er det satt bort oppdrag med utarbeidelse av tre skjøtelsesplaner for viktige naturområder (strandenger som i dag ikke beites).

Området Jomfruland og Stråholmen ligger i Naturbase som to «helhetlige kulturlandskap», men med behov for revisjon/supplement av områdebeskrivelsen. Dette er p.t. ikke utført. Vi avventer nærmere spesifikasjon/metodikk. Når det gjelder evt valg av nye områder avventer vi nærmere avklaring av oppdraget.

Gjenstående datasett med naturtyper i kulturlandskapet forventes oversendt Miljødirektoratet i løpet av første halvår 2014.

Motorferdsel i utmark

Av kapasitetsgrunner er arbeidsoppgavene innenfor motorferdsel nedprioritert. Klagesaker behandles fortløpende.

Arbeid med utvalgte naturtyper(UN). Prioriterte arter(PA) og trua arter

Slåttemark

Arbeidet har gått som planlagt. Totalt 54 enger i Telemark skjøttet i 2013, hvorav 14 fikk RMP. Det er utarbeidet 15 nye skjøtelsesplaner i 2013.

Høstingsskog

Ett område (Ambjørndalen i Hjartdal kommune) har fått tilskudd til restaurering og andre tiltak gjennom tilskuddsordningen for UN. Området Myljom Tho (Hjartdal) har fått RMP-tilskudd og er i ordinær drift.

En regional ressursgruppe bestående av representanter fra Fylkesmannens landbruks- og miljøvern avdelinger, Kulturlandskapsenteret i Hjartdal, BioFokus og Norsk Landbruksrådgiving Østafjells har årlige møter for status for arbeidet med kulturbetingede naturtyper (pr nå slåttemarker og høstingsskog), prioriteringer for det videre

arbeidet.

Kartlegging av sangsikade er gjennomført sommeren 2013 og ble ikke rapportert før utgangen av året. Oppsummering/evaluering av handlingsplan for sinoberbille for 2009-2013 ble høsten 2013 gitt i oppdrag til eksternt firma.

Fremmede organismer

Fiskesperra ved Kjeldal sluse er i drift, men har blitt slått av i vinter pga. problemer med fiskedød. Dette er under utredning fra leverandøren sin side. I tillegg opplever vi en stor bekymring knyttet til personsikkerhet lokalt til tross for flere gjennomførte tiltak for eksempel kanorene, redningsutstyr og skilt. Vi har grunnet manglende finansiering ikke fått utført noen overvåkning med tiltakene som har blitt utført (rotenonbehandling og elektrisk fiskesperre) og hvordan disse har påvirket spredningen av gjedde i vassdraget. Det har blitt observert gjedde på oversiden av den elektroniske sperra. Vi ser også behovet for en mer permanent finansiering og organisering av drift av anlegget der berørte parter lokalt og regionalt er representert. Vi har forespurt Miljødirektoratet om et eget møte om denne saken.

Arbeid med handlingsplan mot fremmede arter i Telemark ble satt bort til eksterne leverandører høsten 2013. Den forventes ferdig i løpet av 2014, og vil danne grunnlag for vurdering av tiltak fra og med 2015.

Tiltak mot fremmede arter for øvrig har hovedsakelig foregått i verneområdene. En rekke mindre forekomster er bekjempet i 2013 og tidligere. Generelt er det få verneområder som har store forekomster av fremmede arter etter utførte og pågående tiltak, men enkelte kalkfuruskoksreservater har forekomster av bl.a. platanlønn, bøk og parklind som vi hittil ikke har full oversikt over. Mink er tatt ut i enkelte sjøfuglreservater (SNO i samarbeid med kommuner og lokale jeger- og fiskerforeninger) samt på Stråholmen (lokalt initiativ). Se også skjema som ble levert sammen med foreløpig årsrapport.

Det pågår et samarbeidsprosjekt mellom SNO og JFF for å bekjempe mink i skjærgården i Kragerø kommune. Dette har pågått over flere år, og er videreført også i 2013.

Alle funn fra egne feltundersøkelser i verneområder er lagt inn på «Artsobservasjoner».

Forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk

Innrapportering av fangsttall fra elvefiske av anadrom fisk, rapportering til Vitenskapelig råd for lakseforvaltning og midtveisevaluering ble gjort som forventet.

Det ble delt ut tilskuddsmidler fra Statens fiskefond til 4 ulike lokale prosjekter.

1138 tonn kalksteinsmel ble spredd i 331 innsjøer i Telemark i 2013. Disse og innsjøer der man forsøksvis avslutter eller «står over» kalking (n= 54+37) har blitt fulgt opp med vannprøver på høsten. Resultatene viser endel bra vannkvalitet. Data fra disse prøvene har blitt lagt inn i Vannmiljø. Ferskvannsbiologiske undersøkelser for å evaluere virkningen av lokale kalkingsprosjekt har blitt gjort i 15 vann i 3 ulike områder i fylket.

I arbeidet med revisjon av konsesjon Tokke-Vinje reguleringen er det stort fokus på storørreten i Bandak.

Resultatområde 07 Godt bymiljø

By- og tettstedsutvikling

Dette området følges opp hovedsakelig gjennom vårt arbeid med plansaker og rapporteres under 12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling.

Vi holder oss orientert om arbeidet med Fremtidens byer i Skien og Porsgrunn. Vi deltar for øvrig i arbeidet med bystrategi for Grenland.

Resultatområde 08 Aktivt friluftsliv

Ivaretagelse av attraktive friluftslivsområder

Dette gjøres gjennom vår arbeid med plansaker både kommuneplaner og reguleringsplaner. Gjennom vårt sektoransvar ivaretas disse hensyn også gjennom uttalelse til dispensasjonssaker – rapporteres under 12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling.

Fylkesmannen som grunneier/rettighetshaver på vegne av staten i de statlig sikrede friluftsområdene

På dette området inntar vi ingen svært aktiv rolle, men behandler fortløpende sakene som kommer inn.

Tilrettelegging for jakt og fiske

Vi har funnet det mest hensiktsmessig nå å ikke bruke ressurser på dette området utover å sørge for at kommunene får refundert sine kostnader med gjennomføring av jegerprøven.

Resultatområde 09 Giftfritt miljø

Sedimenter

Det er først og fremst arbeidet med sedimenter i Grenlandsfjorden som er av stor betydning på dette området. Avventer fortsatt reaksjon fra Miljødirektoratet på vår anbefaling. Vi følger ellers direktoratets oppfølging av Gunneklevfjorden. Det har også oppstått en diskusjon omkring kvikksølv i fisk fra Kragerøområdet. Her er det en dialog/diskusjon mellom naturvernforbundet i Kragerø og direktoratet. Her er det viktig at både vannområdet og fylkesmannen holdes orientert.

Søknader om mudring og dumping i sjø og vassdrag behandles fortløpende og tillatelsene legges inn i forurensningsdatabasen som forutsatt. I 2013 behandlet vi 7 mudringssaker og 1 saker med utfylling. En sak ble oversendt Miljødirektoratet dom klagesak.

Vi har 7 skipsverft som er under oppfølging det er gjennomført undersøkelser av forurenset sjøbunn ved 6 av lokalitetene. Nå gjenstår arbeidet med utarbeiding tiltaksplaner.

Grunnforurensning

En viktig del av kvalitetsarbeidet med grunnforurensningsdatabasen (GFD) er nå gjennomført. Lokalitetene i Telemark er nå kartfestet med areal og de 70 lokalitetene inngår som temakart i Fylkesmannens kartinnsynsløsning. Dette vil være et godt grunnlag for behandling av nye brukstilfeller.

Vi har fortsatt tre lokaliteter med forurenset grunn som vi ikke har sluttført.

For 6 av de 7 skipsverftene vi følger opp er det gjennomført grunnundersøkelser og det er gjort tiltaksanalyse. Tiltaksanalysen viser at alle lokalitetene ligger innfor akseptabel risiko for spredning av forurensning fra grunnen og det vil ikke bli gjennomført konkrete oppryddingstiltak.

Avfall og gjenvinning

Vi har også i 2013 brukt betydelig tid på oppfølging av en sak om nedgraving av avfall på et sorteringsanlegg. Dette er gjort som oppfølging av et tilsyn og inngår i tilsynsarbeidet. I år har avfallsstatistikk vært en del av vår årlige Tilstandsrapport fra Fylkesmannen. Vi har en jevn pågang med endringer av tillatelser og enkelte nyetableringer.

Høsten 2013 ble det sendt ut brev til 70 -80 virksomheter i pukkverks- / maskinentreprenørbransjen med informasjon om at de som driver knusing av kassert betong og tegl fra bygging og riving må ha egen tillatelse og om vår oppfølging med kontroller i bransjen. Utsending av brev har initiert kun et mindre antall søknader for returbetong og annet avfall. Øvrige tilbakemeldinger fra virksomheter i bransjen er avgrenset til håndtering av returavfall. Vi har vurdert at disse ikke har behov for tillatelse. Det er gitt tillatelse til et større anlegg for mottak av returbetong m.m. i 2013.

Avfall i havner og småbåthavner og krav om avfallsplaner har vært tema i vårt tilsyn både 2011 og 2012. Vi mener vår oppfølging av disse tilsynene har gitt gode resultater og at det nå finnes gode løsninger de fleste steder.

Resultatområde 10 Rein luft

Dette er et område vi av ressursmessige forhold har nedprioritert. Vi er av den oppfatning av dette området blir godt ivaretatt av andre aktører, kommuner og sektormyndigheter og mener problemomfanget ikke er omfattende.

Luftforurensning

For kommunene i Grenland driftes et program for overvåking av luftkvaliteten av interkommunalt kontor for miljørettet helsevern i Grenland. Det antas at oppfølgingen av regelverket og kompetansen på området ivaretas på en tilfredsstillende måte.

Støy

Støyhensyn i plansammenheng er et område vi av ressursmessige hensyn har nedprioritert. Vi fanger likevel opp de planene med de mest åpenbare støykonfliktene.

Det er gjort oppdatert støykartlegging for vegtrafikk og jernbanestøy i 2013. Det er ikke behov for å gjennomføre tiltak i Telemark i henhold til forskriftenes krav for disse støykildene.

Resultatområde 11 Stabilt klima

Dette området følges opp hovedsakelig gjennom vårt arbeid med plansaker. Kommunenes oppfølging av egne klima – og energiplaner er tema i fylkesmannens dialog med kommunene som gjennomføres som jevnlig kommunebesøk.

Resultatområde 12 Resultatkrav knyttet til Tverrgående virkemidler

12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling

12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling

Gjennom innspill til planer formidler vi aktivt nasjonale politikk bl.a. i form av de nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Vi signaliserer i tidlig planfase dersom det er kjente viktige nasjonale eller regionale interesser som blir berørt. I enkelte saker har dette vist seg vanskelig på grunnlag av manglende konkretisering av planlagte tiltak i forbindelse med oversending av varsel. Innsigelse fremmes dersom dette er nødvendig. Vi tilstreber så langt det er mulig å veilede kommunene slik at innsigelser unngås. Dersom det blir fremmet innsigelse begrunnes dette ut fra nasjonale mål/politikk og det begrunnes på hvilke måte tiltaket er i strid med nasjonale og regionale interesser.

Vi mener å ha en tilfredsstillende oppfølging på arealplanområdet, med fokus på biologisk mangfold (særlig fokus mot oppfølging av prinsippene i kap II i naturmangfoldloven), strandsone (kyst og innland), villrein, INON, landskap, biologisk mangfold, hensynet til barn og unge, samfunnssikkerhet, kjøpesenterstoppen og jordvern. Vi er pr dags dato noe underbemannet på planområdet, men med nyansettelser regner vi med å være fulltallige i løpet av kort tid.

Andelen plansaker med innsigelse så langt i år (ca. 8 prosent) noe som medfører at vi er på samme nivå som foregående år. Vi ser fortsatt at det råder stor forskjell i kvaliteten mellom kommunene, særlig i forbindelse med utredningsarbeid i forbindelse med plansaker.

Statlig politikk og forventninger innen klima-, energi-, areal – og transportplanlegging blir formidlet i enkeltsaker og i forbindelse med planstrategi og planprogram. I konfliktsaker blir det gjerne anledning til muntlig utdyping og dialog med kommunene.

Forholdet til RPR for samordnet areal- og transportplanlegging blir vurdert i relevante plansaker og av og til brukt, men det er gjerne Fylkesdelplan for Senterstruktur som blir aktivt som innsigelsesgrunnlag. Fylkesdelplanen begynner å bli foreldet, og bør revideres, og vi er innstilt på å bidra i arbeidet. Vi mener at vi følger opp Rikspolitisk bestemmelse om kjøpesentre.

Gjennom uttalelser til plansaker oppfordrer vi kommunene til å redusere utslipp, vurdere mulighetene for alternative energibærere, og velge av klimavennlige løsninger i forbindelse med arealplaner. Vi følger også enkelte større veg og byprosjekter gjennom deltakelse i blant annet konseptvalgutredninger og referansegrupper..

Når det gjelder forurensningsområdet i plansaker begrenser dette seg til opplagte problematiske saker. Eksempler på dette er støyende eller forurensende tiltak og større utbyggingsplaner, eller omdisponering av områder hvor det kan være forurenset grunn.

12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling

Landbasert industri

Delvis som følge av vår aktive tilsynsvirksomhet øker også behovet for egne tillatelser for en del virksomheter. I 2013 ga vi 9 tillatelser til ulike virksomheter hvor flest er innfor avfallshåndtering. 7 virksomheter fikk endring i tillatelsen.

Kontrollplanlegging i Forurensning

Vi har ikke fastsatt risikoklasse og kontrollklasser for alle våre virksomheter. Som en følge av dette har vi ikke etablert kontrollplan i forurensning. Vi har likevel en tilsynsplan basert på risiko som vi legger til grunn ved vårt arbeid – selv om den ikke er implementert i forurensning. Forurensning oppdateres fortløpende, men henger tidvis noe etter på å legge inn planlagte tilsyn i forkant, jf. FTD-overføring. Tvangsmulkt og anmeldelser vurderes fortløpende, ikke vært aktuelt i år. Vi deltar i det regionale/lokale samordningsarbeidet og samordne tilsynsaktiviteten med andre HMS-etater. Det er etablert kontrollplan for 2014, og flere virksomheter vil bli risikoklassifisert i år.

Tilsyn

Vi har deltatt i kontrollaksjon med kjemisk overflatebehandling og gjennomført tilsyn ved 5 virksomheter. I kontrollaksjon med forbrenning av rene brensler er det gjennomført tilsyn ved anlegg. Kontrollaksjon med mottaksanlegg for farlig avfall ble gjennomført ved 8 anlegg både private og kommunale.

På avløpsområde er det gjennomført systemrevisjon ved Rjukan renseanlegg og Rauland renseanlegg med tilhørende ledningsnett. Dette er en tidkrevende tilsynsform, men gir ofte god resultater der vi får gitt verdifull veiledning og ender gjerne med ny gjennomgang og revisjon av tillatelsen.

Vi har inneværende år hatt en betydelig tilsynsaktivitet. Som følge av Miljødirektoratets prioriteringen av dette området har vi satt inn ekstra ressurser. Utover de nevnte tilsynene er det gjennomført en omfattende tilsynsaksjon rettet mot bilverksteder og andre mekaniske verksteder. Dette tilsynet har hovedfokus på håndtering av farlig avfall og internkontrollsystem med avvikshåndtering. Det er i alt gjennomført tilsyn ved 37 store og små virksomheter.

Vi har ikke hatt anmeldelser i år. Vi har vedtatt en tvangsmulkt i forbindelse med oppfølging av tilsyn, som er sendt til Statens Innkrevingssentral.

Kommunen som forvalter av miljølovgivningen

Dette året har vi ikke kunne prioritere å delta på denne formen for undersøkelse/tilsyn.

12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon

Kartlegging og overvåking av naturmangfold

I samsvar med prioritering av oppdrag med rask innlegging og kvalitetssikring av data i Naturbase er det ikke igangsatt nye generelle naturtypekartleggingsprosjekter i 2013.

Som del av utredningene av mulig nasjonalpark omkring Jomfruland er det utført en mindre naturtypekartlegging i Kragerø kommune, i de ytre skjærgårdsområdene utenom Jomfruland og Stråholmen som er godt undersøkt.

Det er utført egne kartlegginger av den utvalgte naturtypen «hul eik» (hovedsakelig i kommunene Tokke, Kviteseid, Seljord og Hjartdal), samt den foreslåtte «åpen kalkmark» (i kommunene Skien, Porsgrunn og Bamble). Det er også utført en del kartlegginger av spredte slåttemarklokaliteter ifb med utarbeidelse av

skjøtselsplaner. Det er også utført kartlegging av kalklindeskog i 2013 (i Skien/Porsgrunn/Bamble), dette må følges opp med artsundersøkelser og ettersøk etter ytterligere lokaliteter i 2014.

I 2013 er det prioritert å kvalitetssikre en rekke eldre og nyere datasett for innlegging i Naturbase. Dette arbeidet gjøres hovedsakelig som tjenestekjøp hos eksterne. Datasettene er oversendt direktoratet (oktober 2013). Datasett fra skogvern og bekkekløftprosjektet inngår ikke i disse forsendelsene da disse datasettene vil bli kvalitetssikret og oversendt av BioFokus, på oppdrag fra direktoratet. Vi har fortsatt to datasett som må oversendes (kulturlandskap NINA 2010, samt «åpen kalkmark» levert 2013).

Databasen Forurensning

Vi legger i hovedsak fortløpende inn data i basen. Vi har stort sett oversikt over f-basens tilstand. Vi har et etterslep mht. fortløpende oppdatering av tidligere innlagte data, men jobber jevnt med å ta dette inn. Den viktigste mangelen gjelder en del anleggsregistreringer innenfor området avløp. Faste oppgaver som framgår av embetsoppdraget følges opp ved gjennomgang av basen gjennom etablert halvårlig intern rutine.

12.4 Internasjonalt samarbeid

Vi har deltatt i et treårig Interreg-prosjekt om Kattegat og Skagerrak: Hav møter Land. I prosjektet har vi vært leder av en av arbeidsgruppene. Prosjektet ble avsluttet i mai med en sluttkonferanse.

Ressursrapportering

Det er belastet kr 1 627 267 i lønnsmidler på resultatområde 010. Av dette beløpet er kr 538 000 honorar og tilskudd til private. Ikke intern ressursbruk hos FMTE.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01-06 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning	kr 3 351 909,89	kr 1 627 267,81
09 Giftfritt miljø	kr 316 606,41	kr 165 948,61
Andre oppgaver under MD	kr 176 652,03	kr 0,00
11 Stabilt klima	kr 56 533,30	kr 0,00
12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling	kr 1 932 929,57	kr 274 999,99
12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling	kr 1 273 425,13	kr 704 062,10
12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon	kr 496 207,32	kr 6 914,51
12.4 Internasjonalt samarbeid (Finnmark)	kr 138 224,29	kr 0,00
Sum:	kr 7 742 487,00	kr 2 779 193,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Matsikkerhet

Produksjonen av mat i fylket går ned. Dette er i sterk kontrast til ønsket om å øke produksjonen i takt med befolkningsvekst. Årsakene til denne utviklingen er flere. Kornproduksjonen er redusert dramatisk de siste årene. Klimatiske endringer og spesielle vekstforhold siste åra er vesentlig her. I tillegg er arrondering og størrelse på jordbruksarealene avgjørende for å effektivisere og drive rasjonelt. Lemplig håndtering av dispensasjoner i kommunen, boligbygging og oppsplitting av jordbruksområder gjennom en årrekke reduserer muligheten for arronderingsdyrking og tilrettelegging for effektivisering.

Melkeproduksjonen i fylket er redusert med over 2 mill liter siste 10 år. Strukturendring med melkerobot som avgjørende for utvikling har gjort at driftsforholdene i fylket ikke gjør mulighetene for effektivisering gode nok. Driftskostnadene blir for store i forhold til inntektene.

Telemark har likevel forutsetninger for økt landbasert matproduksjon. Hagebruk skiller seg spesielt ut. Med økt

fokus på god agronomisk praksis er det gode muligheter for økt produksjon av frukt, bær, grønnsaker og potet. Telemark har også store områder som egner seg svært godt for beitende dyr. Dette gir muligheter for økt kjøttproduksjon som i stor grad kan baseres på stede egne ressurser. Det gir også muligheter for økt melkeproduksjon på geit om markedsforholdene er til stede.

Budeieveven – nettverk for mjølkeforedling og seterdrift i Telemark og Numedal er en aktiv organisasjon for de som driver setre og melkeforedling. Hovedmålsetningen er å inspirere hverandre og formidle kunnskap til forbrukere og besøkende. Med sin aktive markedsføring bl.a. på Norges største landbruksutstilling Dyrsku'n i Seljord er de flotte ambassadører for mangfoldet i det norske landbruket. Så ser vi også i dag en økt interesse for, og vilje til, å ta mer av utmarksressursene i bruk til nettopp setring. Ikke minst skaper dette også spennende eksempler for samarbeid mellom landbruk og reiseliv.

Geitemelk-produksjon og -foredling er i en særstilling. Ysteriet for geitemelk på Haukeli er det eneste TINE-anlegget som er igjen i fylket. Til gjengjeld kan anlegget vise til gode resultater basert på melkeleveranser i eliteklassen fra produsenter i Telemark. Telemark er det fylket som produserer geitemelk med best kvalitet her i landet. Ellers er det meste av de store foredlingsanleggene for landbruksprodukter flyttet ut av Telemark. Dette gir rom for etablering av små enheter som lager produkter under betegnelsen lokalmat fra Telemark. Her er det rom for flere foredlingsanlegg.

Tilgang til riktig fagkompetanse er en nøkkelfaktor for utvikling av produksjonsmiljøer og sikre økt matproduksjon. Flere institusjoner har til sammen et bredt og faglig godt kompetansetilbud. Spesielt kan nevnes Høgskolen i Telemark, avd. Rauland med tradisjonsmatstudiet, Dyrsku'n Mat og kompetansesenter med et rikt kurstilbud. På Søve videregående skole ser vi en mer offensiv utvikling. Norsk Landbruksrådgivning Østafjells har hatt store økonomiske og personellmessige utfordringer etter sammenslåing.

Matjord er en begrenset ressurs som er under strekt press, spesielt rundt våre bysentrum men også rundt tettsteder i midtre del av fylket. Grenland ekspanderer kontinuerlig, og har nå over 100 000 innbyggere. Her bygges og planlegges årlig store arealer med veier, boliger og næringsbygg. Grenland er det området i landet som har dårligst utnyttning av arealet i forhold til befolkningstetthet.

I areal- og transportplanen for Grenland er det en forventning om fortetting og redusert forbruk av produksjonsareal. Fylkesmannens landbruksavdeling har opprettet en stilling med oppgave «bynært landbruk» som skal øke folks kunnskap om norsk matproduksjon. Dette vil bidra til økt engasjement om verdien av matjord.

21.1 Økt matproduksjon og trygg mat

Utviklingstrekk

Landbruks- og matmeldingen for Telemark ble ferdigstilt i 2013. Arbeidet har foregått i regi av fylkeskommunen i samarbeid med representanter fra landbruksnæringen, Innovasjon Norge Telemark og Fylkesmannen. Noe av tallgrunnlaget i meldingen er hentet fra NILF-notat 2013/13 om verdiskaping i landbruket i Telemark. Det notatet bygger på tall fra 2011. Sammenlignet med 2012 har driftsformene ammekuer og kraftforkrevende produksjoner hatt en økning i produksjon og sysselsetting. De øvrige driftsformene har hatt en nedgang målt i kroner og årsverk. Geitemiljøet i Telemark skiller seg positivt ut her. Miljøet er sterkt og aktivt. I 2013 ble det levert 97,5% elitemelk til Tine sitt anlegg på Haukeli. 17 av 50 leverandører til Haukeli Meieri er fra Telemark. Ifølge Tine er geitemiljøet i Telemark det miljøet som skiller seg mest ut når det gjelder evnen og viljen til forbedringer.

Trenden med nedgang i jordbruksareal i drift og antall søkere fortsetter. I 2013 er det 242.500 daa jordbruksareal i drift (mot 243.250 daa i 2012). Tallet på søkere av produksjonstilskudd har det siste året gått ned med 51 til 1.467 søkere.

Deler av Midt-Telemark, men også andre områder i fylket, har jord og klima som er godt egnet for fruktproduksjon. Utviklingsprosjektet "Frukt i Fokus" er i gang og forsøker å sikre framtiden for fruktproduksjon i Telemark og skal gjennom ulike tiltak begeistre næringen til å satse på økt fruktproduksjon til både konsum og industri. Arbeidet skal bidra til å gi fruktproduksjonen et ekstra løft med mål om dobling av verdiskaping innen 2020. Parallelt jobbes det med et initiativ «Fruktbygda» der kryssende næringer som reiseliv og primærnærings går hånd i hånd for å få en gjensidig effekt. Senter for aktiviteten er Midt-Telemark og regionen har et ønske om å bli et nytt fyrtårn i Telemark.

Kornproduksjonen i fylket blir hovedsakelig drevet i kommunene Skien, Nome, Bø, Sauherad og Notodden.

Totalt ble det dyrket ca. 25.000 tonn korn på om lag 67.000 da. i 2012. Nedgangen i areal de siste 10 åra er ca. 30%. Størst er nedgangen i produksjon av Bygg mens for Havre er det relativt stabilt. Hovedårsaken er nok sannsynligvis en kombinasjon av dårlig korn økonomi, generasjonsskifte og behov for mer grasarealer i sentrale strøk. Klimautfordringene har også hatt en påvirkning de siste åra, hvor avlingene har blitt lave pga. kulde og nye nedbør i vekstsesongen. For frøproduksjon er det fortsatt et stort og godt dyrkermiljø i fylket. Utviklingen er stabil og innenfor ulike frøproduksjoner er det fortsatt muligheter for vekst i åra framover. Dersom det viser seg interessant for dyrkere så kan det være aktuelt å igangsette noe prosjektarbeid rundt øket satsing på kornproduksjon i 2014, jfr. Statens mål om økt kornproduksjon med 25 %.

Lokalmatproduksjon i fylket opplever gode tider. Godt hjulpet av hestekjøttskandalen i 2013, har det blitt økt fokus på trygg mat og på lokalmat. Norsk matproduksjon har her et fortrinn og er i takt med forbrukerinteresser. Eksempelvis økte Bondens Marked Telemark SA sin omsetning med 50% eller kr 330 000,- fra 2012 til 2013. Denne økningen illustrerer trenden men viser også at Bondens Marked drives godt i Telemark etter sammenslåingen i fjor.

Innen grønnsaksdyrking har FMLA arbeidet for å effektivisere den eksisterende produksjon. Ved å treffe produsenter for veiledning har vi klart å redusere andelen svinn i brokkoli og blomkål. Det jobbes for at produsenter setter fokus på god agronomisk praksis. Det er tidlig å si enda, men det ser ut til at en mer balansert gjødslingsstrategi gir positive utslag på kvalitet. Det gjelder nå å få nye kontrakter for levering (ferskmarkedet), samtidig som produsentene prøver å få større kontrakter med industrien. FMLA jobber også med å tilrettelegge for at grønnsaksprodusenter i Telemark får tilgang på kvalifisert rådgiving. I tillegg arbeides det for å oppnå alternativer veier til markedet. På dette området har FMLA fungert som motivator for at lokale restauranter inkluderer lokalproduserte grønnsaksspirer og kepaløk i sin menyutvalg og tar dette inn på innkjøpslisten. Utviklingstrekk på arealet innen grønnsaker har i det siste året vært stabilt. Det jobbes for å få nye produsenter innen grønnsaker. Her er det en stor utfordring å få tilgang til markedet, noe som produsentene er helt avhengig av for å oppnå en viss grad av forutsigbarhet.

Innen bær dyrking er det flere nye produsenter som melder interesse for å starte innen jordbær- og bringebær dyrking. Noen har allerede bestilt nye planter og det jobbes for å utvikle et prosjekt for å prøve å ta vare på de nye produsentene. Her har vi også noen utfordringer knyttet til markedstilgang og priser. Noen av disse utfordringene kan løses ved direktesalg. Arealutviklingen innen bær har vært negativ i Telemark de siste årene.

Utviklingsprogrammet for lokalmat og grønt reiseliv

Matkontakten i Telemark deltar i Matvikensamarbeidet med alle 7 østlandsfylkene. Matkontaktene arbeider nå ikke lenger med Elevkonkurransen for VG2 elever Restaurant- og matfag. Dette arbeidet er forsøkt overlevert til fylkeskommunene i alle 7 fylker. Fylkeskommune i Telemark har tatt imot oppgaven men har overlatt til skolene å organisere og gjennomføre fylkeskonkurransen. Fylkeskonkurransen avvikles gjennom et partnerskapsamarbeid mellom Fylkesmannens matkontakt, de 3 aktuelle videregående skoler i Telemark og Dyrsku'n Arrangement AS. Østlandsmesterskapet hvor vinnerlagene fra hvert fylke konkurrerer med hverandre, er ikke blitt organisert. Gjennomføringen av Østlandsmesterskapet forutsetter et samarbeid mellom fylkeskommunene i alle 7 fylker. Dette samarbeidet er ikke på plass.

Samarbeidstema for Matviken nå er arbeid med bevaringsverdige husdyr raser og plantesorter. I samarbeid med Norsk Genressurs senter har Matviken arrangert seminaret «Mangfold, mat og muligheter». Seminaret er støttet med midler fra LMD (miljøinformasjonstiltak 2013) og med midler fra Kompetansenettverket for lokalmatproduksjon Region Øst. Tema for seminaret var næringsutvikling basert på ubrukte genressurser hos planter og dyr. I Telemark følger matkontakten opp gjennom samarbeid med Landslaget for Telemarkfe. Et kurs som skal konkretisere mulighetene med kurasen, er under planlegging. Det er søkt om støtte fra kompetansemidlene hos fylkeskommune.

Matkontakten har fått flere henvendelser fra lokalmatprodusenter med spørsmål om koordineringshjelp for presentasjon av maten fra Telemark i Mathallen Oslo. Etter en kartlegging blant alle produsenter har 20 produsenter besøkt Mathallen i februar og 10 produsenter ble tilslutt med på en presentasjon i Mathallen i november 2013. Dette har vært en nyttig erfaring for produsentene som er blitt bedre kjent med publikum i Mathallen. Arrangement har også gitt mye bra mediedekning i lokalaviser, NRK radio og lokal TV. Produsentene ønsker å gjenta suksessen.

Fylkeskommunen, Menykjeden i Telemark og Fylkesmannen har i samarbeid etablert en lokalmatpris i Telemark. Prisen er på kr 50 000 (spleiselag mellom Meny og fylkeskommunen) og skal stimulere til økt interesse og innovasjon blant lokalmatprodusenter i Telemark. Prisen ble delt ut for første gang i 2013 under matfestivalen

«Mersmak i Skien» og skal deles ut årlig hvis det er gode kandidater. Matkontakten deltar i juryen.

Matkontakten deltok også i juryen for landsutstillingen Norsk Gardsost. Kåringen og utstillingen ble lagt til Dyrsku'n i september i Seljord. Videre sitter matkontakten i styringsgruppen for Dyrsku'n Mat- og kompetansesenter. Dyrsku satser mye på kurs til næringen, både innen lokalmat og andre bygdenæringer. Festivalsamarbeid «Kom og smak på Telemark» ble videreført i år med prosjektleder hos Dyrsku'n. Fylkesmannen har bidratt med BU-midler under forutsetning av lik bevilgning fra fylkeskommune. Fylkeskommunen har ikke fulgt opp denne bevilgning og det skaper problemer for festivalsamarbeidet.

Regional Matkultur Agder Telemark AS har videreført sitt arbeid og utarbeidet en forretningsplan. Med denne planen i bunn har produsentsamarbeidet søkt Innovasjon Norge om støtte til videreføring. Søknaden ble registrert hos Innovasjon Norge Telemark i begynnelsen av august og er ikke blitt behandlet innen utgangen av 2013 (årsaker: lang saksbehandlings tid, midler var brukt opp og etablering av ny nasjonal gruppe i Innovasjon Norge for behandling av den type søknader). Denne uvissheten er uheldig for samarbeidet og utviklingen av selskapet.

Mat og naturbasert Inkubator har vært stasjonert i Seljord i lokalene til Dyrsku'n Arrangement AS og er nå etter 4 driftsår avsluttet. Inkubatoren kan vise til gode resultater. De fleste bedrifter har fått utvikling både i omsetning og sysselsetting. Flere av bedriftene er nå opp i titalls millioner i omsetning. Samlet sysselsetting er litt over 60 årsverk med om lag halvparten kvinnearbeidsplasser. 3 bedrifter har fremdeles en avtale med inkubatoren og 7 nye bedrifter ønsker opptak. Driften er for øyeblikket innstilt etter at det kom tilbakemelding fra SIVA om at støtten til inkubator i Seljord ikke ville bli forlenget. Videre drift og finansiering er ikke avklart enda.

Mattilsynet

Matkontakten er med i Mattilsynets referansegruppen for lokalmat/småskalamat arbeidet i regionen Buskerud, Vestfold og Telemark. Regionen har det nasjonale ansvaret for utvikling av regelverk og dette gjøres i samarbeid med matkontaktene i de tre fylkene.

I samme regionen er det etablert faste halvårslige møter mellom Mattilsynets regionkontor og Fylkesmennene. Temaer med felles interesser og utfordringer som beiteproblematik, rovvilterstatninger, plante- og husdyrsykdommer, lokalmat og dyrevelferd, blir diskutert. Saksliste til møtene avgjør hvilke personer som møter fra de ulike avdelingene hos Fylkesmannen, fra regionkontoret og fra Mattilsynets distriktskontorer.

Oversikten over kommunenes forbruk av vakttilskudd og stimuleringsstilskudd i forhold til bevilgning over kap. 1143 post 60 Tilskott til veterinærdekning er sendt i eget brev til Statens landbruksforvaltning

Resultatområde 22 Landbruk over hele landet

Telemark er et fylke med mange små landbrukseiendommer og deltidsbønder. Landbruksvirksomhet knyttet til jord og skog er representert i alle kommunene i fylket. Korndyrking og bærproduksjon er representert i nedre- og midtre del av fylket, frukt dyrking i Midt-Telemark og grasproduksjon i nedre og øvre del av fylket.

Det er størst press på landbruksarealene i nedre del av fylket der de store bysentrene Skien og Porsgrunn ligger. I tillegg registrerer vi kamp mellom Midt-Telemark-kommunene om å tilrettelegge for boligbygging i respektive kommuner og tettsteder. Dette har gått på bekostning av nærliggende jordbruksareal. Arealene er under press på grunn av ønske om arealer til boligutbygging, næringsetablering og infrastruktur. I øvre del av fylket er det mindre press på landbruksarealet, men utstrakt hyttebygging i enkelte kommuner har beslaglagt store utmarksarealer som tidligere ble benyttet til bl.a. beite.

Ved omsetting av landbruksseier, er bosettingspolitikken et sentralt tema for kommunene i de øvre delene av fylket. Fylkesmannens rolle er i første rekke å se til at praktiseringen er rettviss innad i kommunen. Flere kommuner i fylket har 0-konsesjon i deler eller hele kommunen. Dette gjelder også kystkommunene i nedre del av fylket.

Fylkesmannen fører oppsyn med kommunens lovforvaltning etter beste evne. Vi tar saker inn til overprøving og evt. omgjøring om vi ser kommunens vedtak er i strid med lover og regler eller intensjonen i disse.

Fylkesmannen besøker alle kommuner annethvert år der administrativ og politisk ledelse er til stede. Landbruksavdelinga deltar på disse møtene og informerer om landbruket i kommunen. I 2013 har vår ferske Verdiskapingsanalyse (NILF / Østlandsforskning) vært fast punkt på møteagendaen. Verdiskapingsanalysen er brutt ned på kommunenivå og sier noe om utviklingen over tid for landbruket i den enkelte kommune, hvilken sysselsetting landbruket og næringsmiddelindustrien gir for kommunen, og verdiskapinga fra landbruket i kommunen. Det har vært positivt å kunne legge fram konkrete tall for sysselsetting og verdiskaping på kommunenivå. I tillegg brukes kostradata fra den enkelte kommune for å belyse forvaltningsoppgaver, ressursbruk og utvikling på saksområder. De kommuner som har hatt forvaltningskontroll blir presentert resultat fra denne.

Utover dette har vi jamnlige møter med den kommunale landbruksforvaltningen der vi har fokus på å øke kompetansen knyttet til oppgaveløsning. Ved kontroll av den kommunale landbruksforvaltningen, blir alltid overordna administrativ ledelse koplet inn og orientert. Vi registrerer imidlertid at enkelte kommuner, heller ikke på overordna politisk eller administrativt nivå, er villige eller i stand til å rette opp avvik og mangler som blir avdekket i kontrollene våre. Dette er bekymringsfullt og skaper mye merarbeid og tung dialog.

Fylkesmannens landbruksavdeling er representert som observatør i rovdyrnemnda. Vi har dialog med miljøvernavdelinga om bruk av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak for å redusere rovdyrskader. Det er gaupa som er hovedskadegjører for beitedyra i Telemark. Det er vanskelig å finne gode forebyggende tiltak som faktisk hjelper mot denne skadegjøreren. Bruk av radiobjeller med GPS har lettet tilsynsarbeidet med beitedyr mye, men tiltaket forebygger ikke gaupeangrep. Mange får også økonomisk kompensasjon for å flytte sau og lam fra skogsbeiter til fjellbeiter der gaupa ikke er. Et pågående saueprosjekt har også fokus på beitebruk og prøver å kople nye saueholdere til beitelag der rovdyrtapet er lite.

Fylkesmannens landbruksavdeling har gjennom 2013 jobbet tett sammen med Telemark Fylkeskommune om å utarbeide en egen Landbruks- og Matmelding for Telemark. Det er Telemark Fylkeskommune som eier meldinga. Fylkesmannens landbruksavdeling har imidlertid bestemt at Landbruks- og matmeldinga skal brukes som vårt regionale bygdeutviklingsprogram. Vi har tidligere utarbeidet eget regionalt næringsprogram, regionalt miljøprogram og regionalt skog- og klimaprogram i tett dialog med næringa og samarbeidsparter. Gjennom arbeidet med strategier og vedtatte planer er derfor målsettinger og innsatsområder godt samordna. Vi opplever likevel at samhandling mellom tre aktører (Fylkeskommunen, Fylkesmannen og Innovasjon Norge) som alle skal jobbe innenfor landbruksbasert næringsutvikling, er en utfordring. Spesielt er det krevende å jobbe tett sammen med Fylkeskommunen som har et politisk nivå å forholde seg til.

22.1 Bruk av landbruksarealer

Vi har ikke brukt midler over kapittel 144 post 77 til rovviltkompensasjon.

Talet på beitedyr i fylket går nedover. Dette har flere årsaker, men mange års slitasje med rovdyrtap og økt press på beiteareal på grunn av utnytting til hyttebygging og turisme står sentralt. Relativt sett har tapstalla på utmarksbeite holdt seg stabilt og høgt i fylket de siste årene. Hovedårsakene er gaupe, der bestandstallet i region 2 siste åra ligger godt over det nasjonale målet, og der Telemark har tatt sin rikelige del. I det vesentlige er det bare flytting av sau til fjellbeite som har langvarig effekt for å redusere tapet slik situasjonen er nå. I tillegg har omstreifende ulv gjort betydelig skade i 2013. Dokumentasjon på tap til ørn øker og er etter hvert erkjent som aktuell problemstilling.

Gjennom prosjektarbeid for å øke og bedre forholdene for sauehald i fylket står arbeidet med beitebruk sentralt. Både tilgang på sikre og kvalitetsmessig gode beiteområder, og tilrettelegging er viktig. Mange beitelag sliter i dag med få medlemmer og redusert effektivitet i tilsyn og sank.

Samfinansiering med midler til forebyggende tiltak mot rovviltskader er ikkje praktisert i 2013.

Organisert beitebruk

For å få en tidlig oversikt over beite- og taps situasjonen, innhenter vi informasjon fra beitelagene i november (sender ut spørreskjema). Ikke alle lagene svarer på henvendelsen (svar fra ca 3/4 av laga), men vi får en god indikasjon på taps situasjonen. For 2013 var taps% sau 2,05%, lam 7,7%, totaltap 5,6%. Når det gjelder tapstall i forhold til beitetype, er lammetapet på skogsbeite markert høyere enn for fjell- og blandingsbeite. Taps% for voksne dyr er lavere på skogsbeite enn gjennomsnittet.

Tapstallene vi innhenter på høsten, samsvarer godt med organisert beitebruk. Når det gjelder prosent tilslutning til organisert beitebruk, har vi tidligere anslått den til å være om lag 60%. Mange av beitelaga har medlemmer fra andre fylker.

Ved registrering av søknader om tilskudd til organisert beitebruk 2012 og tidligere, ble disse registrert hos Fylkesmannen. Søknadene var vedlagt en kort rapport om beitesesongen. Denne ga nyttige opplysninger om beitebruken og problemstillingene rundt i fylket.

Geovekst og Norge digitalt

Landbruksparten i Telemark er aktiv i geovekstarbeidet i Telemark. Har god dialog med kartverket. Til eget bruk blir kartdata lastet ned fra Norge digitalt 2 ganger pr år og gjort tilgjengelige på intranett gjennom kartportalen. Kartportalen er også tilgjengelig via internett. GIS og geodata blir aktivt brukt i landbruks- miljøvern- og beredskapsavdelingen. GIS er pr idag ikke tatt i bruk ved utdanning, barnehage og vergemål eller sosial og helse avdelingen. Fra 1. juni 2013 ble det etablert rutine for elektronisk kommunikasjon mellom kommunene, fylkesmannen, kartverket, Telemark fylkeskommune og statens vegvesen ved oversendelse av planer til høring. Et viktig element i dette er at plankartet og medfølgende plandokumenter er tilgjengelige i kartportalen under høringsfasen.

I forbindelse med at tilskuddsforvaltningen blir arealbasert ble det utviklet en modell som analyserer og velger ut figurer i AR5-basen, for hver kommune, som tilfredstiller et utvalg objektive krav for å bli klassifisert som verdifullt kulturlandskap. Resultatet er distribuert til kommunene, både analogt og som sosi for innlegging i eget kartverktøy. Noen kommuner har justert utvalget etter lokal prioritering. Produktet er publisert i fylkesmannens kartportal og tilgjengelig som wms.

Våren 2013 ble det gjennomført kurs i løpende ajourhold av AR5 med kartverktøyet GIS/Line. 9 kommuner, med deltagere fra både geodata og landbruksforvaltning deltok. Tilsvarende ble planlagt høsten 2013 for bruk av kartverktøyet WinMap, men dette ble utsatt til 2014 i påvente av ny programversjon. 11 av fylkets 18 kommuner har levert AR5 i 2013 i henhold til FDV-avtalen. Tilbakemeldingene fra Skog og landskap er et den tekniske kvaliteten på leveransene er av meget god kvalitet.

Rapporterer til Skog og landskap på økonomi og oppfølging av geovekstprosjekt i henhold til plan. For tiden får vi tilgang på nødvendige midler for vår deltaking.

Bruk av landbruksarealer - viktige trender

I 10-årsperioden fra 2003 til 2013 har det vært en nedgang i kornarealet (vekstgruppe korn i søknad om produksjonstilskudd) i Telemark på 27% (fra 92000 daa til 67000 daa). Nedgangen på landsbasis har i samme periode vært 12%. Nedgangen har vært noenlunde jamt fordelt over denne tidsperioden, bortsett fra siste året. Fra 2012 til 2013 har kornarealet gått ned med 6000 daa (fra 73000 daa til 67000 daa), en nedgang på hele 8% i løpet av ett år. Vi er svært bekymret for denne utviklingen. Det gjelder både mht beredskap, kulturlandskap og bruken av de beste jordbruksarealene. Dårlig økonomi i kornproduksjon sammen med en svært vanskelig vekstsesong i 2012 må ta størsteparten av skylda for nedgangen.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2013	2012
FMTE	16273	28250	60	2,33	7,3	5,48	5,44
Sum	16273	28250	60	0	0	0	

22.2 Eiendom og bosetting

Det kan rapporteres om følgende hovedinnsats innenfor eiendom og bosettingsområdet:

Fylkesmannen veileder og informerer kommunene i gjeldende eiendomslovgivning og følger opp kommunenes praksis når det gjelder omdisponering og deling, konsesjon og priskontroll og saker som gjelder bo og driveplikt. Tilbud er gått ut til kommunene, både til administrasjon og til politisk del.

Fylkesmannen behandler klager over kommunale vedtak etter konsesjonsloven, jordloven og skogbruksloven.

Fylkesmannen har i 2013 behandlet 8 klagesaker som gjelder deling etter jordloven § 12 og 2 saker vedrørende spørsmål om driftsenhet.

Fylkesmannen har videre behandlet 6 konsesjonssaker og 2 O-konsesjonssaker.

Fylkesmannen følger opp mislighold av boplikt og har fattet vedtak om tvangssalg i 2 saker i 2013.

Fylkesmannen har mottatt en uttalelse fra Sivilombudsmannen i 2013 hvor resultatet var ingen kritikk.

I forhold til juridiske virkemidler, ser vi utfordringer i å ha en rolle mellom kommunalt selvstyre og departementalt regelverk. Dette gjelder særlig saker om boplikt og fradeling. Vi ser en økning i delingssaker og at kommuner anvender delingsbestemmelsen noe ulikt. Det er en klart økende tendens til at det er andre forhold enn å skape rasjonelle og gode driftsforhold i landbruket som ligger til grunn for delingssakene. Fylkesmannen har som overordnet myndighet ved 2 anledninger i 2013 omgjort delingsvedtak jf forvaltningsloven § 35.

Med hensyn til begrepet bebygd eiendom har vi i to saker i 2013 kommet til at eiendommen ikke lengre anses bebygd. Senja dommen og presiseringen i rundskriv vil kunne føre til at flere eiendommer i Telemark ikke lenger anses bebygd.

Fylkesmannen har i 2013 ikke tatt i bruk kontrollhjemmelen i jordloven § 3. Kontrollhjemmelen vart tatt i bruk i Drangedal kommune, men avsluttet formelt i starten av 2013. Arbeidet med å følge opp kommunal saksbehandling er krevende og ofte umulig. Politiske vedtak er oftest tilgjengelig på nettet, men ikke alltid og ikke alltid tidsnok. I tillegg er det mange saker som går administrativt, og som ikke er synlig, utenom i tilfeldige oppslag i presse el. lignende. Grensegangen mellom kommunens råderett og betydningen av å gripe inn gjør dette til en utfordring.

Fylkesmannen bistår og veileder kommunene på jord og konsesjonsområdet. Regjeringsskifte med forespeilede lovendringer medfører et økt behov for veiledning. Det er også grunn til å vektlegge at flere og flere saker får preg av detaljert spisskompetanse på jus, og der formålet med lovverket kommer mer i bakgrunnen.

22.3 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Landbruksforvaltninga i kommunene

Kommunene har viktige oppgaver knyttet til landbruk og arealforvaltning. Det er derfor nødvendig for kommunene å ha tilgang på kompetanse på disse områdene. I enkelte tilfelle ser vi en nedprioritering av landbrukssektoren som kan gå ut over landbruket som næring, men kanskje i særlig grad arealforvaltningen og lovforvaltningen.

Vi ser i noen tilfelle en manglende vilje fra kommunens side til å gjennomføre en effektiv og god kontroll. Nærheten til brukerne kan være problematisk i denne sammenheng. God opplæring og gode holdninger er avgjørende for den kontrollmessige delen av forvaltningen.

Landbruksvikarordningen

Telemark har 6 årsverk landbruksvikarer som blir distribuert gjennom fylkets eneste avløserlag.

Alle Telemarks 18 kommuner dekkes av landbruksvikarvirksomheten.

I fylkeskvoten er det totalt 12 stk landbruksvikarer. Av disse er 7 faste og 5 beredskapsavtaler.

I 2013 var det i alt 266 dager med sykdomsavløsning. 1090 dager med annen avløsning. Det var totalt 48 fortak som benyttet landbruksvikar.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2012 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
0	1	0	1	0	0

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
4	0	0	0	1	1	0	0	0

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2012

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 1,0

Antall personer: 4

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Kragerø kommune
Orninger/omfang:	SMIL - saksbehandlingsrutiner og gjennomføring av tiltak i forhold til plan og tilsagnsbrev
Registrerte avvik:	Avvik 1: mangelfulle eller manglende regnskap ved sluttutbetaling Avvik 2: For mye utbetalt tilskudd i 1 sak Avvik 3: Miljøplan trinn 2 mangler.
Oppfølging av avvik:	Kommunen er bedt om å gi tilbakemelding på de avvik og merknader som er nevnt i rapporten med frist 1.12.2013. Kommunen svarer ved å vise til tilsyn ihht Kommuneloven §60d. Fylkesmannen svarer tilbake at kontrollen er hjemlet i Økonomireglementet §15 og SMIL forskriften §9 slik det også er gjort i varselbrevet om kontroll. Ny frist for tilbakemelding er satt til 1.2.2014.

Kommune:	Kviteseid kommune
Orninger/omfang:	NMSK skogsveg - saksbehandlingsrutiner og kontroll ute
Registrerte avvik:	Avvik 1: Utbetaling av hele tilskuddsbeløp før resultatkontrollen uten holde tilbake 10% av tilskuddet.
Oppfølging av avvik:	Kommunen er bedt om å gi tilbakemelding på de avvik og merknader som er nevnt i rapporten med frist 1.1.2014. Kommunen har svart i brev 12.12.2013 at utbetalingsrutiner er endret. Avvik er lukket.

Kommune:	Nissedal kommune
Orninger/omfang:	NMSK skogsveg - saksbehandlingsrutiner og kontroll ute
Registrerte avvik:	Samme som Kviteseid - felleskontor
Oppfølging av avvik:	Samme som Kviteseid - felleskontor

Kommune:	Seljord kommune
Orninger/omfang:	NMSK skogkultur - saksbehandlingsrutiner og feltkontroll
Registrerte avvik:	Avvik 1: skriftlige søknader om utbetaling av tilskudd mangler. Avvik 2: kommunens feltkontroll og rapportering har vært mangelfull.
Oppfølging av avvik:	Kommunen er bedt om å gi tilbakemelding på de avvik og merknader som er nevnt i rapporten med frist 15.12.2013. Kommunen har ikke svart innen fristen. FM etterlyser svaret.

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Foretak:	A
Orninger/omfang:	SMIL
Hjemmel for kontroll:	SMIL forskriften. Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	A1: foretaket har ikke utarbeidet miljøplan trinn 2. A2: foretaket har ikke lagt fram et regnskap som kan godkjennes. A3: Foretaket har lagt fram feil regnskapstall. Ikke godkjente kostnader er også tatt med.
Oppfølging av avvik:	Kommunen følger opp avvikene.

Foretak:	B
Orninger/omfang:	NMSK - Skogkultur
Hjemmel for kontroll:	NMSK forskriften §4 og Forskrift om berekraftig skogbruk §§ 6, 7 og 8. Stedlig kontroll.
Registrerte avvik:	Foretaket har også søkt tilskudd for ett felt som ikke er planta og ett felt som bare er delvis plantet.
Oppfølging av avvik:	Kommunen følger opp.

Foretak:	C
Orninger/omfang:	NMSK skogsveg
Hjemmel for kontroll:	NMSK forskrift og Forskrift om planlegging og godkjenning av vegar for landbruksformål
Registrerte avvik:	ingen avvik
Oppfølging av avvik:	ingen

4. Andre kommentarer/ innspill:

Kontroll husdyrkonsesjon. Verpehøner: Alle foretak med minst 5000 verpehøner er kontrollert opp mot leveranseregisteret. Ingen av foretakene hadde leveranser som tilsier at dyretallet oversteg konsesjonsgrensa. 2 foretak hadde ikke registrerte leveranser i LIB (driver direktesal til butikk/forbruker). Disse vil bli fulgt opp med kontroll i 2014. Svineproduksjon: Ett foretak er kontrollert opp mot leveranseregisteret. Dette foretaket hadde 2210 konsesjonsenheter ved summering av antall purker og gris i kode 184 i søknad om produksjonstilskudd (slakta gris og solgte livdyr over 50 kg). Dette foretaket selger ungpurker, og har svært liten slaktegrisproduksjon. Sum slaktegrisenheter i 2012 var 1562.

22.4 Regionalt tilpasset innsats

1.- Tiltak for å styrke kommunenes arbeid innenfor landbruks- og matområdet

Fylkesmannen gjennomfører besøk til 9 kommuner årlig. Med på disse møtene med ørdfører, rådmann og ledelse på kommunal sektor deltar avdelingen med direktør eller underdirektør. Her presenterer vi og gir tilbakemelding på kommunens arbeid på landbruksområdet, og informerer om gjeldende landbrukspolitikk. I 2013 har vi vektlagt landbrukets betydning for verdiskapning og sysselsetting i kommunen og utfordringene i skogbruket med bl. annet utfordringer på kommunal og fylkeskommunal vegstandard. Tilbakemelding på resultatene fra kontroll av landbruksforvaltningen i kommunen og resultat fra kostradata er sentralt. I tillegg tar en opp aktuelle saker og problemstillinger som er aktuelle for den enkelte kommune. Ressursbruk står også sentralt.

I 2013 arrangerte FMLA et fagtur til Tyrol for landbruksforvaltninga i Telemark. Fokuset under fagturen var næringsutvikling innen primær sektor: frukt dyrking, fjelllandbruk med gårdsturisme, egg- og melkeproduksjon og avlsarbeid. Arealbruk og skjøtsel av kulturlandskap, informasjon om skogbruket i regionen og markedstilpasning var sentrale tema.

FMLA arrangerte 4 dagsamlinger med tema kontroll, skogbruk, landbruksjuss og RMP.

FMLA har hatt en pådriverrolle for samarbeidet for mobilisering innen hagebruk. Det ble satt i gang prosjektet "Frukt i Fokus" i samarbeid med Midt-Telemark landbrukskontor. Innen grøntsektoren (bær og grønnsaker) har FMLA hatt flere møter i samarbeid med landbrukskontorene i kommunene (Grenland, Bamble, Kragerø, Drangedal og Midt-Telemark). Tema har vært muligheter for dyrking og markedet innen bær og grønnsaker. Målgruppe har vært produsenter og potensielle nye produsenter. Det er viktig å fremheve den positive samarbeid med Fylkesmannen i Vestfold, spesielt innen prosjektet Foregangsfylket innen økologisk grønnsaker.

2.- Bruk av midlene over kap 1144 post 77

Telemark ble tildelt kr 95 000 til kommuneretta satsing i 2013. Disse midlene er brukt som følger:

Utarbeidelse av Verdiskapingsanalyse i regi av NILN/Østlandsforskning for landbruket i Telemark med egne kommuneark: kr 50 000

Utgifter til dagsamling for kommunene: kr 16 020

Delfinansiering av fagturen til Tirol med den kommunale landbruksforvaltninga i Telemark: kr 28 980

3.- Arbeidet i Regionale bygdeutviklingsprogram

Formålet med bygdeutviklingsprogrammet i Telemark er å legge til rette for næringsutvikling som danner grunnlag for langsiktig, lønnsom verdiskapning og desentralisert bosetting med utgangspunkt i landbruket ressurser. De regionale programene innen RBU: RNP, RMP og RSK ble utarbeidet, basert på signaler gitt i møtene med regionale aktører.

Telemark Fylkeskommune har utarbeidet en Landbruks- og Matmeldingen for Telemark. Fylkesmannen har vært representert i styringsgruppa og arbeidsgruppa og har innspilt til og fulgt arbeidet tett. I forbindelse med dette er rapporten og verdiskapningsanalyse blitt grunnstein for videre utarbeidelse av strategier og handlingsplan for Landbrukets i Telemark. Det er mening at Landbruks- og Matmeldingen for Telemark skal ha en overordnet fokus på mulighetene og utfordringer for landbruksnæringen i fylket vårt og skal være ensbetydende med Regionale Bygdeutviklingsprogram for Telemark.

4. Samarbeidet med regionale aktører

Fylkesmannens landbruksavdeling samarbeider tett med Fylkeskommunen og Innovasjon Norge for å følge opp de regionale næringsstrategiene i det regional bygdeutviklingsprogrammet. Et godt samarbeid gir grunnlag for bygdeutvikling basert på nyskaping og nettverksbygging. Samrådsmøtene avholdes ca. 3 ganger i året.

Kontaktgruppa, som har deltakerne fra KS, Innovasjon Norge, Fylkeskommune, Telemark Bondelag, Telemark bonde- og småbrukerlager, AT-skog og Fylkesmannen landbruksavdeling treffes jevnlig. Kontaktgruppa er rådgivende i forbindelse med ulike fagtemaer, strategier og prioriteringer innen landbruksrelatert næringsutvikling. Dette for å bedre kunne sikre forankring og enighet i prosessene. Kontaktgruppa samles 2 - 3 ganger i året.

Fylkesmannens landbruksavdeling har møter med Mattilsynet 1-2 ganger i året. På møtene stiller representanter fra landbruksavdelingene i både Buskerud, Vestfold og Telemark. Fylkesmannens miljøvern avdeling blir invitert når det er aktuelle tema.

Fylkesmannen i Telemark samarbeider også med nabofylkenen på ulike områder: Vi har nært samarbeid med de økologiske foregangsfylkene innen grønnsaker (Vestfold), frukt og bær (Hordaland/Sogn og Fjordane) og omsetning og markedstilgang (Oslo og Akershus). Landbruksdirektørene har egen samarbeidsgruppe for Viken-området (Oslo/Akershus, Østfold, Buskerud, Vestfold og Telemark) og med Agderfylkene der også

underdirektørene deltar. Ellers er det saksbehandlersamarbeid innen flere tema på tvers av fylkesgrensene.

5. Oversikt over antall årsverk i lbr.forvaltning i kommunene pr 1.1.2013

Kommunal landbruksforvaltning i Telemark viser 34,1 årsverk i landbruksforvaltning i kommunene pr. 1.1.2013. Utviklingstendensen i antall årsverk i kommunene i Telemark er nedadgående. I tillegg er mange av de ansatte tillagt betydelig ansvar og oppgaver på andre sektorer og fagområde enn landbruk. Fylket har tre kontor med felles landbruksforvaltning for flere kommuner. Dette gjelder Grenland, Midt-Telemark og samarbeidet Nissedal/Kviteseid. De største kontorene har på denne måten klart å skaffe handlingsrom for prosjekt- og utviklingsarbeid i større grad.

6. Oversikt over utvikling i antall årsverk i FMLA i 2013

Per 1.1.2013 var 16,2 årsverk i FMLA Telemark. Utviklingen er nedgående og pr. 01.01.2014 er antall årsverk i FMLA Telemark på 15,0. Innbakt i disse årsverkene ligger arbeidet med GIS i hele embetet og plankoordinering for kommuneplaner, kommunedelplaner og andre planer av overordnet karakter. Samlet legger dette beslag på omlag 1 årsverk.

Resultatområde 23 Økt verdiskaping

Landbruket i Telemark er både småskala og allsidig. De aller fleste produksjonsgreinene er representert i fylket vårt. Samtidig er arealressursene til hvert enkelt bruk begrensa. I dag er over halvparten av jorda på leiemarkedet. De aller fleste bøndene er deltidsbønder med annet betalt yrke utenom bruket.

Fylkesmannen i Telemark ønsker gjennom vårt Regionale Næringsprogram å bygge videre på de produksjonsgreinene der vi er sterke og der vi har naturgitte fortrinn. Slike produksjoner er bl.a. grovfôrretende husdyr og hagebruk (frukt, bær og grønnsaksproduksjon). Viktige produksjoner for Telemark er også lokalmat, grønt reiseliv, innlandsfisk og bioenergi. I tillegg ønsker Fylkesmannen i Telemark bruker regionale midler til å bidra til et bærekraftig skogbruk som langsiktig grunnlag for arbeidsplasser i distriktene.

Innen husdyr er det viktig å bidra til å opprettholde antall bruk, foredle kjøtt og kjøttprodukter og opprettholde den totale melkeproduksjonen i fylket. Det er viktig å øke fokus på god agronomi og på kvalitet i produktene. Økologisk landbruk skal prioriteres i alle driftsgreiner.

Å styrke samarbeid og koordinering i arbeidet med lokalmatproduksjon, foredling og lokalomsetning er et viktig område for Telemark og FMLA å har fokus på. Det er også viktig å tilrettelegge for økt og profesjonell produksjon av frukt, bær grønnsaker og poteter. Det å stimulere til rekruttering til landbruket, er et nødvendig og viktig satsingsområder.

Landbruks- og Matmelding for Telemark skal fungere som vårt Bygdeutviklingsprogram. Det pågår arbeid med å utarbeide handlingsprogram for tiltak som skal gjennomføres i neste 2-års periode. Etablering av "tankesmie", satsing på bær og "matkoordinator for lokalmat" ser ut til å bli prioritert i kommende periode. Telemark Fylkeskommune har satt av 2 mill kr til oppfølging av tiltak i tråd med handlingsprogrammet.

23.1 Næringsutvikling innen jordbruk og bygdenæringer

Telemark fikk innvilget kr 2 230 000 i BU-midler til utvikling og tilrettelegging i 2013. Sammen med overførte midler fra 2012 og inntrukne midler i løpet av året, var disponible BU-midler i 2013 kr 3 070 981. I løpet av 2013 ble kr 2 957 369 innvilget til 22 forskjellige tiltak / prosjekter. 5 prosjekter fikk avslag om BU-midler. Vi viser til fullstendig rapport for bruken av BU-midler for mer detaljerte opplysninger om bruken av midler i 2013.

Tiltak for økt satsing innen landbruksbasert vare- og tjenesteproduksjon innenfor Regionalt næringsprogram kan oppsummeres slik:

1) Grovfôrretende husdyr (styrke småfe som ressurs i fylket, utvikle lokalforedling som tar vare på produktenes særpreg)

- Saueprosjektet "Sauekjøtt ja d e gøtt" 2. prosjektår. Har som mål å rekruttere nye saueprodusenter, øke antall sau i fylket, profesjonalisere næringa, forbedre økonomien og bedre samarbeidet.

- Seterkonferansen 2013: Norsk Seterkultur la sin årlige konferanse til Bø i Telemark. Det var en god anledning for å profilere seterkulturen i Telemark.

2) Matproduksjon (styrke samarbeid og koordinering av arbeidet med lokalmatproduksjon, foredling og lokalomsetning, videreutvikle festivaler/markeder med fokus på lokalmat)

- Landsutstilling Norsk Gardsost på Dyrskun 2013: Dette var en god anledning for å profilere lokalostprodusenter fra Telemark og styrke nettverk og samarbeid mellom produsenter i hele landet.

Matkvartal på Dyrskun 2013: Lokalmat er viktig for landets største landbruksmesse. Matkvartalet utvikler seg stadig.

"Kom og smak på Telemark" er et festivalsamarbeid der 4 aktører med stort fokus på lokalmat samarbeider for å rekruttere og profilere matutstillere på best mulig måte.

Skien Matmarked: Forprosjekt for å se på muligheter for en egen mathall for lokalmatprodukter og lokalmatproduksjon i Skien.

3) Plantedyrking (effektivisering av produksjon av korn, økt produksjon av frukt, bær, grønnsaker og poteter, styrke frukt- og bærproduksjonen)

Kornkurs: Stimulere til bedre avlinger, kvalitet og økonomi i korndyrkinga for dermed å stimulere til økt omfang av produksjonen.

Driftsanalyse av agronomiske utfordringer i jordbærproduksjonen: Kartlegging av flaskehalsar og utfordringer i jordbærdryrkinga med mål om å sette inn tiltak for å stimulere til økt rekruttering og produksjon.

Produktkvalitet i epleproduksjonen: karlegge og finne årsaker til kvalitetsskader på frukt som oppstår mellom høsting og pakking på lager.

Forprosjekt vermikompost: Utvikle jordprodukt fra husdyrgjødsel som blir separert.

4) Bygdenæring (tilrettelegge og ta i bruk de næringsmuligheter som er i utmarksressursene, styrke utviklingen av regionalt samarbeid mellom lokalmatprodusenter, utsalgssteder, reiselivsbedrifter og serveringssteder)

Utmarksprodukter på nett. Stimulere til at flere utmarksprodukter fra Telemark blir markedsført og gjort tilgjengelig på internett.

Fruktbygda: Utvikle et reiselivsprodukt knyttet til fruktlandskapet i Midt-Telemark.

5) Andre produksjoner og satsingsområder (tiltak som gir en robust og lønnsom landbruksnæring i fylket)

Fagtur IPT til Vestfold: Øke kompetanse og stimulere til nettverk mellom tilbydere og kommune innen IPT.

6) Skog og trevirke (øke bruk av tre i bygg og konstruksjoner, bidra til bærekraftig skogbruk)

Innen dette temaet var det ingen prosjektsøknader i 2013 for BU-midler til utvikling og tilrettelegging.

7) Bioenergi (øke bruk av biprodukter fra skognæringen, satse på utbygging av biovarmeanlegg basert på råstoff fra landbruket)

Videreføring Grønn varme i 2013: Stimulere til økt bruk av bioenergi i større bedrifter og offentlige bygg.

Prosjekt fornybar energi: Stimulere til økt bruk av fornybar energi på naturbruksskolen i Telemark og fokus på dette i undervisninga.

Bioenergisatsing i Agder/Telemark og Vestfold: Felles bioenergiprojekt i større region. Også fokus på gårdsbaserte anlegg.

8) Kompetanse og rekruttering (stimulerer til rekruttering og likestilling i landbruket, styrke kompetanse innen økonomi og bedriftsledelse, styrke produsentmiljøer)

Formidlingssentral praksisplasser i landbruket: Samarbeid med NAV for å se på om landbruket kan ta en større

rolle i å skaffe praksisplasser for ulike grupper.

3 praktikantsøknader som er innvilget støtte. 2 får bred praksis innen husdyrhold og lokal foredling. 1 har fokus på allsidig grønnsakproduksjon knyttet til økologisk andelsgård for grønnsaker.

Næringsutvikling på gårdsbruk, NUG: Utvikling av lønnsom tilleggsnæring på gårdsbruk.

Verdiskapingsanalyse for Telemark: Beskrivelse av utvikling i landbruksproduksjoner, tall for sysselsetting og verdiskaping. Både for fylket samlet og for den enkelte kommune.

Vi har også startet opp arbeidet med satsingen på fjellandbruket i 2013. Telemark er sammen med Buskerud innvilget kr 2 mill for satsing på fjellandbruket i 2014. Satsingen er ment å gå over 3 - 5 år og Telemark er tildelt sekretariatsfunksjon og pådriverrolle. Det er avholdt oppstartsmøte med aktuelle fjellkommuner (14 stk), og lokallag av organisasjonene. Vi har opprettet egen temaside knyttet til hjemmesida vår. Det er sendt ut informasjon om satsingen til hver enkelt gårdbruker og ressursperson i fjellkommunene i form av et julekort. Arbeidet med å sette ned felles styringsgruppe og utarbeide retningslinjer for bruk av midlene er påbegynt.

Innen Inn på tunet har vi i 2013 hatt fokus på dagtilbud for demente i tidlig fase i det tverrsektorielle samarbeidet. Vi har deltatt sammen med Sosial- og Helseavdelinga på nettverksmøte med de kommunale demenskontaktene i fylket. I ettertid har vi hatt kontakt med demenskoordinator i fylket, og vi er nå klare for et møte sammen med Skien kommune for å vurdere mulighet for et prøveopplegg med Inn på tunet for hjemmeboende demente. Det har vært liten aktivitet siste år i Inn på tunet-løft kommunene våre. Hjartdal gjennomførte og avsluttet sin deltakelse i 2012, og Drangedal kommune slutt rapporterte på sin IPT-satsing nå i des 2013. Det har imidlertid ikke vært aktiviteter der det har vært naturlig at Fylkesmannens landbruksavdeling har deltatt dette året. Siljan kommune har også vært IPT-kommune. Kommunen har imidlertid gjennomført sin satsing med svært lite involvering av andre. Bemanningsendringer i kommunen har ført til lite kontinuitet og målstyring.

23.2 Skogbruk

Avvirkning

I 2013 ble det avvirket 523 295 tømmer for salg til en bruttoverdi på 152 mill kr i Telemark. Avvirkningen var fordelt på 336 217 m³ gran, 163 560 m³ furu og 23 518 m³ lauv- og vedtømmer. Dette er en reduksjon på 36 720 m³ fra 2012 og utgjør en nedgang på 6,6%.

Skogkultur

Skogkulturaktiviteten i Telemark hadde en pen økning i 2013. Investeringene i skogkultur var på 18,4 millioner kr. Det er en økning på 10% fra 2012.

Det ble satt ut 1,2 millioner skogplanter ved nyplanting i Telemark i 2013. Det er en økning på 8 % fra 2012. Aktiviteten har bare vært høyere et år siden 2003. I tillegg blei det satt ut snautt 80 000 planter ved suppleringsplanting. Den tettere oppfølginga av foryngelsesplikten i det offentlige sammen med skogkultursatsing i Agder og Telemark Skogeierandelslag (AT Skog) må være de viktigste faktorene for framgangen. Planteaktiviteten bør økes betydelig.

Det blei utført ungsogpleie på 22 300 daa. Det er en gledelig økning på 14 % fra 2012, men aktiviteten ligger likevel langt under ønska nivå.

Samarbeidet mellom AT Skog og Fylkesmennene i Agder og Telemark om en stor skogkultursatsing er videreført i 2013. Dette innebærer bl.a. at AT Skog har en skogkulturleder med planting og ungsogpleie som hovedansvar i Telemark. Han samarbeider med lokale faghjelpere som skal innhente skogkulturoppdrag. Fylkesmannen i Telemark støtter satsinga med rentemidler og BU-tilskudd. Fylkesmannen uttrykte stor tro på framgang innen skogkultur i årsrapporten for 2012, og dette har slått til. Vi har fortsatt tro på framgang.

Fylkesmannen i Telemark sendte sitt årlige brev til kommunene også i 2013 om at de skal kontrollere minst 10 % av skogkulturtiltaka som får skogfond og/eller tilskudd. Kommunene skal returnere et samleskjema som viser hvilke skogeiere og tiltak som er kontrollert. Når Fylkesmannen er på forvaltningskontroll, velges feltkontrollene i utgangspunktet fra kommunens samleskjema. På denne måten kontrollerer Fylkesmannen kommunens kontroll.

Det ble foretatt forvaltningskontroll av skogkulturtilskudd (NMSK) i en kommune i 2013. Denne kontrollen

omfatta innendørs kontroll av kommunen og kontroll av to tiltak i felt. Det ble registrert to avvik. Kontrollen var basert på SLFs mal med tillegg av egne kontrollskjemaer. Ytterligere to kommuner skulle vært kontrollert, men pga. langtidssykefravær hos Fylkesmannen ble disse ikke gjennomført.

I Telemark ble 120 felt trukket ut til resultatkontroll foryngelse/miljø i 2013. Alle kommunene har fulgt opp dette innen fristen. Fylkesmannen har gått gjennom samtlige skjemaer og lagt vekt på svar som gjelder forholdet mellom oppgitt bonitet, plantetall og tilfredsstillende foryngelse. Vi har notert oss solid forbedring når det gjelder samsvar mellom disse parametrene i kommunenes tilbakemeldinger. Vi mener det skyldes mange tilbakemeldinger fra oss til kommunene om nødvendige endringer de siste åra samt SLFs forbedring av skjemaet.

Når det gjelder kontroll av foryngelseplikten, hadde ikke alle kommunene gjort det de skulle innen fristen til tross for påminnelse fra Fylkesmannen. Disse vil bli fulgt opp.

Skogsveier

Det er foretatt store investeringer i skogsbilveinettet i Telemark også i 2013. Det ble ferdig bygd 5,4 km nye skogsbilveier i 2013, en nedgang på 2,3 km fra 2012. For å gjennomføre en sikker transport av tømmer på et stabilt skogsbilveinett som tåler regnskyll og klimapåkjenninger er det stort behov for ombygging av eldre skogsbilveier i Telemark, og det ble ombygd 30,5 km i 2013. Trass i stor aktivitet er det en nedgang i ombygde skogsbilveier på 10,6 km i forhold til 2012. Det har vært jevn aktivitet med ombygging av skogsbilveier fra 2005 til i dag. Prisen pr nybygd meter skogsbilvei er på kr 754 kr/m for 2013, en økning fra 632 kr/m i 2012. For 10 år siden, i 2003, lå prisen tilsvarende på kr 396 kr/m. Økningen i kostnaden pr meter bygd vei kan både skyldes generell prisstigning og økt bruk av moderne byggeteknikk. Økning i kostnad pr meter skogsbilvei er et ledd i fokus på utvikling av byggeteknikk for skogsbilveiene i Telemark for å øke soliditet, motstandsdyktighet mot kraftig nedbør og flom samt redusere framtidig arbeid og kostnader med veivedlikehold. Eierne av de store private skogeiendommene i Telemark melder fra om reduserte kostnader til vedlikehold, ettersyn og reparasjon av skader ved bruk av moderne byggeteknikk og større stikkrenner.

Ombyggingen av skogsbilveier i 2013 kostet kr 272 pr m. Fylkesmannen arbeider for å avgrense ombyggingsprosjektene til de strekningene av skogsbilveiene hvor det er reelt behov for ombygging, og skille fra parseller med vedlikehold. Krav til bæreevne med dagens periodevis intensive tømmertransport med tømmerbiler tilsier at kostnaden på ombygging bør ligge adskillig nærmere kostnaden for nybygging enn tilfellet er i dag. Samlet ble det gjennomført investeringer på 13,5 mill. kr i med et utbetalt tilskudd på 4,1 mill. kr.

I Telemark gjennomføres prosjektet "Masterplan for skogsbilveier i Telemark" med fokus på registrering av tilstand på eksisterende skogsbilveinett i skogområdene. Prosjektet omfatter også forslag til ombygging av skogsbilveier, analyse av behov for nye veier og økning av kompetanse innenfor området skogsbilveier. Fylkesmannen i Telemark forventer at prosjektet skal bidra til økt gjennomføring av ombygging av skogsbilveier og økt kvalitet på veinettet. Veiprojektet har allerede resultert i en del ombyggingsprosjekt, men dette er lite forhold til registrert behov for ombygging. Spesiell utfordring i Telemark er å bygge skogsbilveier med bruk av moderne byggeteknikk for å tåle økte nedbørmengder og økt intensitet i vogntogtransporten. Det arbeides med dette både gjennom generell rådgivning, tilskuddsbehandling og ved Fylkesmannens deltakelse i nevnte veiprojekt. Retningslinjer for tildeling av tilskudd til skogsveier i Telemark ble revidert 20.12.2012. Endringer i retningslinjene gjelder økt fokus på krav til byggeplan og byggemetode, prioritering av bilveier med solid byggekvalitet, rutiner for søknadsbehandling og økning av minste tillatte stikkrennedimensjon fra 300 til 400 mm.

Skogbruksplanlegging

Vi ble i 2012 ferdige med et omløp i skogbruksplanleggingen i Telemark, slik at alle skogeiere nå har fått tilbud om digitale planer med miljøregistreringer. Områdetakstene i Hjartdal, Skien og Siljan ble avsluttet i 2013. Det pågår fellestakst og revisjon av MiS i Porsgrunn og Nissedal, og dette er også startet opp i Drangedal. Oppslutningen er naturlig nok lavere nå når de fleste har gjennomført miljøregistreringer, men bestilling av nye planer ligger fortsatt på vel 60 %. Dagens skogbruksplaner leveres med Web-baserte innsynsløsninger, som er tilrettelagt for PC, nettbrett og smarttelefon.

Produksjon av skogsflisråstoff

Det ble utbetalt drøyt 1 million kr i tilskudd til produksjon av skogsflisråstoff til 30 søkere i 2013. Det er en økning i tilskuddsutbetalingene på 58 % fra 2012. Det var 9 færre søkere som fikk tilskudd i 2013 enn i 2012. Tilskudd blei utbetalt i 10 av fylkets 18 kommuner. 60 % av utbetalingene var resultat av lauvskoghogst.

Skogfond

Innestående skogfond pr 31.12 er 87,3 mill kr. Dette er 4,2 mill mindre enn i fjor. Det er gledelig at flere skogeiere nå benytter skogfondskapitalen til investeringer, noe som er både privatøkonomisk og samfunnsmessig riktig.

Skogbrann og storm

Forsommeren 2013 var nedbørrik, og selv om juli var en tørr måned, var det få og små skogbranner. Fylkesmannen har fortsatt godt samarbeid med brannvesenet og skognæringa om brannberedskap, og Telemark er godt forberedt hvis det oppstår større skogbranner.

I november og desember var det flere dager med sterk vind. Dette førte til spredte vindfelling i skogen, og enkelte mindre roser med nedblåst skog.

Resultatområde 24 Bærekraftig landbruk

I tillegg til å bidra med faglige ressurser, gir Fylkesmannen innspill til planarbeid i tidlig planfase og bruker innsigelser ved offentlig ettersyn for å spare dyrka og dyrkbar jord. Fylkesmannen opplever en økende forståelse for jordvernet i administrasjonen i kommunene. Fokuset har vært på å verne dyrka jord.

På grunn av klimatiske utfordringer har kornprodusentene i regionene hatt vanskeligheter med å tilpasse produksjonen. Mangel på kunnskap om riktig såmengde ved sen våronn har motivert FMLA å støtte et prosjekt innen korndyrking. Videre har FMLA støttet arbeidet med bruk av miljøplan og opplæring i miljøregnskap. Overåking av vannkvalitetet og dokumentkontroll av bondens miljøplan er viktige arbeidsområder som kan bidra til reduksjon av lokal forurensing.

Innen økologisk landbruk er arbeidet med økt omsetning og forbruk av økologisk produkter prioritert. Økologisk mat i kafeer, restauranter, kantiner og offentlige institusjoner kan bidra til større interesse for økologiske produkter. Når det gjelder utvalg og omfang av økologiske produkter i butikker ligger utfordringer i egne forutsetninger hos butikkkjeder. For produsentene forsetter å være lite forutsigbarhet når det gjelder priser og tilgang til butikkhyllene de største utfordringer for å satse på økologisk produksjon.

Et viktig initiativ i arbeidet med et mer bærekraftig landbruk er oppstarten og deltakelse i det innovative fylkesovergripende prosjektet rundt Oslo-fjorden med fokus på kretsløp - BERAS (www.beras.eu). Prosjektet har sitt utspring i forskningsmiljøer i Sverige hvor det har vært arbeidet lenge med å redusere ødeleggelsen av Østersjøen. Denne forskningen skal nå videreføres til flere land i Europa, hvor blandt annet Norge ønsker å delta. Målet er å bygge på miljø- og klimakunnskap fra BERAS og tilpasse driftsopplegg og samfunnsimplementering til norske forutsetninger og muligheter. I tillegg til brei involvering i fra landbrukets egne fagsenter og universitet, deltar også Universitet i Nordland for å se på samfunnsmessige og regionaløkonomiske konsekvenser ved gjennomføringen av kretsløpslandbruk.

24.1 Jordvern og kulturlandskap

Jordvern

Landbruksarealer rundt byer og tettsteder er under stadig press. Gapet mellom avkastning på landbruksarealene og salgsinntekter fra tomtesalg ved omdisponering til byggeformål, sammen med en stor andel leiejord, bidrar til et sterkere press enn faktisk befolkningsutvikling og areal behov skulle tilsi.

Utviklinga av omdisponert areal har de siste årene likevel gått i riktig retning. Hvor sterkt vernet av matjorda står, veid opp mot andre samfunnsinteresser, varierer en del fra kommune til kommune. Den årlige omdisponeringen i fylket svinger mye i takt med de reguleringsplanene som vedtas.

2013-statistikken for omdisponering av dyrka og dyrkbar jord er ikke tilgjengelig ennå, men tall for 2012 viser en avgang av dyrka jord på 228 daa mot 89 i 2011. Avgangen av dyrkbar jord var 23 daa i 2012. I 2008, 2010 og 2011 lå omdisponeringen godt under vårt mål på 120 daa, mens tallene for 2012 altså viser en samlet omdisponering av 251 daa dyrka og dyrkbar jord. Årsaken til den økte omdisponeringen i 2012 er for en stor grad at ca. 120 daa ble omdisponert i forbindelse med godkjenning av plan for E-134 Århus-Gvammen; et stort stamvegprosjekt.

Fokuset har i første rekke vært på dyrka jord som den mest verdifulle, men fokuset på dyrkbar jord har økt de

senere åra. Vi tror imidlertid at rapporteringen fra kommunene er noe mangelfull når det gjelder dyrkbar jord, og dermed underrapportert. Dyrkbar jord her heller ikke like godt kartlagt som AR 5-arealene.

Mesteparten av omdisponeringen kommer innenfor utbygging av samferdselsprosjekter og boligbygging. Innenfor samferdsel er jordvernet sterkt i fokus, men en betydelig avgang av matjord må påregnes uansett. Det er derfor innenfor boligbygging vi har størst mulighet til å sikre jordressursene for de framtidige generasjonene. Fokus må rettes mot økt konsentrasjon og høy arealutnyttelse innenfor nye og eksisterende byggeområder, samt at lokalisering av nye boliger utenfor tettstedene ikke må komme i konflikt med landbruksinteressene.

Vi gir innspill til planarbeid i tidlig planfase, og bruker innsigelser ved offentlig ettersyn for å spare dyrka og dyrkbar jord. I tillegg bidrar vi med faglige ressurser til de kommuner som etterspør dette.

Fylkesmannen opplever at det generelt er økende forståelse for jordvernet i administrasjonen i kommunene. Politisk er det varierende vilje til å ta hensyn til jordvernet. Kommuner med svak befolkningsutvikling argumenterer med at bosettingshensyn gjennom ønske om attraktive boligtomter bør settes foran jordvern og hensyn til rasjonell landbruksdrift. Kommuner med sterkere vekst mener de har for lite arealer tilgjengelig og ønsker omdisponering av den grunn.

Dispensasjoner fra plan- og bygningsloven utgjør også en trussel mot jordvernet og kulturlandskap med nasjonal og regional interesse.

Det ble reist innsigelser til 5 arealplansaker begrunnet med jordvern og kulturlandskap i 2013. I tillegg er det varslet mulig innsigelse i tidlig planfase i ytterligere tre plansaker, som ennå ikke er kommet på offentlig ettersyn. For flere detaljer, se rapportering under res.omr. 24.2 Samfunnsplanlegging.

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket

I Telemark er Jomfruland og Stråholmen nasjonalt utvalgt kulturlandskap. I 2013 har den vesentlige innsatsen vært lagt på beiteretta tiltak, dvs gjerding og rydding av beiter, og opprusting av veier og stier. Det har også blitt gjennomført et kurs i steingjerdebygging.

Arbeidet med UKL er organisert gjennom et arbeidsutvalg med god lokal forankring.

Det er startet opp et arbeid med utredning av Jomfruland nasjonalpark. Nasjonalparken vil i hovedsak omfatte områder som allerede i dag har et vern. Det er viktig at man i arbeidet med nasjonalpark tar hensyn til jordbruket som drives på Jomfruland for å bevare og utvikle kulturlandskapet. Aktivt jordbruk på Jomfruland er helt nødvendig for kulturlandskapet, men også for de naturverdier som en nasjonalpark er ment å ivareta.

24.2 Samfunnsplanlegging

Landbrukets arealinteresser og utviklingsmuligheter i samfunnsplanleggingen

Landbrukets arealinteresser blir tatt opp som tema i Fylkesmannens arbeid med kommuneplaner, både samfunnsdel og arealdel. Etter at kommunene har utarbeidet planstrategi i 2012 og første halvdel av 2013, har det vært oppstart av en rekke kommuneplanprosesser i 2013. I våre innspill til disse prosessene har vi tatt utgangspunkt i føringene i Nasjonale forventninger til kommunene, med fokus på jordvern og kulturlandskap. I tillegg er også Fylkesmannens oppfølging av Rikspolitisk bestemmelse for kjøpesentre lagt til landbruksavdelingen, og blir fulgt opp overfor kommunene.

Vi vektlegger å komme med innspill til kommunene tidlig i planprosessen, og har fra landbrukssida særlig fokus på jordvern og kulturlandskap som del av en helhetlig og langsiktig planlegging. Landbruksinteresser og jordvern må veies opp mot andre samfunnsinteresser i konsekvensutredning knyttet til planlegging. Vi påser også at landbruksforvaltningen i kommunene blir trukket med i de lokale planprosessene.

I 2013 har vi deltatt i planprosess med utarbeiding av regional plan for samordnet areal og transport i Grenland. Dette arbeidet er når det gjelder utredninger koordinert med arbeidet med rullering av arealdelene for kommunene Skien, Porsgrunn, Siljan og Bamble. Ett av resultatene så langt av denne prosessen er en enighet om økt fortetting og arealutnyttelse innenfor et definert «bybånd» i Skien-Porsgrunn, og høy konsentrasjon for utbygging i bysentrene.

Fylkesmannen i Telemark samarbeider med Telemark fylkeskommune om opplæring for kommunene, og i 2013 har vi hatt felles fagsamlinger. Her har også føringene for landbruksområdet blitt formidlet.

Vi gikk i 2012 ut med tilbud til kommunene om opplæring for landbruksutvalgene i kommunene i landbrukslovgivning og planlegging etter plan- og bygningsloven, og ivaretaking av landbruksinteressene i plan. I 2013 var det fortsatt tre kommuner som ønsket dette tilbudet, og som har fått opplæring av 2 saksbehandlere fra landbruksavdelinga.

Landbruksdirektøren har fremmet innsigelser ut fra hensynet til jordvern og kulturlandskap i 5 arealplansaker i 2013, både kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner. I tillegg ble det varslet mulig innsigelse i tidlig planfase i tre reguleringsplaner. Innsigelsene var begrunnet i jordvern pga ønsket utbygging på dyrka/dyrkbar mark. Videre var flere innsigelser også begrunnet i manglende utnyttingsgrad der vi tidligere har akseptert en omdisponering i overordnet plan.

Plansaker går over lang tid, og flere av innsigelsene er fortsatt ikke løst. Av de i alt åtte innsigelsene som har vært fremmet eller varslet i tidlig planfase, er fortsatt fem av dem uløst.

Før meklingsmøter blir det som hovedsak holdt drøftingsmøter eller arbeidsmøter mellom partene, der innsigelser blir gjennomgått og drøftet. Vi har avholdt en rekke slike møter i løpet av året, og flere meklingsmøter er dermed unngått fordi partene gjennom slike uformelle drøftinger finner fram til løsninger.

I 2013 har det vært avholdt tre meklingsmøter. I to av sakene var det landbruksinteresser som var involvert. Den ene saken gjaldt reguleringsplan for Gjerpen kirkegård, der Skien kommune ønsket omdisponering av verdifull dyrka mark til utvidelse av kirkegård. Det ble ikke enighet i denne meklingsaken, men kommunen har senere trukket saken og vil i forbindelse med rulleringen av arealdelen se på spørsmålet om lokalisering av kirkegård på nytt. Den andre meklingen omhandlet kommuneplan for Hjartdal, der det var innsigelse til utbygging på dyrka mark i Sauland sentrum, samt adkomstveg til hytteområdet Flugonfjell over dyrka mark og gjennom kulturlandskap. Når det gjelder utbygging i Sauland sentrum kom kommunen og landbruksavdelinga fram til enighet, men når det gjelder adkomstvegen er denne foreløpig unntatt rettsvirkning i behandlingen i kommunestyret. Det gjenstår fortsatt å se endelig løsning her.

Når det gjelder verneplaner, har vi en god dialog med miljøvernavdelingen om frivillig vern i skog. Energisaker har i 2013 hovedsakelig vært mindre konsesjonssaker, som har vært drøftet internt. Disse har hatt liten interesse og små konflikter ut fra landbrukshensyn.

Fylkesmannen følger rapporteringen i arealrapporteringen i KOSTRA - avgang av dyrka og dyrkbar jord og kvalitetssikring av rapportering.

Vi ser at det fortsatt er viktig å holde fokus på jordvern framover, for å holde den årlige arealavgangen nede. Dette må følges opp i samfunnsplanleggingen, både kommuneplanens samfunnsdel og arealdel, samt reguleringsplaner og dispensasjonssaker. Det er et sterkt og økende utbyggingspress i mange områder med svært verdifulle jordbruksareal.

AR5

Se rapportering under pkt. 22.1 - Norge digitalt og Geovekst.

Samordnings- og koordineringsarbeidet innenfor samfunnssikkerhet på landbruks- og matområdet

I 2013 ble det litt tilfeldig ikke avholdt samarbeidsmøte med Mattilsynet, men vi hadde felles møter både på tampen av 2012 og i begynnelsen av 2014 for å drøfte felles tema. Det har vært dialog med Mattilsynet gjennom året via telefon, mail og brev når det har vært saker av felles interesse og der begge parter har en rolle. Blant annet var det god dialog da det i 2013 ble påvist smitte av Toposvirus (A-sykdom) i blomsten Senetti ved 4 handelsgartnerier i Telemark. Landbruksavdelinga var også informert da Mattilsynet hadde sin årlige øvelse, denne gang om sjukdommen « Munn og klovsjuka ». Sammen med miljøvernavdelinga ble vi utfordret på å lokalisere egnede områder i fylket for nedgraving av storfe i større skala.

Fylkesmannens landbruksavdeling deltar i embetets krisestab, og bidrar her etter behov. I løpet av 2013 har det vært gjennomført 1 øvelse som vi har deltatt i, men det har heldigvis ikke vært noen større hendelse som har gjort det nødvendig å bidra i krisestaben. Avdelingsledelsen deltar i Fylkesberedskapsrådet etter behov.

24.3 Klimautfordringene

Klimatiltak

FMLA har støttet ulike tiltak med midler fra klima- og miljøprogrammet. I kornproduksjon er det viktig å bidra til økt kunnskap og kompetanse for å kunne tilpasse produksjon til de «nye» klimatiske forholdene og sikre lønnsomhet i korndyrkingen. Det er også gitt støtte til kompetanseheving på grøfing og jordpakking. Videre har arbeidet med opplæring i miljøutfordringer, bruk av miljøplan og opplæring i miljøregnskap fått støtte.

Bioenergi

Telemark har ett pilotanlegg for biogassproduksjon og håndtering av residu. Anlegget ved Foss gård har i 2013 fått støtte til å bygge opp et fullskala testanlegg for vermikompostering (kompostering under kontrollerte forhold med meitemark) for kompostering av den faste fraksjonen av gjødsla etter separasjon. Etter denne komposteringen kan restproduktet selges som jordforbedringsmiddel og dermed styrke lønnsomheten i biogassanlegg på gårdsnivå.

Telemark ble høsten 2013 med i et samarbeide med Aust-Agder og Vest-Agder om et felles bioenergisprosjekt. Prosjekter er 2-årig med mulig forlengelse til 3 år. Trevirke, flis, trepellets mm. er fornybar energi og utgjør de viktigste kildene til biobrensel. Mål for prosjektet er økt produksjon av bioenergi ved økt leveranse av biomasse og varmeproduksjon. Dette dreier seg bl.a. om stimulering til utbygging av infrastruktur som fjernvarmenett, fyringssentraler, flisterminaler, foredlingsanlegg for biobrensel og industriens leveringskrav. Prosjektleder skal ansettes i 2014. Fylkeskommuner, Innovasjon Norge og Fylkesmennene samarbeider om prosjektet.

Skien Fjernvarme åpnet i 2013 Telemarks største fjernvarmeanlegg med årsproduksjon på 17 GWh. Forbruket i 2013 var 27 000 lm³ flis. Tilførselen av bioråstoff har vært 8 000 lm³ flis av massevirke furu, 10 000m³ av lauvtre, tørrgran og råtegran, samt 9 000 lm³ skogsflis fra tynninger og rydding langs skogsbilveier. Vi tror tilgangen på skogsflis kommer til å falle sterkt i 2014, når det ikke lenger gis bidrag til denne produksjonen.

CO2 binding

Vi har under resultatområde 23.2. vist at aktiviteten i skogkultur har vært økende de siste åra. Dette fører til økt tilvekst av kvalitetsvirke i skogen og samtidig økt binding av CO₂. Skogen i Telemark tar årlig opp ca 1,5 millioner tonn CO₂, mens Telemarks samlede klimautslipp er i overkant av 4 mill tonn CO₂ ekvivalenter.

Økt bruk av trevirke

Fylkesmannen i Telemark har deltatt i samarbeidet med Vestfold og Buskerud gjennom driverprosjektet Bygg i Tre 2011-2013. Dette er et samarbeid mellom Innovasjon Norge, fylkeskommunene, fylkesmennene og næringen i disse 3 fylkene, og Vestfold fylkeskommune er prosjektansvarlig. Gjennom prosjektleder og tredrivere hos Innovasjon Norge har prosjektet hatt flere kontakter med interesserte utbyggere i Telemark. Aktuelle eksempler på prosjekter er bygging av studentboliger i Bø og Porsgrunn, Toke Brygge i Drangedal, planer for løsfyllisolerte trekonstruksjoner og miljøhus med passivhusstandard ved bedrifter i Lunde, samt annen assistanse til industrietablering innen trebyggeri. En av utfordringene er å komme i kontakt med utbygger, særlig på større offentlige bygg, før premissene er lagt.

24.4 Produksjon av miljøgoder og reduksjon av forurensninger

Regionalt miljøprogram

Ved utbetalingen i 2013, gikk 47% av tilskuddsbeløpet til forureningstiltak. Dette er en svak nedgang fra foregående år (fra 48%). Vi har fortsatt en høy tilskuddssats for grassoner i Børsesjøvassdraget. I forhold til arbeidet med vannforskriften og tiltaksprogram, er det en forventning til landbrukets innsats i form av prioriteringer i RMP.

I nytt RMP fra og med 2013, er forurensingsordningene i hovedsak beholdt uten store endringer. Når det gjelder kulturlandskapsordningene, fases tilskudd til bratt areal og tilskudd til beitebruk på innmark ut. Disse ordningene blir tatt opp i ny ordning til prioriterte kulturlandskap. Fylkesmannen har i samarbeid med Seljord kommune utviklet en modell for utvelgning av prioriterte kulturlandskap. Kommunene har i stor grad nyttet denne metoden ved prioritering av arealer til denne ordningen.

Det har vært en god del utfordringer i samband med innføring av nytt elektronisk søknadssystem for RMP. Hovedinntrykket er imidlertid at etter en del oppstartsproblemer, har forvaltningen kommet godt inn i systemet. Vi må uansett berømme kommunene for den innsatsen som er gjort i samband med søknadene høsten 2013. Når vi kommer til neste søknadsrunde (2014), vil data fra 2013 være tilgjengelig og forenkle søknadsprosessen vesentlig.

Antall setre som får tilskudd gjennom RMP, er stabilt. Tilskuddet var kr 35000 pr seter i 2012, og er ytterligere økt med kr 5000 i 2013. Det er i hovedsak enkeltsetre det søkes tilskudd til, og et såpass høyt tilskuddbeløp mener vi er med på å opprettholde seterdrifta.

Frq 2010 til 2012 er det en nedgang i antall Telemarkkyr det er gitt tilskudd til fra 94 til 69. Dette er en bekymringsfull utvikling. Fra 2013 er tilskuddsordningen endret til også å omfatte ammekyr. Det ser ut til å være en interesse for kjøttproduksjon på Telemarkfe.

Smil-midler

Ved tildeling av SMIL-midler til kommunene, er kommuner med gode resultater tilgodesett. Videre er kommuner med store behov i forhold til forurensingstiltak prioritert. Det ser imidlertid ut til at større forurensingstiltak tar tid å få satt i gang. Spesielt i Grenlandsområdet har det gått noe tregt her. 23% av SMIL-midlene gikk til forurensingstiltak i 2013.

Når det gjelder spesielle tiltak i kulturlandskapet (STILK), går nå en større andel av tilskuddene til freda og verneverdige bygninger. Av summen som gikk til STILK-tiltak, var andelen til bygningstiltak 49% i 2010, mot 62% i 2013. Dette er en utvikling Fylkesmannen ser som positiv.

Fylkesmannen har fulgt opp kommunene tett de siste årene i forhold til tiltak som har utgått arbeidsfrist. Dette har gitt gode resultater.

SMIL-RMP

I modellen for utvelgning av prioriterte kulturlandskap i RMP, er tildeling av SMIL-midler ett av kriteriene. Det er også signalisert ovenfor kommunene at det er ønskelig at tildeling av SMIL-midler ses i sammenheng med RMP og prioriterte kulturlandskap.

Innen RMP gis det tilskudd til skjøtsel av slåttemark (utvalgte naturtyper). I samband med handlingsplan for slåtteeenger, gis det tilskudd til slåtteeenger fra miljøvernavdelingen (Klima- og miljødirektoratet). Tilskudd fra RMP og miljøvernavd. er samordnet. Satsene er like, og det gis ikke tilskudd til samme arealet fra begge ordninger.

Tilskudd til kulturminnetiltak utgør en liten del av RPM-midlene. Vi mener imidlertid at disse ordningene er med på å øke bevisstheten når det gjelder å ta vare på kulturminner i jordbrukslandskapet.

Vannforvaltningen

I det alt vesentlige utgjør kraftreguleringen hovedutfordringen i vannforvaltningen i Telemark. I Midtre Telemark og Skien-Grenlandsfjordene spiller landbruket en viktig rolle i enkelte vasdrag. For å hjelpe prosjektlederne i fylket er det opprettet en faggruppe Landbruk. Landbruksavdelingen er hovedkontakten for Faggruppen som skal bidra med kunnskap og innspill til forurensingsregnskap og avlastningsberegninger.

Planen for Børsesjø-Leirkupp fra første planperiode er blitt revidert. Landbrukspåvirkninger må omtales mer konkret. Overvåking av vannkvaliteten blir oppført som et aktuelt tiltak. Grenland landbrukskontor har levert data for oppdatering av planen mens Fylkesmannens miljø- og landbruksavdeling har revurdert og kvalitetssikret klassifiserings- og karakteriseringsdata. Grenland Landbrukskontor har utarbeidet en helhetlig plan for gjennomføring av tiltak.

Miljøplan

I 2012 gjennomførte Fylkesmannen dokumentkontroll av bondens miljøplan. Dette har medført etterarbeid i form av klagesaksbehandling fra et foretak som ble avsluttet i 2013. Underkjenning av foretakets miljøplan har også ført til at utbetalinger fra RMP er blitt stoppet. Det er gjennomført en nasjonal undersøkelse av miljøplanen. Undersøkelsen viser at Telemark er blant de laveste med score i forhold til å skjømte sin forvaltningskontroll. Denne lave scoren kan ha sammenheng med den 2012-kontrollen i fylket. Telemark har laveste skår for påstand om Landbruksavdelingen fungerer godt som kommunens kompetansesenter for kommunene. Ser vi på Vestfold, så har Landbruksavdelingen der månedlige møter med kommunene. Dette får vi ikke til på samme måte i Telemark. I 2013 har ikke Landbruksavdelingen hatt møte med kommunene med hovedfokus på miljøforvaltning. Noe av forklaringen for lav skåre ligger kanskje her.

Drenering

Fylkesmannen har mottatt 58 søknader om tilskudd til drenering i 2013. Det er kommunene som forvalter

tilskuddsordningen. Søknadene fordeles på 12 kommuner (6 kommuner har ennå ikke begynt) og det handler om både systematisk og ikke systematisk drenering av jordbruksjord. Over 1000 daa jordbruksjord i Telemark kan ha fått effekten av ordningen etter første år med dreneringstilskudd. I kommunene i Telemark ligger allerede over 50 søknader som vil bli behandlet i løpet av 2014. Fylkesmannen i Telemark forventer at enda flere produsenter og flere kommuner kommer i gang med drenering av jordbruksjord i løpet av 2014.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2013 etter søknadsomgang 2012 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Kulturlandskap	Biologisk mangfold	Kulturmiljøer og kulturminner	Friluftsliv og tilgjengelighet	Avrenning til vassdrag og kyst	Utslipp til luft	Plantevernmiddel	Andre miljøtiltak
FMTE	5440760	367500	91750	0	5293270	0	9600	0
Sum	5440760	367500	91750	0	5293270	0		

24.5 Økologisk landbruk

24.5 Økologisk landbruk

Fylkesmannen i Telemark utarbeidet sin handlingsplan for utvikling av økologisk produksjon og forbruk i 2011.

Planen bygger på regjeringens mål om økologisk produksjon og forbruk i Norge som har som målsetting at det innen 2020 skal være 15 % økologisk produksjon og forbruk i landet. For å nå dette målet, har planen lagt opp til og prioritert ulike områder hvor det er viktig å sette fokus.

Med mål, strategier og tiltak for perioden 2012 - 15, har planen lagt til grunn økt satsing på kunnskap, omsetning og forbruk av økologiske produkter.

Arbeidet med gjennomføringen av planen har nå pågått i to år. Før det var det også stor aktivitet på det økologiske området, men da var fokus mer rettet mot øket produksjon og noe mindre mot omsetning og forbruk. De to siste åra har det vært prioritert tiltak som retter seg inn mot forbrukerne og storhusholdninger, og som bidrar til at økologiske produkter produsert lokalt blir mer å finne og i et større utvalg og omfang i butikker, kafeer restauranter, kantiner og ikke minst i offentlige institusjoner o.l. I tillegg fokuseres det mye på at forbrukerne finner produktene interessante, noe som igjen medfører større omsetning av økologiske varer.

I den sammenheng har Fylkesmannen i 2013 prioritert og følge opp noen tidligere tiltak som ble igangsatt i 2012 samt bidratt til å igangsette noen nye. Det første tiltaket er et forprosjektet (Hæffra) som undersøker mulighetene for å samle flere ulike lokale økologiske matvareleverandører under et lokalt merkevarenavn og gjennom arbeidet se på mulighetene av om dette kan få innpass i lokale forretninger, restauranter etc. Forprosjektet ble avsluttet i 2013 og det signaliseres at interessen så langt er positiv og at markedet for slike tiltak og produkter er tilstede. Hovedprosjektet er igangsatt og tiltaket ser ut til å bli lansert i deler av fylket i 2014.

Det andre tiltaket har gått i regi av Norsk landbruksrådgivning østafjells (NLRø) og ble startet opp i 2012. Prosjektet ser på mulighetene for å sette i gang lokal produksjon av økologisk melk. Årsaken er at det i Telemark (Grenland) finnes et stort miljø av økologiske mjølkeprodusenter som i dag produserer over 1. mill liter økologisk melk, men hvor denne melka omsettes delvis konvensjonelt. Forprosjektet ga positive konklusjoner for videreføring og prosjektet er nå inne i en fase som skal avklare oppstart av lokalt økologisk meieri for framstilling og omsetning av økologisk melk til virksomheter og private forbrukere.

Av nye tiltak som er igangsatt i 2013 nevnes, forprosjekt for økologiske parsellhager i Midt-Telemark. Målet her er å skape en sosial møteplass / kurssted for dyrking av økologiske nyttevekster, spesielt rettet mot minoritetsgrupper.

Videre har oppstart av en andelsgård i Porsgrunn fått oppfølging fra Fylkesmannen. Dette er et økologisk andelsbruk med ca 150 andelshavere i nedre Telemark. Andelsgården har en urban profil og fokus på å nå et snitt av by beboere i alle aldersgrupper og nasjonalitet. Økologi, og kunnskap om Urban farming og Majobo skal stå sentralt i utviklingen av andelsgården.

Telemark har sammen med de øvrige «Viken fylkene» bidratt til oppstart / forprosjekt for deltagelse i «Beras» hvor det overordnede målet er å bidra til å synliggjøre verdiskapingspotensialer for et klima-, miljø- og ressursvennlig landbruk i Norge, og hvordan kretsløpsprinsipper kan forsterke interaktivitet mellom landbruk og samfunn. Fylkesmannen har videre vært delaktige med igangsetting av et byromsprosjekt i Skien, hvor målsettingen er eksempelvis å benytte takarealer på bygårder i sentrum til grønne uteområder med muligheter for

«urban planteproduksjon» Organisasjonen 4H har igangsatt og påbegynt «Matskole» for elever i grunnskolen i fylket. Tiltaket gjennomføres i skolens ferier og har vist seg å være et svært populært tiltak. Prosjektet skal pågå fram til 2015 og Fylkesmannen har her bidratt noe økonomisk.

Telemark fikk i 2013 tildelt 300.000 kr. fra SLF til oppfølging av den regionale økologiske handlingsplanen. I tillegg ble det indratt og overført midler fra tidligere år på kr. 487.000.

Fylkesmannen behandla og innvilget i 2013 tilskudd til 7 tiltak / prosjekter, hvorav 6 av disse er beskrevet over. Det siste tiltaket som har mottatt støtte i 2013 er matfestivalen "Mersmak i Skien". Hovedmålet med festivalen var å fremme matglede og interessen for mat, samt å stimulerer til øket verdiskapning innenfor fylkets matrelaterte næringer, med mål om å fremme økologisk produksjon og forbruk. Festivalen besøkes av over 50.000 personer hvert år og har blitt en stor suksess, noe Fylkesmannen i flere år har bidratt til.

Statistisk så er det små endringer i Telemark innenfor de ulike økologiske produksjonene. Økologisk jordbruksareal ligger på 8 % av totalarealet hvorav gras utgjør ca. 90 %. På den økologiske husdyrsida har det vært en liten økning på ammekyr, mens det for mjølkekyr storfe og sau har vært stabilt. Høns hadde den største framgangen i fylket med økning på 20 % fra 6000 til 7500 økologiske høner. Antall foretak som er registrert i kontrollordningen til DEBIO har vært stabil på rundt 100 virksomheter de siste åra. Fylkesmannen vil gjennom arbeidet med handlingsplanen for de neste åra legge vekt på blant annet å videreutvikle de sterke økologiske produksjonsmiljøa i fylket, samt å stimulere til at økologiske produsenter forblir økologiske i framtida. Samtidig ser vi på det som en utfordring å nå målsettingen om 15% økologisk i 2020, med bakgrunnen i den begrensa veksten innenfor området de siste åra.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510 Fagdep.	
21 Matsikkerhet	kr -42 165,71	kr 0,00
22 Landbruk over hele landet	kr 5 832,63	kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 0,00	kr 0,00
24 Bærekraftig kultur	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 8 800 200,90	kr 0,00
Sum:	kr 8 763 867,00	kr 0,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på opplæringsområdet

31.1 Tilsyn

Resultatkravet: Resultatkravet er delvis innfridd. Tilsyn er gjennomført etter gjeldende metodehåndbok og instruksjer.

Avvik: Fylkesmannen har ikke ført tilsyn i tråd med aktivitetskravet til embetet på opplæringsområdet. Dette skyldes at planlagt oppfølgingstilsyn FNT 9a med Porsgrunn kommune med tre skoler ble erstattet med ett tilsyn på området for spesialundervisning som følge av funn i våre klagesaker (hendelsesbasert tilsyn, Porsgrunn kommune). Vi hadde også over tid registrert uro og fått henvendelser fra flere aktører på samme tema. Fylkesmannens vurdering var at det var nødvendig å gjennomføre dette tilsynet selv om det gikk på bekostning av oppfølgingstilsyn FNT.

Skriftlig tilsyn med Skien kommune og Sauherad kommune på området for oppl. § 9-1 ble ikke gjennomført på grunn av uklar rettstilstand på området.

Ressurser og kompetanse: Fylkesmannen i Telemark har brukt mer ressurser på tilsyn i 2013 enn 2012 tilt ross for at aktivitetskravet ikke er oppfylt. Samtidig er tilsynsaktiviteten på samme nivå som i 2012. En viktig forklaring på dette er at Fylkesmannen i 2013 har sett det som helt nødvendig å sette inn flere veiledningstiltak mot kommuner som har hatt tilsyn i 2012 og 2013, men som ikke klart å rette alle påpekte forhold. Dette gjelder særlig på området for FNT 2010-13. Veiledningstiltakene i form av bl.a. arbeidsmøter med skoleeier/skoleledere i de aktuelle kommunen har blitt svært godt mottatt og Fylkesmannen vil i løpet av vinteren 2014 kunne avslutte alle tilsyn som har vært gjennomført i 2012 og 2013.

Avdelingen har bred kompetanse, juridisk - pedagogisk-økonomisk, som medfører at vi er godt rustet til å gjennomføre tilsyn. På grunn av fordeling/tilsynsbelastning på den enkelte medarbeider har det likevel vært en utfordring å sette sammen team på det enkelte tilsyn som ivaretar sårbarhet og både det juridiske og pedagogiske perspektivet.

I 2013 har vi hatt to personer på tilsynsteamet FNT. Erfaringen er at det er nødvendig med tre personer på tilsynsgruppa FNT for at ikke slitastjen skal bli for stor.

Vurderinger til grunn for tema, objekt og dimensjonering: Fylkesmannens tilsynsvirksomheten er basert på risiko- og vesentlighetsvurderinger, bl.a. ved bruk av data fra GSI, Skoleporten, klagesaker, oppslag i media, spesiell og generell kunnskap om kommunen m.v. Vi har brukt disse dataene ved planlegging av tilsynet for 2013 slik de fremgår av aktivitetsplanen for 2013 samt ved endring av tilsynsplan gjennom året på bakgrunn av enkelthendelser. Fylkesmannen i Telemark har fra høsten 2013 begynt å ta i bruk registreringsverktøy utviklet av Fylkesmannen i Rogaland for enda bedre/systematisk kunne bruke henvendelser/oppslag i media som en del av våre ROS-vurderinger.

I hvilken grad retter tilsynsobjektene lovbrudd? Fylkesmannens generelle inntrykk er at tilsynsobjektene har både evne og vilje til å rette påpekte lovbrudd, men at det ved mer omfattende/kompliserte tilsyn er vanskelig for enkelte kommuner å "få grep på" hva som faktisk kreves for at retting er sannsynliggjort, se nedenfor når det gjelder FNT 2010-13.

Det vises for øvrig til egen rapportering til Utdanningsdirektoratet på tilsynsområdet.

Tilsyn av prioritert område: Fylkesmannen i Telemark hadde "Nasjonale prøver" som tilsynsområde sammen med de øvrige fylkene i Region Øst og fylkene i Region Nord.

Tilsynet ble utført skriftlig på bakgrunn av en risiko- og vesentlighetsvurdering og gjennomført i henhold til instruks på området. Det ble ført tilsyn med Bø, Porsgrunn og Skien kommuner.

Samtlige kommuner ble pålagt å etablere et fungerende forsvarlig system for å sikre at nasjonale prøver gjennomføres i samsvar med reglene i forskrift til opplæringslovens §2-4 og forvaltningsloven, jf. oppl. §13-10, andre ledd. Pålegget om endring er pr. dato ivarettatt i alle kommunene.

31.2 Klagesaksbehandling

Resultatkravet: Fylkesmannen har innfridd resultatkravet da alle sakene er behandlet innen tre måneder.

Ressurser og kompetanse: På tross av en betydelig økning av behandlede klagesaker fra 2012 (73) til 2013 (107) har økningen av ressursbruk vært marginal (fra 0,86 årsverk til 0,89 årsverk). Dette skyldes dels at 21 av skolebyttesakene kom opp i forbindelse med en skolestrukturendring i en bestemt kommune. Alle sakene var derfor likeartet. Selv om det fortsatt er slik at det er juristene på avdelingen som behandler de fleste klagesaker (med unntak av standpunktklager) er det flere saksbehandlere inne og skriver klagesaker. Det er positivt med

tanke på sårbarhet.

Saksbehandlingstid: Klagesakene er i hovedsak behandlet innen 1 måned fra de kom inn til Fylkesmannen, og alle er behandlet innen kravet på 3 måneder. Der det har vært aktuelt er det sendt foreløpig melding om antatt saksbehandlingstid, og sakene har da blitt behandlet innen den saksbehandlingstid som har blitt forespeilet.

Omfang: Fylkesmannen har som tabelldataene viser behandlet 105 klagesaker i 2013. I tillegg kommer en klagesak om fritak i norsk sidemål og en klagesak om bytte av fremmedspråk. Totalt har Fylkesmannen etter dette behandlet 107 klagesaker i 2013. Det er en markert oppgang fra 2012 med 73 klagesaker og 2011 med 82 klagesaker. Oppgangen skyldes for det meste en betydelig økning av antall saker om skolebytte (21 av 28 saker fra samme kommune) og skoleskyss. Vi ser videre at nedgangen i antall klagesaker på standpunkt karakterer fortsetter fra 39 i 2011, 29 i 2012 og 22 i 2013.

Saker der klager henvender seg på nytt: Fylkesmannen har i 2013 fulgt med på en sak der klager har henvendt seg til kommunen (med kopi til Fylkesmannen) som følge av at skoleeier ikke har fulgt opp vedtak. Fylkesmannen er godt kjent med situasjonen og har i perioden 2010-13 behandlet en rekke ulike klagesaker, ført tilsyn og gitt informasjon og veiledning til partene.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	22	18	4	0	0	
Bortvisning, § 2-10	4	0	4	0	0	
Skyss, § 7-1	24	9	14	1	0	
Skoleplassering, § 8-1	28	0	28	0	0	
Spesialundervisning, § 5-1	12	5	4	3	0	
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2	1	1	0	0	0	
Sum	91	33	54	4		

Klage i videregående opplæring (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Rett til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd	5	5	0	0	0	
Særskilt inntak, § 3-1 sjette ledd	2	0	2	0	0	
Videregående opplæring for voksne, § 4A-3	4	0	4	0	0	
Sum	11	5	6	0		

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	3	1	2	0	0	
Sum	3	1	2	0		

31.3 Grunnskolen informasjonssystem (GSI)

Resultatkravet: Fylkesmannen har innfridd resultatkravet da alle oppgavene er løst.

Embetets ressurser og kompetanse: Det er brukt omlag 0,3 årsverk på GSI i 2013. Vi har hatt en saksbehandler med god erfaring på område. I tillegg har vi hatt underdirektør som backup. Tilsammen har dette sikret både kvalitet og kontinuitet i arbeidet.

Veiledning: Fylkesmannen har gjennomført samlinger for kommunene og private skoler i Telemark for å øke kompetansen og sikre kvaliteten på tallmaterialet. Samme samling ble gjennomført tre dager slik at kommunene kunne velge hvilken dag som passet best. Den ene dagen ble avsatt til nye saksbehandlere på GSI område. Vi fikk gode tilbakemeldinger på samlingene.

Innrapportering: Fylkesmannen har gjennom GSI-innsamlingsperioden gitt ukentlige statusrapporter til kommunene og private skoler for GSI-innsamlingen i Telemark. Det har vi fått positiv tilbakemelding på. Det har bidratt til at GSI er satt på dagsorden i denne perioden.

Fylkesmannen har gått gjennom innrapporterte data nøye, og ved usikkerhet kontaktet Fylkesmannen den ansvarlige for utfylling. Behovet for bistand fra Fylkesmannen ute i kommunene og private skoler handler i stor grad om innlogging, avklaring av diverse registreringer og ikke minst kvalitetsikring av data. Alt arbeid var ferdig innen fristen. Fylkesmannen har innen oppgitt frist sendt inn forslag til endringer og forbedringer fra kommunene og de private skolene, samt vår egen evaluering av årets innsamling, til Utdanningsdirektoratet.

Andre relevante forhold i fylket: Flere skoler i tre kommuner har et stort avvik mellom tall for antall elever som får spesialundervisning etter enkeltvedtak og antall elever som er tilrådd spesialundervisning av PPT. Dette vil Fylkesmannen i Telemark følge opp med kommunene dette gjelder.

I kommunene er GSI et område som det jobbes med en forholdsvis kort tid i løpet av året. Det gjør at behovet for oppdatering og teknisk veiledning er stort, spesielt mot slutten av innsamlingsperiodene. Utskifting i kommunenes personell har også bidratt til dette.

Fylkesmannen vurderer at det er god måloppnåelse på resultatområdet og har gjennom GSI-evalueringen som er sendt til Utdanningsdirektoratet kommet med innspill som kan bidra til høyere måloppnåelse på området.

31.4 Informasjon og veiledning

Resultatkravet: Fylkesmannen har innfridd resultatkravet.

Ressurser og kompetanse: Avdelingen har bred kompetanse innenfor jus, pedagogikk og økonomi slik at en evner å håndtere et mangfold av innfallsvinkler til veiledningen kommunene og brukergruppene forøvrig etterspør. Vi har brukt omtrent like mye ressurser (0,6 årsverk) på dette resultatområdet i 2013 som i 2012. Fra 2011 til 2012 reduserte vi innsatsen på området. Vi mener nå at vi ligger på et rimelig nivå på ressursbruk. Vi vil likevel følge utviklingen og jevnlig vurdere om prioriteringene må endres.

Områdene tilsyn, klagesaksbehandling og informasjon- og veiledning konkurrerer om de samme personressursene. Det er mulig å omdisponere noe ressurser fra informasjon-veiledning til tilsyn og klagesaksbehandling. Det vil imidlertid svekke tilbudet til kommunene som etterspør mer informasjon-veiledning.

Gjennomførte tiltak: Fylkesmannen gjennomfører hvert år flere kontaktmøter med skole- og barnehageansvarlige i kommunene. Det er en svært viktig arena for informasjons- og veiledningsarbeidet samt for

formidling av statlig politikk. Vår strategi er å ha en god dialog med kommunene, men samtidig sette tydelige grenser i tilsyns- og klagesaker. Gjennom å prioritere ressurser til informasjon og veiledning mener vi at vi oppnår en god relasjon til kommunene basert på respekt for deres og våre oppgaver.

Fylkesmannen gjennomførte også informasjons- og veiledningstiltak på regelverk/statlig utdanningspolitikk gjennom møter med enkeltkommuner om krav til saksbehandling etter § 9a-3 tredje ledd/forvaltningsloven og om hvordan kommuner/skoler kan oppfylle elevenes rett til spesialundervisning.

Manifest mot mobbing og bedre læringsmiljø: Fylkesmannen har via hjemmesiden oppfordret kommunene til å ta tak i årets fokusområde i arbeidet nmed å motvirke mobbing. I våre regionale kontaktmøter med kommunene har vi informert om nettressursen "Bedre læringsmiljø".

Informasjon og veiledning om regelverk, læreplaner og tilhørende materiell og ressurser for opplæring av minoritetsspråklige elever: Fylkesmannen har initiert et samarbeid med NAFO om informasjon og veiledning til kommunene.

Nytt fag på ungdomstrinnet - arbeidslivsfaget: Fylkesmannen arrangerte en regional samling i samarbeid med fylkesmennene i Buskerud og Vestfold i forbindelse med forsøket med nytt fag på ungdomstrinnet. Samlingen omhandlet "Vurdering for læring i arbeidslivsfag" og ble godt mottatt av deltakerne.

Ellers har fylkesmannen ivarett koordineringen av møtevirkosmheten i fylket for de skoler som er involvert i forsøket. Vi har hatt to samlinger pr. år og hatt en alternerende ordning, slik at alle skoler har hatt anledning til å være vertskap. Høsten 2013 var det to nye skoler som startet opp, slik at fylket nå har tilsammen ni skoler med.

Konferanse om endringer i kroppsøvingsfaget: Fylkesmannen arrangerte i samarbeid med Utdanningsdirektoratet en fylkessamling knyttet til kroppsøvingsfaget i Bø i Telemark. Vi hadde skoleledere og lærere i grunnopplæringen som målgruppe - noe som vi trodde skulle fenge mange. Dessverre hadde vi dårlig oppslutning selv om innhold og foreleser svarte til forventningene.

Konferanse om implementering av nye læreplaner: Fylkesmannen arrangerte også i samarbeid med Utdanningsdirektoratet en fylkessamling knyttet til implementering av nye læreplaner. Samlingen ble lagt til Skagerak Arena i Skien, og vi hadde skoleledere og lærere i grunnopplæringen som målgruppe, ca 100 deltok. Samlingen ble godt mottatt av målgruppa. Foreleserne svarte til forventningene, og representantene fra Utdanningsdirektoratet skal ha honør for opplegg og regi. Regionene ahr fått tildelt noe midler til å følge oppa rbeidet ie gen region.

Opplæring av minoritetsspråklige elever: Fylkesmannen har en stående avtale med NAFO om å gjennomføre en konferanse om regelverk, planer og tilhørende materiell og ressurser. Vi har ment at det skulle komme et samlet material sentralt fra. Vi har ikke funnet noe slikt på nettet, eller hørt at det er ferdigstilt. I mellomtiden er Telemark inne i et samarbeidsprosjekt med NAFO om opplæring av sent ankomne minoritetsspråklige elever. Telemark fylkeskommune og kommunene Skien, Porsgrunn og Kragerø deltar. I forbindelse med for tilsyn etter introduksjonsloven har det blitt veiledet om rett til grunnskoleopplæring når denne bakes inn i introduksjonsordningen.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Resultatkravet: Fylkesmannen i Telemark har innfridd resultatkravet ved at oppdraget er gjennomført.

Ressurser og kompetanse: Telemark har to ansatte som arbeider med eksamen og nasjonale prøver slik at risikoen reduseres. Samlet ressursbruk på området er ca ett årsverk.

PAS/PGS: Det blir jevnlig gitt god og rask brukerstøtte og veiledning på innlogging/bruk av PAS/PGS. Fylkesmannen mottar og viderefremidler også feilmeldinger til Utdanningsdirektoratet.

Nasjonale prøver: Nasjonale prøver er gjennomført i henhold til sentrale retningslinjer. Fylkesmannen i

Telemark registrerer at det kun er en frist for å registrere resultater fra Nasjonale prøver. Dersom dette hadde vært som f.eks for GSI, en frist for skolen og en frist for skoleeier ville det vært større mulighet for å følge opp/purre skolene for å legge inn resultater.

Elektroniske kartleggingsprøver: Kartleggingsprøver er gjennomført i henhold til sentrale retningslinjer.

Eksamen i grunnskolen og eksamen i grunnskoleopplæring for voksne: Fylkesmannen hadde god tilgang på sensorer til sentralt gitt eksamen i engelsk. Fylkesmannen i Telemark har hatt samme oppmann i 2012 og 2013 og var veldig fornøyd med hennes gjennomføring av oppdraget. Sensorskoleringen ble gjennomført etter eksamen og etter Utdanningsdirektoratets samling for oppmennene (forhåndssensur). Gjennomføringen av fellessensuren var tilfredsstillende. Sentralt gitt eksamen i grunnskolen er gjennomført etter sentrale retningslinjer.

Kommunene har ansvaret for lokalt gitt muntlig eksamen i grunnskolen. Det er etablert tre regioner i fylket som har etablert et fast og godt samarbeid. Etter Fylkesmannens vurdering gjennomføres lokalt gitt eksamen på en tilfredsstillende måte.

Sentralt gitt eksamen i videregående opplæring: Fylkesmannen i Telemark bistår Fylkesmannen i Buskerud hvert år på fellessensur i videregående skole i januar og juni, samt at vi bistår Fylkesmannen i Østfold på hurtigklagebehandlingen i juli.

Fylkesmannen i Telemark

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	Nedenfor følger avvik fra nasjonalt nivå pr prøve på 5. trinn. Vi har spesifisert andel flere eller færre som får fritak fra deltakelse på nasjonale prøver i Telemark enn nasjonalt nivå. Engelsk: 0,2 % flere som får fritak, 8. trinn: 0,1 % flere som får fritak Lesing: 0,1 % færre som får fritak, 8. trinn: 0,1 % flere som får fritak, 9. trinn: 0,6 % flere som får fritak Regning: 0,5 % flere som får fritak, 8. trinn: 0,3 % færre som får fritak, 9. trinn: 0,1 % flere som får fritak.	Det er en skoleeier, Tinn kommune som har et gjennomsnittlig fritak for alle prøvene på 12,3%. Resten av fylket varierer fra 0 fritak til 7,4 % fritak. 6 skoleeiere av 18 hadde ingen fritak for nasjonale prøver i 2013.	Avvik fra landsgjennomsnittet på fritak fra deltakelse på nasjonale prøver i Telemark vurderes som lavt. Unntaket er lesing 9. trinn der vi har 0,6 flere som får fritak og Regning 5. trinn der vi har 0,5 flere som får fritak enn nasjonalt nivå. Årsaken til dette avviket er uvisst.	Fylkesmannen vil ta ut oversikter med skoler med høy andel elever med fritak. Det blir et vesentlig for risikovurderingen som skal gjennomføres før tilsyn på NP i 2014.

Resultatkravet: Resultatkravet er innfridd idet Fylkesmannen har forvaltet statlige tilskudd etter retningslinjene som gjelder for hver enkelt tilskuddsordning, herunder utbetaling, kontroll og rapportering. Det gjelder:

- * tilskudd til grunnskoleopplæring av barn og unge asylsøkere
- * tilskudd til leirskoleopplæring
- * tilskudd til landslinjer

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen

32.2 Kompetanseutvikling

Resultatkravet: Fylkesmannen har innfridd resultatkravet da oppgavene i kravet er gjennomført.

Kompetanse for kvalitet: Fylkesmannens totale ressursbruk lå på omtrent samme nivå som det har gjort de to siste årene. Fylkesmannen har nødvendig kompetanse og gode saksbehandlingsrutiner. Det har vært samme saksbehandler på dette området de siste fem årene.

Fylkesmannen har bidratt til god forankring av arbeidet gjennom Forum for utdanning som er det regionale GNIST-nettverket. GNIST-nettverket består av representanter for de tre kommuneregionene, KS, høgsolen, Utdanningsforbundet, fylkeskommunen og Fylkesmannen. KS har sekretariatsfunksjonen. Forumet møtes 4-6 ganger pr år og har en viktig rolle i arbeidet med skoleutvikling i Telemark.

Skoleeierne rapporterte på kompetanseutviklingsarbeidet i det elektroniske rapporteringssystemet, REV. Rapporteringsfristen for skoleeierne var 15. mai. Flere av skoleeierne overholdt ikke fristen og måtte følges tett opp. Fylkesmannen kontrollerte alle rapportene for feil og mangler. Kontrollen var ferdig gjennomført innen fristen 24. mai. Fylkesmannen viser ellers til den skriftlige kvalitativt vurderingen som ble oversendt Utdanningsdirektoratet innen fristen.

Strategi for ungdomstrinnet: GNIST-nettverket har ansvar for strategien, og fra nettverket utgår en styringsgruppe som leder prosjektet. Tokke kommune har vært med i pulje 1, de andre kommunene fordeler seg på pulje 2-4. Fylkesmannen har utført oppgavene som framgår av fullmaktsbrevet.

Arbeidet med strategien er kommet godt i gang. Tokke kommune har fått god oppfølging av GNIST-koordinator og arbeider systematisk og målrettet. Kommunen gir svært gode tilbakemeldinger på koordinatorens oppfølging. Fylkesmannen tolker det slik at støtten som gis er adekvat og nyttig for skolene. Utviklingsveielederne ble tilsatt høsten 2013 og er plassert i Bamble og Bø kommuner.

Vurdering for læring: Fylkesmannen har valgt ut fem kommuner til pulje 4 i nasjonal satsing "Vurdering for læring". Midler er betalt ut i tråd med kriteriene. Fylkesmannen har fulgt opp at skoleeierne leverer planer. Alle skoleeierne i satsingen har sendt inn underveisrapport i desember 2013. Underveisrapportene inneholder de områdene som ligger i Utdanningsdirektoratet sin mal for skoleeiers underveisrapport. En oppsummering av underveisrapportene er sendt til direktoratet.

32.3 Skoleporten

Resultatkravet: Fylkesmannen i Telemark har innfridd resultatkravene ved at oppgavene er utført.

Ressurser og kompetanse: Kompetansen i embetet vedrørende skoleporten er oppdatert ved å følge Utdanningsdirektoratets samlinger på området.

Stimulert og veiledet til bruk av Skoleporten: Fylkesmannen samarbeidet med KS, Høyskolen i Telemark og Utdanningsforbundet om en temadag med analyse av data som grunnlag for kvalitetsarbeid i april 2013. Målgruppen for samlingen var: Politisk- og administrative ledere i kommuner og fylkeskommuner samt i særlig grad også rektorer, inspektører, hovedtillitsvalgte og andre. som arbeider med kvalitetsvurdering etter opplæringsloven. Yngve Lindvig fra Læringslaben/Conexus leverte faglig innhold i dagen og gav deltakere mye å reflektere over. Det var påmeldt 65 deltakere til samlingen.

Fylkesmannen gjennomførte en samling for skoleeiere med gode forelesere fra Utdanningsdirektoratet mai 2013 med fokus på bruk av skoleporten i lokalt kvalitetsarbeid. Målet var å øke måloppnåelsen på området. På samlingen inviterte vi også to kommuner til å dele sine erfaringer med bruk av Ståstedsanalysen. Målgruppen var kommuner, fylkeskommunen og private skoler. 32 personer deltok.

Utover dette har Fylkesmannen gitt informasjon om funksjonalitet og praktisk bruk av innholdet i Skoleporten der Fylkesmannen har blitt forespurt. Fylkesmannen mottar få henvendelser vedrørende utarbeidelse av tilstandsrapporten og funksjonalitetene i Skoleporten.

Brukerstøttefunksjonen: Brukerstøttefunksjonen er oppdatert.

Oversikt over bruk i lokalt utviklingsarbeid: Fylkesmannen vurderer ut fra de forespørsler vi får at resultater fra Skoleporten i høy grad blir brukt i lokalt utviklingsarbeid. Vi har også inntrykk av at stadig flere skoleeiere tar i bruk eksterne verktøy som Vokal og PULS i sitt arbeid med lokalt utviklingsarbeid med blant annet data fra Skoleporten.

32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting

Resultatkravet: Resultatkravet er innfridd idet oppgavene i kravet er gjennomført.

Nasjonale prøver: Fylkesmannen har gitt informasjon og formidlet kunnskap om skolenes gjennomføring av nasjonale prøver og bruk av resultatene. Resultater og kommentarer er utdypet på embetets hjemmesider, og temaet er drøftet i regionsmøter med skoleansvarlige i kommunene.

Dronning Sonjas skolepris: Fylkesmannen nominerte en kandidat til årets Dronning Sonjas skolepris for inkludering og likeverd. Vår kandidat vant prisen - Porsgrunn videregående skole. Det medførte mange forberedelser sammen med vår beredskapsavdeling ang. dronningbesøket og tildelingen, og embetet fikk ros av juryformannen for begrunnelsen for nomineringen og gjennomføringen av arrangementet ved skolen.

"Talenter for framtida": Fylkesmannen har fortsatt en førende rolle i satsningen "Talenter for framtida" som retter seg mot 6 kommuner i Grenlandsregionen. Hovedmålet for denne satsningen er å bidra til at flere ungdommer blir kvalifisert for arbeidslivet og gjennomfører videregående opplæring.

I 2013 arbeidet man spesielt med temaene "Overganger" og "Foreldresamarbeid". Det er utarbeidet rapporter og tiltak for kommunene. Kommende år er det temaet "Færre på passive ytelser" som er satt på dagsorden. Se forøvrig en grundigere rapportering om arbeidet under kap 2.

Veilederkorps: Telemark har i 2013 fått tre nye deltakere, to kommuner og fylkeskommunen. De fem kommunene som allerede har mottatt veiledning i ett år, melder at de alle er svært fornøyde. Fylkesmannen tolker

det slik at hjelpen som gis er adekvat og nyttig for skolene. Dette budskapet blir spredd videre, noe som fører til at Fylkesmannen ikke hadde problemer med å rekruttere flere kandidater. Vi har dessverre ikke klart å rekruttere flere veildere, selv om kommunene har blitt oppfordret til å finne kandidater.

Tilleggsoppdrag KD 32.4 Målrettet innsats mot mobbing

Resultatkravet: Resultatkravet for dette tilleggsoppdraget er innfridd idet oppgavene er utført. Vi kunne ønsket en enda tettere oppfølging av kommunene, men pga kapasitet har vi holdt oss til å gjennomføre tiltakene nedenfor.

Vurdering av skoler med mulig behov for særskilt støttetiltak: Fire kommuner i Telemark hadde skoler med utslag på elevundersøkelsen som gav grunnlag for videre oppfølging. Fylkesmannen har vært i direkte kontakt med skolefaglig ansvarlig i disse kommunene. En kommune ønsket sterkt å få bistand fra den nasjonale satsingen. De tre andre kommunene var inne i eget utviklingsarbeid på området. En prioriteringsliste ble laget i 5-fylke-samarbeidet, og sendt Udir. Kommunen som ønsket bistand får nå dette tilbudet.

Kontakt med kommunene som har kompetanse og kapasitet til selv å følge opp egne skoler: *Kommune 1* har tidligere bedt Fylkesmannen om veiledning på grunn av vansker med mobbing. Vi formidlet kontakt med tidligere Lillegården kompetansesenter, som i en lengre periode har bistått kommunen. Skolen har også samarbeidet tett med foreldrerådet, og venter nå en forbedring i Elevundersøkelsen.

Kommune 2 har hatt tilsyn etter § 9A-3. En forholdsvis ny rektor har tatt tak i forholdene. Han har vist resultater på flere områder for denne skolen. De venter nå en forbedring i Elevundersøkelsen.

Kommune 3 har to kombinerte skoler med utslag på ungdomstrinnet. Skolefaglig ansvarlig formidler at det er utfordringer i ledergruppen. Kommunen søkte i 2013 bistand fra Veilederkorps – og fikk det. De ser utfordringene i en sammenheng, og har nå laget en ny barne- og ungdomsplan der miljøskapende tiltak er en integrert del. For ytterligere å styrke arbeidet med læringsmiljøet, har Fylkesmannen tildelt kommunen 58.000 kr til prosjektet «God klasseleing = godt klassemiljø». Prosjektet er et samarbeid mellom kommunen, Høgskolen i Telemark og Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning.

Resultatene fra Elevundersøkelsen 2013 er på tidspunktet for årsrapporteringen ikke klare på skolenivå.

Vurdering av elevenes psyko-sosiale miljø:

Med bakgrunn i tilsyn:

Fylkesmannens generelle inntrykk er at skolene gjennomgående har fokus på elevenes psykososiale miljø og iverksetter en rekke ulike trivselsfremmende/forebyggende tiltak for å fremme helse, trygghet og læring.

Funn fra FNT 2010-13 viser at mange skoler har et forbedringspotensial når det gjelder kjennskap og bruk av regelverket i opplæringsloven kap. 9a. Fylkesmannens vurderer at de ansatte på skolene er kjent med/blitt gjort kjent med sin plikt til å undersøke og gripe inn når en elev utsettes for krenkende ord eller handlinger, men at det fortsatt mangler noe på praksis/rutiner for varsling til skoleledelsen.

Kommuner/skoler som har hatt FNT er bevisstgjort sin plikt til å behandle henstillinger om tiltak etter reglene i forvaltningsloven. Gjennomgående fattes det flere enkeltvedtak om elevens rett til et godt psykososialt miljø etter at tilsyn er gjennomført enn det som var tilfelle før tilsynet. Det er grunn til å anta at det i kommuner/skoler som ikke har hatt tilsyn fortsatt er slik at vedtaksplikten ikke ivaretas i tilstrekkelig grad. Fylkesmannen vil derfor i 2014 gjennomføre et skriftlig tilsyn rettet mot de kommuner som ikke tidligere har hatt FNT – avgrenset til kontrollspørsmål om handlingsplikten og vedtaksplikten.

Med bakgrunn i klager/henvendelser

Fylkesmannen har ikke behandlet noen klagesaker etter kapittel 9a i 2013, mens vi i 2012 behandlet 9 saker. Vi har mottatt en rekke muntlige henvendelser fra foresatte med spørsmål om rettigheter/saksbehandling ved henstillinger om tiltak. Fylkesmannen har da informert om regelverket – herunder oppfordret foresatte til å bruke de maler som er lagt ut på Utdanningsdirektoratets hjemmesider for hvordan be om tiltak/klage på vedtak.

Med bakgrunn i data fra elevundersøkelsen (Tall fra Skoleporten, siste publiserte tall er fra 2011-12):

Elevundersøkelsen viser en stabil utvikling av elevenes psykososiale miljø når en ser på Telemark fylkes om helhet. Etter en liten økning i andelen barn som blir mobbet i 2010-11 (1,5), så var denne andelen redusert til 1,4 i siste registrering.

Telemark ligger på landsgjennomsnittet for alle indikatorene unntatt for opplevelsen av mestring. Der ligger Telemark på 3,8 mens landet ligger på 3,9.

Oppsummering: Oppsummert ser det ut til, med noe variasjoner fra 7. til 10. trinn, at elevene i Telemark har et psyko-sosialt miljø på nivå med landet forøvrig. Det er betryggende at skolene har fokus på elevenes arbeidsmiljø og at de er opptatt av å ta vare på elevene og fremme helse, trygghet og læring. Så vet vi at det er variasjoner mellom skolene. Vi vet også at elever blir mobbet og har det vanskelig. Det er derfor helt nødvendig at det fortsatt holdes sterkt fokus på skolenes arbeid med elevenes arbeidsmiljø selv om det felles, nasjonale tilsynet nå avvikles.

32.5 Tiltak innenfor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

Resultatkravet: Resultatkravet er innfridd ved at oppgavene i oppdraget er løst.

Det viktigste Fylkesmannen har bidratt til dette året er at kommunene og fylkeskommunen har sett seg tjent med å samarbeide om det viktige arbeide med barn, unge og voksne som har behov for særlig hjelp, og at de ser dette i sammenheng med styrking av det systemretta arbeidet i en inkluderende skole.

Ressurser og kompetanse: Fylkesmannen har god pedagogisk og juridisk kompetanse på dette fagområdet.

Informasjon og veiledning: Ved siden av informasjon og veiledning i ulike spørsmål stilt i telefon og på e-post, har Fylkesmannen gjennomført veiledning i tre kommuner. To av dem på forespørsel, den tredje etter en risikovurdering gjort av oss, og som kommunen takket ja til. Vi erfarer at den direkte dialogen med kommunen gir en bedre kobling mellom overordna prinsipper og nødvendig presisjon i saksbehandlingen rundt enkeltvedtak. Kontakten med skolefaglig ansvarlig, rektorer, styre og PP-tjeneste samtidig, gir gevinst i form av felles forståelse, også for hverandres ulike roller. Vi registrerer at saksbehandlingen bedrer seg sakte men sikkert i flere kommuner.

Tverretatlig og tverrfaglig samarbeid: Fylkesmannen deltar jevnlig på Lederforum for PPT i Telemark. En av drøftingene om Meld.St. nr.18 har handlet om utprøving av henvisningsrett for PPT til BUP og HABU. Porsgrunn, Skien og Midt-Telemark PP-kontorer var raskt ute med å melde sin interesse når dette skulle realiseres. De nevnte PP-kontorene er nå inne i dette prosjektet. Sammen med PPT deltar Fylkesmannen på underveisdrøftinger i regi av Barne- og ungdomspsykiatrisk seksjon, Sykehuset Telemark helseforetak.

I møtene med PPT i Telemark har Statpeds kontaktperson for Telemark vært tilstede flere ganger. Gjensidig informasjon og status for nyorganiseringen av Statped har vært tema. Kommunene har blitt bedt om å underskrive og sende tilbake samarbeidsavtalen med Statped. Kommunene har stilt spørsmål ved denne avtalen. Det skyldes sannsynligvis at organiseringen av Statped fortsatt er noe uklar, og at de ikke kjenner til hvilke forpliktelser som eventuelt følger med. Telemark har fått ny kontaktperson fra 1.1.2014. Dette spørsmålet vil bli tatt opp med henne.

Sammenstilt dokumentasjon om opplæring til barn/unge/voksne med særskilt behov: Fylkesmannen gav en omfattende redegjørelse i årsrapporten for 2012 for hvordan kommunene i Telemark gir opplæring til barn, unge

og voksne med behov for særlig hjelp og støtte. I 2013 har Porsgrunn PPT har iverksatt kursing av egne ansatte i regi av Høyskolen i Hedmark. Vest-Telemark PPT IKS (6 kommuner) har igangsatt et utviklingsarbeid 2013-2015 med overordna mål: Tett på for tidlig innsats. Også her er HiHe engasjert.

SEVU PPT høsten 2013: Alle de 11 PP-kontorene i Telemark leverte en felles søknad om etterutdanningsmidler til alle ansatte. Siden to av kontorene allerede hadde en avtale med HiHe har de gjort avtale med dem om oppdatering av alle ansatte med disse midlene. Fylkesmannen er fornøyd med at kontorene samarbeider for en felles forståelse av temaene i etter- og videreutdanningssektoren.

Sammen med Fylkesmannen har kommunene tatt tak i utfordringene i Telemark knyttet til høye tall i statistikken for spesialundervisning. Forum for utdanning i Telemark - der en skolefaglig ansvarlig fra hver av våre tre regioner, fylkeskommunen, KS, Fylkesmannen og Utdanningsforbundet er representert - har initiert en felles strategiplan for Telemark med hovedformål å bedre innsatsen med tilpasset opplæring innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Anbud på oppdraget er avklart, og HiHe - SEPU, fikk oppdraget, og er i gang med arbeidet. Fylkesmannen har blitt intervjuet av SEPU om kommunenes utfordringer på området. Dette er et spennende arbeid som Fylkesmannen vil følge med på.

Kommunene har allerede gjort en innsats for å redusere andel elever med enkeltvedtak om spesialundervisning. GSI for 2013-14 viser en nedgang på 1,17 % fra 10,71 til 9,54 (landsgjennomsnitt er 8,3). Går vi bak tallene, ser vi imidlertid at nedgangen er fordelt på alle trinn bortsett fra 3. og 4. som ligger stabilt på 7,5 og 8,2 %. Størst er nedgangen på 9. og 10.trinn som har gått ned med 2,38 og 1,17 %. En skulle tro at innsatsen på 1.-2.trinn hadde gått noe opp, men det er altså ikke tilfelle. Antall enkeltvedtak på 1.trinn har sunket med 1,7 til 4,21 %, 2.trinn med 1,88 til 5,61 %. Vi ser altså at på 10.trinn er det mer enn en dobling av andel enkeltvedtak på 1.trinn, 13,45 % mot 4,21 %.

Denne statistikken sier ikke noe om graden av tidlig innsats. Den sier heller ikke noe om styrking av det ordinære opplæringstilbudet. Vi vet fra innsamlingen av data i fjor at kommunene er bevisste på tidlig innsats. Men om de har satt det i system, vet vi ikke. Når det nå arbeides med en felles strategi i Telemark for spesialundervisningen, er det rimelig å tro at arbeidet med tidlig innsats vil ha fokus der.

GSI har et annet interessant funn. Når det gjelder spesialavdelinger/skoler er det inneværende skoleår 178 elever som får opplæring i slike, fordelt på fem kommuner. Det er 50 færre enn året før. Antall kommuner var i fjor ni. Fylkesmannen har i all sin veiledning på dette området hatt fokus på den overordna målsettingen om en inkluderende skole. Om dette har slått ut på statistikken er vel lite sannsynlig, men fokuset på tilpasset opplæring i fellesskolen kan ha gjort det. Vi vil følge med på denne utviklingen videre.

Når det gjelder fokuset som nasjonale myndigheter har satt på den høye andelen elever med enkeltvedtak, har ikke dette gått upåaktet hen i kommunene. Vi ser i vår klagebehandling at kommuner nå i større grad bruker opplæringslovens handlingsrom ved å se på sakkyndig vurdering som rådgivende, og ikke bestemmende. Enkeltvedtak avviker nå i større grad fra PPTs tilråding, men vi ser at ikke alle begrunner dette like godt. Det stadfestes at eleven vil få tilpasset opplæring innenfor det ordinære opplæringstilbudet uten at Fylkesmannen kan se at elevens individuelle behov er ivaretatt. Vi har da bedt kommunen fatte et nytt vedtak der retten stadfestes. Vi har drøftet dette med kommunene i våre kontaktmøter.

Sektorovergrepene samarbeid, Tverretattlig samarbeid og koordinering av tjenester - gjennomføring

vgo: Fylkesmannen i Telemark er inne i et omfattende prosjekt, "Talenter for framtida", et samarbeid mellom 6 kommuner, fylkeskommunen, NAV, LO og NHO. Ny giv er implementert i denne satsingen. Fylkesmannen har det overordna ansvaret for satsingen, og prosjektkoordinatoren er tilsatt her. Det rapporteres særskilt på dette området under kap 2.

Resultatområde 33 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

33.1 Tilskuddsforvaltning

Resultatkravet: Resultatkravet er innfridd idet Fylkesmannen i Telemark har administrert tilskuddsordningene iht regelverket for den enkelte tilskuddsordning.

Ressurser og kompetanse: Ressursbruken når det gjelder kontroll vil være avhengig av hva kontrollen avdekker. Arbeidet med tilskudd til tiltak for bedre språkforståelse blant minoritetsspråklige barn ligger på samme nivå som året før. Ressursinnsatsen i 2013 har totalt vært noe lavere enn i 2012.

I 2013 gikk vår medarbeider på området ut i pensjon. Vi er i ferd med å bygge opp ny kompetanse på feltet.

Forvaltning av tilskuddene etter retningslinjene: Rapportering pr. februar (kontroll av foreløpig rapportering i BASIL – minoritetsspråklige barn i barnehagen) og rapportering 12. september er utført.

Det har ikke forekommet etterslep på ubehandlede saker eller klager på investeringstilskudd eller tilskudd til faste plasser i midlertidige lokaler i 2013.

Fylkesmannen har foretatt stikkprøvekontroll:

- kontrollert 3 kommuner i forhold til mottatt tilskudd til faste barnehageplasser i midlertidige lokaler (tilskudd utbetalt i 2010).

- kontrollert 4 kommuner i forhold til mottatt tilskudd for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder (tilskudd utbetalt i 2012)

Alle kontroller er foretatt skriftlig. Alle kontrollene konkluderte med at tilskuddene var mottatt og benyttet i tråd med regelverket.

33.2 Klagesaksbehandling

Resultatkravet: Resultatkravet er innfridd idet alle klagesakene er behandlet innenfor frist for behandlingstid. Vi har behandlet klagesakene i samsvar med gjeldende regelverk, herunder forvaltningslovens regel om saksbehandlingstid og krav til at vedtak begrunnes.

Ressurser og kompetanse: Hovedtyngden av klagen gjelder forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd. Vi har satt sammen et team fra avdelingen med barnehagefaglig og juridisk kompetanse, i tillegg er embetets stab trukket inn ved behov. I 2013 har ansvarlig saksbehandler hatt permisjon deler av året og vikar er satt inn. I slike perioder er klagesaksteamet viktig for å sikre kompetansen i klagesaksbehandlingen.

Klagesakene er ressurskrevende å behandle fordi de er komplekse. Vi har omtrent samme ressursbruk i 2013 som i 2012.

Vi samarbeider fortsatt med de øvrige embetene i region øst for å sikre en felles praksis i de fem embetene. Det er gjennomført møter på direktør- og saksbehandlernivå og nettverket av saksbehandlere har kontakt for å vurdere enkeltsaker. Dette samarbeidet er svært nyttig, særlig i perioder der vi har skifte av saksbehandlere.

Antall klager, typer klager og resultat av behandlingen: Klagesakene i 2013 har i all vesentlig grad omhandlet dokumentasjonskravet, sist utdypet i Rundskriv Udir-6-2013, publisert 01.07.13.

Fylkesmannen har hatt sju klagesaker til behandling. To av sakene kom inn i november/desember 2012 og ble behandlet i 2013. Klagesakene gjelder Forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager.

Fire av klagen i 2013 var klage på uklar dokumentasjon.

I en sak klaget barnehagen på at kommunen hadde korrigert barnehagens budsjett og lagt til grunn lavere lønnskostnader enn det som fremgår av budsjettet ved fastsettelsen av barnehagens tilskudsandel. Barnehagen fikk

medhold.

Vi fikk en klage vedrørende utmåling av tilskudd i forbindelse med avvikling av familiebarnehage.

En klage er sendt på vegne av private barnehager i Skien. Det ble klaget på beregning av driftstilskud til 21 andre barnehager. Klager fik ikke medhold.

Se forøvrig tabellen nedenfor.

Saker der klager har henvendt seg på nytt: Vi har ikke hatt henvendelser fra klager eller via media der klager har henvendt seg på nytt fordi vedtaket ikke ble oppfylt.

Vi har derimot hatt to henvendelser der klager har kommet med ny informasjon om grunnlaget for vedtaket. I begge sakene har vi omgjort vedtaket etter fvl § 35.

Type Klage	Medhold/delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Sum
Barnehageloven § 10	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0	0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	1	6	0	0	7
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak frå utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	0
Merknad					

Antal klagesaker er gått ned fra 9 i 2012 til 7 i 2013. Alle klagesaker mottatt i 2013 er ferdig behandlet.

33.3 Informasjon og veiledning

Resultatkravet: Fylkesmannen har gjennomført oppdraget. Vi hadde planlagt mer aktivitet i forhold til forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager, men etter behovs- og risikoanalyse ble aktiviteten redusert.

Ressurser og kompetanse: Embetet har god barnehagefaglig og juridisk kompetanse som løser oppgavene på dette resultatområdet. Ressursbruken ligger på samme nivå som i 2012.

Tiltak som har bidratt til at lokale barnehageeiere og -myndigheter er gjort kjent med regelverket samt innhold, prinsipper og mål i den nasjonale barnehagepolitikken: Veiledning og informasjon har foregått via kontaktmøter med barnehagemyndighetene i kommunene samlet og med barnehagemyndigheten i enkeltkommuner. Temaer har bl.a. vært kommunens roller både som barnehagemyndighet og barnehageeier og veiledning om forskrift om økonomisk likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd. Andre temaer har vært rekruttering/GLØD, pedagogisk bemanning, veiledning av nyutdannede førskolelærere, den statlige kompetansestrategien, et helhetlig system for kvalitet i barnehagen, ny rammeplan, beredskap. I forbindelse med kompetansesatsingen er det gitt grundig informasjon om praksiskandidatordningen mot barne- og ungdomsarbeiderfaget.

Fylkesmannen har også deltatt på møter i regi av regioner. I tillegg er det gitt informasjon og veiledning ut fra enkeltkommuners- og private barnehageeieres behov.

Fylkesmannen ser at kommunens roller som barnehageeier og barnehagemyndighet er krevende å håndtere for noen av kommunene. Det er ikke alltid klart for kommunene eller omgivelsene når kommunen innehar og ivaretar

de forskjellige rollene. Fylkesmannen i Telemark er opptatt av fortsatt å bevisstgjøre kommunene på sin doble rolle og hvordan de håndterer den internt og overfor omgivelsene.

Informasjons- og veiledningstiltak med særlig god effekt: Vanskelig å plukke ut tiltak fra 2013 som har gitt særlig god effekt. Mye av strategien og fokusområdene er langsiktig arbeid. Men det kan se ut som om arbeidet med å klargjøre og presisere reglene rundt pedagogisk bemanning bærer frukter. Rapportering av årsmelding for barnehage pr. 15.12.2013 kan tyde på det.

Fokus på veiledning av kommuner der tilsyns- og klagesaksbehandling avdekker manglende oppfyllelse av regelverket: Fylkesmannen har i forbindelse med klagesaker og tilsyn gitt informasjon om- og veiledet i forhold til kommunens rolle som barnehagemyndighet. Det er gjennomført tre regelverkssamlinger med temaer: Forskrift om pedagogisk bemanning og Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder, personvern hvor Datatilsynet hadde det faglige ansvaret og en samling hvor barnehagelovens §20-Taushetsplikt og §22 –Opplysningsplikt til barneverntjenesten var tema, denne samlingen var organisert og gjennomført sammen med Sosial-og helseavdelingen hos Fylkesmannen.

Prioritering av veiledning om forskrift om likeverdig behandling: I forhold til forskrift om likeverdig behandling av ikke-kommunale barnehager i forhold til offentlige tilskudd har Fylkesmannen i 2013 ikke hatt egne møter om dette. Det var i 2013 sju kommuner i Telemark som har ikke-kommunale barnehager. Fylkesmannen har fortløpende oppdatert status på arbeidet i kommunene. Det er også kartlagt kommunenes behov for felles veiledningsmøter. Responen på dette har vært negativ. Beregning og saksbehandling i kommunene foretas i all vesentlig grad av personer som har arbeidet med dette over år. Rundskriv Udir-6-2013 ble godt mottatt og opplevd som klargjørende og ryddig både for kommuner og eiere.

33.4 Tilsyn

Resultatkravet: Oppgaven er utført ihht oppdraget. Vi har ført tilsyn med flere kommuner enn aktivitetskravet tilsa. Metodekravet er oppfylt.

Ressurser og kompetanse: Tilsynene har vært ressurskrevende fordi vi har ført tilsyn med kommuner som har hatt særskilte utfordringer som barnehagemyndighet. I tillegg har vi gjennomført skriftlig tilsyn, noe vi ikke har mye erfaring med på barnehageområdet.

Tilsynsteamet har hatt god juridisk, barnehagefaglig- og forvaltningskompetanse. På grunn av permisjon har vikarierende jurist deltatt på de to siste tilsynene som observatør.

Avdelingen har bred kompetanse, juridisk - pedagogisk-økonomisk, som medfører at vi er godt rustet til å gjennomføre tilsyn. På grunn av fordeling/tilsynsbelastning på den enkelte medarbeider har det likevel vært en utfordring å sette sammen team på det enkelte tilsyn som ivaretar sårbarhet og både det juridiske og pedagogiske perspektivet.

Risikovurderinger og omfang: Fylkesmannen har gjennomført stedlige tilsyn i fire kommuner. To av kommunene er valgt ut etter en langsiktig plan som er lagt for å nå alle kommunene i fylket i løpet av tre år. De to andre kommunene er valgt på grunnlag av risikoanalyser kombinert med tid siden siste tilsyn.

Det er gjennomført skriftlig tilsyn med samtlige 18 kommuner i fylket. Temaene i skriftlig tilsyn er valgt ut fra en helhetsvurdering og erfaringer etter at vi har gjennomført tilsyn med barnehagemyndighetene i alle kommunene i løpet av de siste 3 årene.

Tema og avvik: Se egen rapportering på tilsyn pr. 28.02.2014.

Metode: Tilsynene er gjennomført som systemrevisjon. Vi har forberedt oss på å ta i bruk metodehåndboka i 2014 ved å delta på kurs og ha interne drøftinger i avdelingen.

I hvilken grad har tilsynsobjektene rettet lovbrudd avdekket gjennom tilsyn: Avvikene som gjaldt godkjenningssaker er lukket. Fylkesmannen ba om konkret dokumentasjon fra nye godkjenningssaker. Opplysninger fra barnehagemyndighetene i begge kommunene om at det ikke vil komme nye godkjenningssaker i overskuelig framtid gjorde at vi frafalt dette. Imidlertid har begge kommunene laget prosedyrer for gjennomføring av godkjenning etter barnehageloven.

Avviket som gjaldt håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning er lukket, konkret har dette vært håndtering av regelverket om dispensasjoner.

For avviket som er gitt etter barnehagelovens § 16 Styrer er det gitt frist til 31.07.14

Avviket som gjaldt kommunen som tilsynsmyndighet er lukket. Fylkesmannen har mottatt tilsynsrapporter som etterspurt.

I det skriftlige tilsynet ble det ikke gitt avvik, men to av kommunene måtte komme med ytterligere opplysninger før tilsynet kunne avsluttes.

Vår erfaring er at kommunene ser alvorlig på å få avvik. De arbeider godt for å rette avvikene. Det bekreftes av at tilsynene kan lukkes etter at kommunen har hatt rimelig tid til å rette. Samtidig ser vi at vi avdekker nye avvik ved gjentatte tilsyn på samme tema. Det kan tyde på at implementeringsarbeidet ikke gir ønskede resultater.

Annet: Fylkesmannen får tilbakemelding på, og erfarer, at tilsynet bidrar til kvalitetsutvikling av kommunenes rutiner og prosedyrer, samt øker bevisstheten og kompetansen på barnehagemyndighetsnivået. Begge kommunene tilbakemelder "Temaet for tilsynet er relevant, men kan for små organisasjoner oppleves som "firkanta"".

I 2013 fullførte vi en langsiktig treårsplan om å føre tilsyn med alle kommunene i fylket på temaet: "Kommunen som barnehagemyndighet og dens håndtering av regelverket om tilsyn, godkjenning og pedagogisk bemanning." Resultatet i årets tilsyn føyer seg inn i rekken av de erfaringene vi har gjort tidligere. Det gis avvik på sentrale myndighetsområder. Det er nødvendig å arbeide videre for å bedre regelverkforståelsen og – etterlevelsen på disse områdene. I tillegg må vi fortsatt ha fokus på kommunenes doble rolle på barnehagesektoren.

33.5 Kontroll av årsmelding per 15/12 og årsregnskap for ikke-kommunale barnehage

Resultatkravet: Resultatkravet er innfridd.

Fylkesmannen har fulgt opp at kommunen overholder fristen for innlevering av årsregnskap for ikke-kommunale barnehager.

Fylkesmannen har kvalitetssikret data som er fremkommet i årsmeldingene i henhold til føringer gitt av departementet på FM-nett. I kontaktmøte med barnehagemyndighetene er endringer i BASIL, frister og prosesser gjennomgått.

Fylkesmannen har bidratt med veiledning ved behov.

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Resultatkravet: Fylkesmannen i Telemark har løst de fleste oppgavene ihht til oppdraget. Samarbeidet med

Høgskolen i Telemark er videreført og utvidet og er et fundament i arbeidet med kompetansetiltak og rekruttering.

Ressurser og kompetanse: Fylkesmannen har god faglig og juridisk kompetanse. Samtidig har vi i 2013 dratt store vekslere på Høgskolen i Telemark og Telemark Fylkeskommune. Ressursbruken i embetet har vært på nivå med året før.

Vennskap og deltagelse: I samarbeid med kommunene ble kompetansemidlene for 2013 i sin helhet fordelt til kommunene etter en fordelingsnøkkel. Fylkesmannen har satt som vilkår at kommunene har utarbeidet en plan for kompetanseutvikling i private og kommunale barnehager. Planen skal ta utgangspunkt i videreføringen av den nasjonale strategien "*Vennskap og deltagelse - Kompetansesatsing for barnehageansatte*" som ble påbegynt i 2012. Fylkesmannen hadde en gjennomgang av strategien på kontaktmøte med alle kommunene. Prioriterte områder for kompetansesatsing for barnehageansatte 2013: Barnehagens psykososiale miljø, herunder "*Barns trivsel – voksnes ansvar*". Barns rett til medvirkning. Språk. For å få statlige kompetansemidler må kommunen som barnehagemyndighet søke Fylkesmannen. Det forutsettes at alle kommunale og ikke-kommunale barnehager trekkes med og ivaretas i dette arbeidet, slik at hele barnehagesektoren settes i stand til å ivareta lovens og rammeplanens krav.

Barns trivsel - voksnes ansvar: Se over

Veiledning av nyutdannede barnehagelærere og styrere: Fylkesmannen har bistått høgskolen med informasjon om veiledning av nyutdannede førskolelærere. Vi har også samarbeidet om dette temaet på kontaktmøtet med kommunene. I tillegg har vi samarbeidet om en lokal kartlegging av status for dette i skoler og barnehager i Telemark. Undersøkelsen ble gjennomført i desember 2013 og vil danne grunnlaget for videre satsing på området.

Økt rekruttering av menn i barnehage: Fylkesmannens Likestillingsteam er inkludert i GLØD-nettverket. Andelen menn som arbeider i barnehagene i Telemark har ikke endret seg vesentlig de seinere år. Likestillingsteamet har hatt møte med en stor privat barnehageeier for å diskutere samarbeid om tiltak for å rekruttere flere menn til barnehageyrkene og utdanningene. Denne eieren kan synes å ha lyktes med å rekruttere og beholde. Han mener at fokus må være ledelse og lederes rolle. I tillegg er det også i 2013 vært arrangert kursdagen: "Søt eller tøff - et fritt valg?" i samarbeid med Likestillingscenteret/Kanvas/DMMH. Også i år var det god oppslutning om denne dagen, ca 50 deltagere.

Etablering av midlertidige studieplasser/videreutdanning for barnehagelærere og kompetansehevingstiltak for assistenter: Fylkesmannen samarbeider med Høgskolen i Telemark (HiT) om kompetansetiltak. I 2013 dreier det seg primært om kompetanseutviklingstiltak rettet mot barnehageassistenter og PUB-studier for barnehagelærere. Høgskolen har også gjennomført kursdag: "Relasjonskompetanse".

I tabellen knyttet til dette resultatområdet har vi ikke oppgitt antall deltager når det gjelder basiskompetanse for barnehageassistenter. I samarbeid med Høgskolen i Telemark lyste vi ut tilbud om basiskompetanse for assistenter med ingen eller begrenset erfaring eller barnehagefaglig kompetanse og ingen eller begrenset erfaring fra barnehage (fra fullmaktsbrevet). Ingen søkte seg til dette, på tross av iherdig markedsføring fra høgskolen og fra oss. Det ble da besluttet å gi barnehagemyndigheten i kommunene mulighet til å søke midler til lokale kompetanseutviklingstiltak til denne gruppa. Innholdet skulle være basiskompetanse. 4 av de større kommunene søkte og fikk midler. De ble ikke bedt om å oppgi antallet som skulle delta i søknaden, men ett vilkår var at både offentlige og private barnehager var inkludert. Midlene til tiltaket ble utbetalt i november.

Arbeidet både med tilbudet om PUB-studier og ny klasse med KOBASS-studenter har vært preget av at responsen har vært liten. Høgskolen og Fylkesmannen har arbeidet mye med markedsføring, påminnelser, direkte henvendelser og vurdering av nye søknadsfrister og med oppfølging av barnehagemyndigheter og barnehageeiere. PUB studiene endte opp med at ett av tilbudene ikke ble igangsatt p.g.a. få søkere. Ett tilbud startet opp med 9 deltagere. I tabellen skal vi oppgi om disse kommer fra private eller kommunale barnehager. Høgskolen opplyser at dette ikke kommer fram av søknadene. Vi har plassert alle i kolonnen: antall deltagere fra kommunale barnehager. Vi vet om deltagerne at alle kommer fra Buskerud.

Videreutdanning i barnehagepedagogikk: 30 studenter startet på videreutdanning i august 2013. Studiet er samlings- og nettbasert. Høgskolen opplyser at det ikke kommer fram av deres oversikter om studentene kommer fra kommunale eller private barnehager. I tabellen til dette resultatområdet er alle 30 registrert på kommunale barnehager.

Særskilte utfordringer på rekrutteringsområdet: Det har vært vanskelig å få deltagere til de fleste tilbudene til assistentgruppene. Fylkesmannen har hatt mye arbeid med purring og oppfølging. Tilbakemeldingene til oss på

hvorfor ikke flere var interessert, handlet nok ikke bare om interesse. Flere av tilbudene ble lyst ut på samme tid med oppstart tilsvarende. Barnehageeiere kunne ikke «tømme» barnehagen for personale. Vi fikk også inntrykk av at tilbakeholdenhet også var begrunnet i at f.eks. fagbrev kunne utløse lønnskrav.

Annet: Arbeidet i rekrutteringsnettverket - GLØD er videreført. Det er gjennomført 4 møter i nettverket. Av tiltak i 2013 kan nevnes at vi har laget og lagt ut på nett to egenproduserte rekrutteringsfilmer. GLØD er synlig på Fylkesmannens hjemmeside. Nettverket har arbeidet videre (påbegynt i 2012) med å markedsføre Arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning, bl.a. på Fylkesmannens kontaktmøte. Det er etablert et lokalt GLØD-nettverk som har fått økonomisk støtte til sitt arbeid. Personer fra fylkesnettverket har bidratt i etableringen. Vi har invitert KS og PBL til samarbeid om rekrutteringsarbeidet og fått positiv respons fra KS. Vi har bidratt til regionalt medie-arbeid (sentral mediehåndbok osv). Vi har gjennomført en undersøkelse blant nye barnehagelærerstudenter for å finne ut mer om hvorfor de har valgt denne utdanningen og hvilke påvirkningskilder som var sterkeste som bakgrunn for valget av denne utdanningen. Dette vil vi bruke videre i planleggingen av tiltak. Vi har utlyst GLØD-midler som stipend/støtte til barnehagelærere / barnehager som søker på- og tar PUB-studiet. På slutten av året er det gjort avtaler med lokale veilederutvalg (veiledere og rådgivere i grunnopplæringen) om å presentere GLØD for disse.

Fylkesmannens kontaktmøter med barnehagemyndigheten i kommunene i 2013 har bl.a. hatt temaene: GLØD/rekruttering, veiledning av nyutdannede, "Vennskap og deltagelse", "Framtidens barnehage", beredskapsplanlegging, system for kvalitetsutvikling, revisjon av rammeplan for barnehagen.

Våre samlinger om regelverk har omfattet: Forskrift om pedagogisk bemanning, Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder, Forvaltningsloven, Offentlighetsloven, Barnehageloven §§ 20 - Taushetsplikt og 22 - Opplysningsplikt til barnevernet, Personvern i barnehagen (faglig ansvarlig var Datatilsynet)

Vi har samarbeidet med Telemark Fylkeskommune og Telemark Turistforening om et friluftsseminar : Fysisk utvikling og helse.

Telemark har få dispensasjoner fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder. Rapportering pr 15.12.2012 viste en svak nedgang i dispensasjoner. Lokalt er det forskjeller. Mens de store kommunene stort sett har barnehagelærere i alle stillinger, er det enkeltkommuner som sliter. Noen av disse kommunene har tatt grep og støtter egne, etablerte barnehageassistenter i å gjennomføre arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning. Når det gjelder rekrutteringstiltakenes virkning på andelen menn i sektoren, må vi si at disse ikke har påvirket denne andelen. For å nå denne gruppen må en trolig iverksette andre tiltak enn de som til nå er forsøkt.

Kompetansetiltak	Samarbeidspartner/UH-institusjoner m.fl.	Antall deltakere totalt	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra ikke-kommunale barnehager
Videreutdanning i barnehagepedagogikk	Høgskolen i Telemark, barnehagemyndigheter, barnehageeiere	30	30	0
PUB-studier	Høgskolen i Telemark, barnehagemyndigheter, barnehageeiere	9	9	0
Kompetansehevingsstudie for assistenter	Høgskolen i Telemark	32	19	13

Kompetansetiltak jf 20 mill.	Samarbeidspartner/UH-institusjoner m.fl.	Antall deltakere totalt	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra ikke-kommunale barnehager	Midler pr tiltak (kr)
Fagbrev (praksiskandidatordningen)	Telemark Fylkeskommune, Skien kommune, Tinn kommune	39	29	10	128770
Basiskompetanse for assistenter	Høgskolen i Telemark, kommunene i fylket	0	0	0	476280

34.3 Andre satsingsområder

Resultatkravet: Fylkesmannen har innfridd resultatkravene.

Styrking av barnehagenes kompetanse innenfor språkstimulering og flerkulturell pedagogikk: Tidligere år er det satset særlig på kompetansebygging på eier- og barnehagenivå. I 2013 har vi hatt muligheten til og valgt å ha fokus på barnehagemyndigheten gjennom NAFO's prosjekt rettet mot denne gruppen.

Fylkesmannen har rekruttert barnehagemyndigheten i 7 kommuner til å delta i NAFO's Kompetanseutviklingstiltak: *Kompetansetiltak for barnehagemyndighetene 2012-2014 - Språklig og kulturelt mangfold*. Fylkesmannen sitter i styringsgruppa for prosjektet. I tillegg har vi fulgt opp det lokale nettverket som er etablert og enkeltkommuner som deltar.

Fylkesmannen lyste ut utviklingsmidler til tiltak for bedre språkforståelse blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. 6 kommuner fikk tilskudd til ulike prosjekter. Innholdet i prosjektene: utarbeide materiell og utstyr, styrke overgangen fra hverdagspråk til læringspråk, kompetanseheving av personalet og veiledning av personalet. I alle kommunene inkluderer tiltakene både kommunale og ikke-kommunale barnehager.

Til barnets beste - samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten: Fylkesmannen har presentert veilederen *Til barnets beste - samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten* på kontaktmøte med barnehagemyndighetene i kommunene. I tillegg er det gjennomført en regelverkssamling/koferanse hvor temaene var barnehagelovens §§ 20 og 22, samt en gjennomgang av veilederen med hjelp fra lokale barneverntjenester i Telemark. Målgruppe var barnehagemyndigheter, barnehageeiere, barnehagestyrere og barneverntjenestene i kommunen. I dette tiltaket har Fylkesmannen benyttet ressurser og kompetanse i embetet ved et samarbeid med Sosial og helseavdelingen.

Ressursrapportering

Under resultatområde 315 rapporteres det ressursbruk på kr 1 391 833. Av dette gjelder kr 1 089 063 honorar til sensorer. Dette er ikke intern ressursbruk hos FMTE.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 1 455 783,16	kr 0,00
31.4 Informasjon og veiledning	kr 364 188,29	kr 19 999,99
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl. prøver	kr 521 395,93	kr 1 391 833,28
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 713 168,68	kr 0,00
32.2 Kompetanseutvikling	kr 83 393,07	kr 112 443,81
32.3 Skoleporten	kr 191 712,45	kr 0,00
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 375 818,99	kr 157 825,15
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 359 465,19	kr 0,00
33.2 Klagesaksbehandling	kr 417 305,26	kr 0,00
33.3 Informasjon og veil. bh	kr 0,00	kr 0,00
33.4 Tilsyn	kr 560 062,04	kr 0,00
33.5 Kontroll av årsmelding og årsregnskap	kr 0,00	kr 0,00
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 25 566,43	kr 49 999,98
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 32 112,38	kr 215 704,98
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under KD	kr 402,00	kr 0,00
Sum:	kr 5 100 373,00	kr 1 947 807,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagesaksbehandling etter barnevernloven

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen i Telemark har behandlet 21 klager på barneverntjenester i Telemark, jf. barnevernloven § 2-3 fjerde ledd

Det ble avdekket lovbrudd i 8 saker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for disse sakene har vært 2,9 måneder.

Tilsynssakene omfattet klage knyttet til barneverntjenestens håndtering av samvær, brudd på taushetsplikten, ettervern, barnevernstjenestens avgjørelse på bruk av politi i forbindelse med fullbyrdelse av fylkesnemndas vedtak, valg av fosterhjem, manglende omsorgsplan, manglende tilsynsfører og tilsyn, barneverntjenestens saksbehandling, samt mangelfull undersøkelse i sak hvor det var mistanke om overgrep.

41.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn som systemrevisjon i tre kommuner, hvor tema var hentet fra barnevernloven. Følgende ble undersøkt gjennom tilsynene: Kommunenes arbeid med oppfølging av barn i fosterhjem. Tilsynene inngikk i det landsomfattende, initiert av Statens helsetilsyn.

Det ble ikke funnet brudd på krav utledet av lov eller forskrift i noen av de gjennomførte tilsynene.

Tilsynsrapportene kan leses i sin helhet på nettsidene til Statens Helsetilsyn:

<http://www.helsetilsynet.no/no/tilsyn/tilsynsrapporter>

Det ble ikke gjennomført egeninitierte tilsyn med kommunene i 2013.

Det ble ikke gjennomført tilsyn som systemrevisjon i de fire barnevernsinstitusjonene i Telemark i 2013, jf. tilsynsforskriften § 9. Med bakgrunn i en risiko- og sårbarhetsanalyse og interne prioriteringer, ble det bestemt at systemrevisjonene ikke skulle gjennomføres. Det ble samtidig bestemt at vi skulle ha et økt fokus på individtilsynene ved barnevernsinstitusjonene.

Det har blitt gjennomført totalt 32 tilsynsbesøk med barnevernsinstitusjonene etter forskrift om tilsyn med barnevernsinstitusjoner § 8, såkalte individtilsyn. Dette utgjør omlag 100 prosent av lovpålagte tilsynsbesøk. Av besøkene var ca. 37 % uanmeldte tilsyn. Mye av avviket på måloppnåelsen om at minimum halvparten av besøkene skal være uanmeldte, skyldes blant annet spesielle forhold i knyttet til enkeltbeboere som ikke har gjort det mulig å gjennomføre enkelte besøk som uanmeldt.

For ytterligere informasjon vises til Årsrapport 2013 for Fylkesmannens tilsyn med barnevernet i Telemark.

41.3 Klagesaker

Fylkesmannen mottok 10 klager på enkeltvedtak fattet av barneverntjenestene i 2013, jf. bvl § 6-5. Ni av dem ble behandlet i 2013, en er overført til behandling i 2014.

Seks av sakene gjaldt klage på søknad om økonomisk støtte. Klagen ble ikke tatt til følge i tre av dem. En klage ble opphevet og sendt tilbake til kommunen for ny behandling, og en ble gitt delvis medhold og en ble gitt medhold.

En sak gjaldt klage på avslag på innsyn i navn på melder av bekymring til barneverntjenesten. Det ble ikke gitt medhold i klagen. En sak gjaldt avslag på dekning av sakskostnader etter barnevernloven. Det ble ikke gitt medhold i klagen. En sak gjaldt klage på endring av etterverntiltak. Det ble ikke gitt medhold i denne klagen.

Vi viser til egen rapportering til Statens helsetilsyn i Årsrapport for Fylkesmannens tilsyn med barnevernet i Telemark 2013.

41.9 Andre oppdrag

Se egen rapportering i "Årsrapport 2013 for Fylkesmannens tilsyn med barnevernet i Telemark"

Det ble ikke gitt mulkt som følge av fristbrudd i 2013.

Resultatområde 73.1 Klager på økonomisk stønad og kvalifiseringsprogrammet etter lov om sosiale tjenester i NAV

Det har blitt behandlet 97 saker etter lov om sosiale tjenester i Nav. 99 % av alle klagene har blitt behandlet innen 3 måneder og gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 21 dager.

Det har vært en ytterligere nedgang i antall mottatt klagesaker fra 94 saker i 2012 til 83 saker i 2013.

Vi har i 2013, som tidligere år, hatt en tett oppfølging av NAV kontorene. Videre har vi gjennomført opplæring i nytt rundskriv til Lov om sosiale tjenester og gitt råd og veiledning til ansatte ved NAV-kontorene gjennom videoveiledning.

Det er etablert et godt samarbeid med NAV fylke, og det er utarbeidet en samarbeidsavtale mellom NAV fylke og Fylkesmannen. Denne samarbeidsavtalen skal evalueres i første halvdel av 2014.

Videre har vi merket oss at målrettet boligsosialt arbeid og økonomisk rådgivning på NAV kontorene har bidratt til å gjøre brukerne økonomisk selvhjulpne i større grad. Dette har bidratt til økt livskvalitet for den enkelte bruker og deres familie.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Det har ikke vært hendelsesbasert tilsyn i 2013 på området.

Fylkesmannen har benyttet sin hjemmel for tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV, i en rekke individsaker, der det har vært nødvendig med kontakt og informasjon fra kommunene. Disse sakene har imidlertid funnet sin løsning før det har vært grunnlag for å opprette tilsynsak.

74.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen gjennomførte i 2013 landsomfattende tilsyn med sosiale tjenester i NAV, tildeling og gjennomføring av kvalifiseringsprogrammet (KVP). Tilsynet ble gjennomført i 4 kommuner og i 2 av disse ble

det avdekket forhold som ga grunnlag for avvik.

Erfaringene fra disse tilsynene har vært tema ved samling med alle NAV lederne i Telemark, i tillegg har det vært tema på nettverkssamling for de som jobber med KVP ute i kommunene.

Erfaring fra tilsyna legges også til grunn når vi planlegger opplæringsaktiviteter rettet mot ansatte ved NAV kontorene, og spesielt ved ved planlegging av opplæring av, og kontakt med, ansatte som arbeider med KVP ute i kommunene.

74.9 Andre oppdrag

Fylkesmannen i Telemark gjennomførte i desember 2012 en kartlegging ved alle NAV kontorene i fylket om deres bruk av generell aktivitetsplikt (stå tilmeldt NAV som arbeidssøker, sende meldekort, søke arbeid o.a., og også kontorenes bruk av arbeidsplikt (arbeid for sosialhjelp).

Funn:

- Bruken av arbeidsplikt er påbegynt ved alle NAV kontorene, Fylkesmannen ser fortsatt at kravet om arbeids/aktivitetsplikt ofte betyr at bruker skal møte opp på NAV kontoret, sende søknad om arbeid, sende meldekort o.a.. En slik generell bruk av § 20 er ikke i tråd med loven, fordi dette kravet er en naturlig følge av lovens subsidiære karakter, der enhver skal utnytte alle muligheter for å bli selvhjulpne.
- Der det settes vilkår om arbeidsplikt, blir dette i hovedsak benyttet ovenfor ungdom.
- Det er en økende bruk av individuelt tilpassede tiltak, der det stilles konkret krav om arbeid/aktivitet som gjenytelse for økonomisk sosialhjelp

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling som gjelder helse- og omsorgstjenester

Tilsyn og klagesaksbehandling som gjelder helse- og omsorgstjenester er høyt prioritert ved embetet. Noen av sakene har vært svært arbeidskrevende, blant annet en sak der Sykehuset Telemark selv gikk ut offentlig med mistanke om at en ansatt psykolog hadde gjort feildiagnostikk hos over 200 pasienter. Arbeidet med tilsynssak mot psykologen (inkludert gransking av journaler fra mange av pasientene) ble for det meste gjort i 2012, og saken ble avsluttet i 2013. Deretter startet vi tilsynssak mot sykehuset, der temaet var faglig ledelse og rutiner ved Psykiatrisk Klinikk, med bakgrunn i den først nevnte saken. Saken mot sykehuset ble avsluttet høsten 2013. Begge disse saken var svært arbeidskrevende, og det var mye oppmerksomhet fra media. Fylkesmannen oppnevnte en sakkyndig psykolog til å bistå i vurderingene. Også andre store saker har krevet mye arbeid hos Fylkesmannen. Det har i perioder vært en så stor arbeidsmengde for både avdelingsledelsen og saksbehandlerne, at dette har gått ut over andre oppgaver. Arbeidet med tilsyns- og klagesaker har likevel vært høyt prioritert, og bl.a. ved bruk av en del overtidsarbeid har det lyktes å ivareta kravene til saksbehandlingstid som er satt av overordnet myndighet. De mange og store sakene har imidlertid også gjort det nødvendig med noe omorganisering internt. Blant annet er dette gjort ved omfordeling av oppgaver i avdelingen, slik at mer arbeidstid fra jurister er gjort tilgjengelig for disse saksområdene.

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Saksstatistikk for 2013 er rapportert via fagsystemet NESTOR slik som bestemt. Av denne fremgår at 84 tilsynssaker er kommet inn og 88 saker er gått ut i årets løp. Av de 88 sakene ut var det 2 saker avsluttet uten tilsynsmessig oppfølging etter lokal avklaring. Median saksbehandlingstid for de resterende 86 sakene var 4,4 måneder (6,8 mndr. i gjennomsnitt og spenn 0,6-34,5 mndr.) Pr 31.12.2013 var det 31 restanser med median ventetid 2,9 måneder.

Oversikt over antall muntlige og skriftlige henvendelser fra politiet med spørsmål om etterforskning skal

iverksettes foreligger ikke. Fylkesmannen har i årets løp ikke bedt politiet om å etterforske sak uten forutgående henvendelse fra politiet.

82.2 Planlagt tilsyn

82.2 Planlagt tilsyn

Det vises til egen rapportering for gjennomførte tilsyn i 2013 sendt Statens helsetilsyn 20.01.2014 og til tilsynsrapporter på www.helsetilsynet.no. Vi har ikke hatt full måloppnåelse i høve til krava for antal planlagde tilsyn. Ressurssituasjonen gjorde at totalt 4 planlagte tilsyn gikk ut, og disse ressursene ble i det vesentlige brukt til å behandle enkeltsaker.

Gjennomførte planlagte tilsyn med spesialisthelsetjenesten:

Tilsyn med avtalespesialist øyesykdommer, Porsgrunn jan.-13. Ingen avvik, 2 merknader.

Tilsyn med avtalespesialist øyesykdommer, Seljord febr. -13. Ingen avvik, 2 merknader.

LOT barnepsykiatri, poliklinikker 2013/14. Egenmeldingsdel 4 BUP'er; ialt 15 avvik. Systemrevisjon ved BUP,Posgrunn; 3 avvik

Tilsyn med Betanien hospital, øyeavdelingen. Tema: Meldeplikt om manglende oppfyllelse av helsekravene for å kjøre motorvogn, samt kommunikasjon og dokumentasjon av pasientopplysninger. Det ble påvist 2 avvik.

Gjennomførte tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester:

Fylkesmannen gjennomførte 4 LOT-tilsyn med helsestasjonstjenestene til barn 0-6 år. Ved LOT-tilsynene påpekte vi avvik ved 2 kommuner. En kommune fikk en merknad, mens i en kommune ble det ikke gjort funn verken til å gi avvik eller til å gi merknad.

To tilsyn ble gjennomført med tema saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten.

Ett tilsyn med kommunal rehabilitering ble gjennomført i i Skien. Her ble det gitt merknader.

82.3 Klager på helse- og omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven m.fl.

Saksstatistikk for 2013 er for rettighetsklager rapportert via fagsystemet NESTOR slik som bestemt. For rettighetsklagene samlet under dette resultatområdet kom det inn 86 saker, mens det gikk ut 98 saker, hvorav 11 saker ble avvist, trukket m.v. Av de 87 realitetsbehandlede sakene i årets løp, hadde 84 % saksbehandlingstid inntil 3 md. Behandlede syketransportklager utgjorde 14 saker med median saksbehandlingstid 0,7 md. (gj.sn. 0,6 md.). Ved årets slutt var beholdningen (restansene) 11 saker med foreløpig saksbehandlingstid (måneder): 0,9 (gj.sn. og median), spenn fra 0,0 til 1,9 måneder.

82.9 Andre oppdrag

Oppgaver etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester Kap. 9:

Vedtak: Vi har overprøvd 36 vedtak (hvorav ett ikke ble stadfestet). Dette er en økning, sammenliknet med tall fra 2012 (kun 24 vedtak). 10 av vedtakene var vedtak om tvang etter både § 9-5 b) og c), 24 av vedtakene gjaldt kun vedtak etter § 9-5 c), og 2 vedtak omfattet tiltak kun etter § 9-5 b). Fylkesmannen mener denne økningen i antall vedtak har å gjøre med at den generelle kunnskapen om kap. 9 i den enkelte kommune gradvis har hevet seg. Noen vedtak har også kommet som direkte resultat av Fylkesmannens tilsynsvirksomhet.

Det er innkommet vedtak for overprøving fra bare 11 av de 18 Telemarkskommunene. 7 kommunene som ikke har sendt inn vedtak vil være gjenstand for vår oppmerksomhet i 2014.

Meldinger: Fylkesmannen i Telemark har gjennomgått 191 meldte beslutninger om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner etter § 9-5 tredje ledd bokstav a), fordelt på 49 ulike brukere, fra 11 ulike kommuner.

Saksbehandlingstid: I 2013 har vi ikke overholdt kravet om maks 3 mnd. saksbehandlingstid i 5 av sakene (14 %). Vi har i disse sakene måttet etterlyse mer informasjon fra kommunene, og i enkelte tilfeller med gjentatte purringer. Saksbehandlingstiden er blitt betydelig redusert, sammenliknet med 2012, hvor krav om behandlingstid ikke ble innfridd i 20 av 24 sakene (78%).

Klager på meldte beslutninger: Fylkesmannen har ikke mottatt eller behandlet klager på meldte beslutninger om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner i 2013.

Stedlige tilsyn: Vi har i 2013 gjennomført 4 stedlige tilsyn på brukere med nye vedtak, i to ulike kommuner. Vi har ikke overholdt kravet til stedlige tilsyn gjennomført i løpet av vedtaksperioden på nye fattede vedtak (fra 2012) i 4 saker. Disse vil bli prioritert gjennomført i første halvdel av 2014, og vi vil være ajour med alle stedlige tilsyn før sommeren.

Fylkesmannen i Telemark har hatt en del utskiftning av rådgivere som har ansvar for kap.9-området i løpet av 2013. For å heve de nye rådgivernes kompetanse på området, har vi deltatt i det faglige nettverket for fylkesmennene vedr. kap. 9, samt deltatt på ulike regionale/nasjonale konferanser og seminarer med relaterte tema.

Alternativ behandling:

Fylkesmannens Sosial- og helseavdeling har vært engasjert i rådgivning, møter og oppfølging av en kommune (Fyresdal) der det er gjort politisk vedtak (i kommunestyret) om utstrakt bruk av alternativ behandling. Fylkesmannens rolle har her vært å gi råd og veiledning til kommunens administrative ledelse, slik at bruken av alternativ behandling ikke skulle komme i konflikt med krav i helselovene eller tilhørende forskrifter.

Helse- og omsorgsmelding:

Fylkesmannen valgte i 2013 ikke å utgi en egen helse- og omsorgsmelding med oversikt over aktivitetene foregående år, men lot i stedet dette inngå som en del av Fylkesmannens tilstandsrapport for 2013. De praktiske endringene som følge av dette var små, bl.a. fordi stoffet fra Sosial- og helseavdelingen utgjorde en stor del av Tilstandsrapporten.

Kartlegginger

av situasjonen i Telemark når det gjelder sosialsaker, helse og barnevern, er gjort på flere områder og formidlet til kommuner og offentlighet bl.a. gjennom Fylkesmannens Tilstandsrapport for 2013. Slik kartlegging er gjort bl.a. når det gjelder bruk av vanedannende medisiner i fylket, helsehjelp under tvang overfor psykisk utviklingshemmede, årsakene til søknader om dispensasjon fra helsekrav i førerkortforskriften m.m. Fylkesmannen driver også en utstrakt uformell kartlegging av situasjonen i Telemark, gjennom daglig kontakt med kommuner og virksomheter, med helseforetaket og med media.

Samisk befolkning:

I 2013 har Fylkesmannen i Telemark ikke hatt tilsyn eller andre saker som gjelder tjenester overfor den samiske befolkningen.

Resultatområde 83 Folkehelse

Fylkesmannen i Telemark har et stadig fokus på folkehelse, også i tilsynssammenheng. I Fylkesmannens ledergruppe er det flere ganger tatt opp at ut fra den nye loven om folkehelse skal dette nå være et tema på alle saksområder, også hos Fylkesmannen. Ledergruppa er informert om at det høsten 2014 skal føres tilsyn med folkehelsearbeid i kommunene, og forberedelser til slike tilsyn ble diskutert på dagsamling for Sosial- og helseavdelingen i november 2013.

83.2 Planlagt tilsyn

Ingen krav til rapportering.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven

Se egen rapportering i "Årsrapport 2013 for Fylkesmannens tilsyn med barnevernet i Telemark"

I Telemark var det totalt 166 fristbrudd i undersøkelsessaker i 2012, jf. bvl § 6-9 mot 127 fristbrudd i 2012.

Fylkesmannen hadde oppfølging av Skien kommune i forhold til at kommunen igjen hadde en økning i fristoversittelser/-brudd.

Fylkesmannen i Telemark har ikke gitt mulkt pga. fristbrudd i undersøkelsessaker verken i 2012 eller 2013.

Resultatområde 42 Familierett

Disse oppgavene er lagt til Sosial- og helseavdelingen hos Fylkesmannen i Telemark.

42.1 Ekteskapsloven

Separasjoner: Mottatt 401 søknader - gitt 385 separasjonsbevillinger - avslått 1 separasjonssøknad og de andre søknadene er under behandling.

Skilsmisser : Mottatt 332 søknader - gitt 330 skilsmissebevillinger - avvist 2 skilsmissesøknader.

42.2 Anerkjennelsesloven

Godkjent 34 utenlandske skilsmisser og avslått 2.

Gitt 13 fritak for å legitimere at det er skiftet med den tidligere ektefellen i forbindelse med inngåelse av nytt ekteskap i Norge.

42.3 Barneloven

Fylkesmannen har gitt råd og veiledning om barnelovspørsmål både skriftlig og muntlig.

Vi har ikke stadfestet avtaler om foreldreansvar, hvor barnet skal bo fast eller om samvær. En begjæring om å gi en samværsavtale tvangskraft, ble avvist da vilkåret om at begge foreldrene må be om det ikke var oppfylt, jf. barneloven § 55.

Fylkesmannen har behandlet en klage på enkeltvedtak om avslag på innsyn i opplysninger i en barnevernsak. Klager fikk ikke medhold.

De klagepunktene vi har hatt på dette området, har vært framført som anførsler i klager på barneverntjenestens saksbehandling og blitt behandlet som del av tilsynsklagen, jf. barnevernloven § 2-3 fjerde ledd.

42.4 Veiledning og informasjon

Fylkesmannen har i 2013 mottatt mange telefonhenvendelser om foreldreansvar og samværsrett i forbindelse med samlivsbrudd, samt gitt veiledning i forhold om mekling og videre behandling i tingretten. Det har også vært gitt veiledning til barnets familie i saker der begge foreldrene er døde.

Vi har også gitt veiledning om reiseutgifter ved samvær og informasjon om barneloven § 47 og retten til opplysninger om barnet.

Resultatområde 43 Føre tilsyn med kommunenes plikt til å sørge for et krisesentertilbud

I 2012 gjennomførte fylkesmannen kartlegging av kommunenes krisesentertilbud i Telemark. Alle kommunene i fylket, med unntak av Notodden, er med på det interkommunale samarbeidet om det nye krisesenteret som har beliggenhet i Skien. Skien kommune er vertskommune. Notodden kommune har fortsatt sitt samarbeid med Kongsberg kommune etter at avtalen ble fornyet 01.01.13.

Fylkesmannen har ikke hatt tilsyn med kommunenes krisesenterordning i 2013.

Resultatområde 44 Føre tilsyn med familievernkontor

Fylkesmannen har, etter en vurdering av situasjonen ved kontorene, ikke gjennomført tilsyn med de to familievernkontorene i fylket i 2013. Dette er i tråd med lovverket.

Resultatområde 45 Barn og unge

Det vises til egen rapportering under kapittel 2; Fylkesmannens satsing på barn og unge; Talenter for framtida.

Det vises også til Fylkesmannens rapportering til Statens helsetilsyn: Årsrapport 2013 for Fylkesmannens tilsyn med barnevernet i Telemark.

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

- Kurs for alle ansatte i barneverntjenestene i fylket, organisert i form av fem dagskurs med ca 30 deltagere pr kurs. Tema var saksbehandling i barneverntjenesten.
- Avsluttende kurs i undervisningsrekken «Kunnskapsbaserte undersøkelser i barnevernet». v/ Øyvind Kvello. Tema var erfaringer med implementering av Kvello – metoden, og samtaler med barn.
- Opplæring i rettighetsforskriftens bestemmelser for ansatte i Aleris Ungplan & BOI AS region sør Skien
- Tur med barnevernlederne, hvor tema var Internkontroll, ny barnevernlov, og informasjon fra Bufetat. Turen ble delvis gjennomført i samarbeid med Bufetat avd. Inntak og fosterhjemsrekruttering
- To møter med arbeidsutvalget for barnevernlederne (AU) i Telemark.
- Åpent dialogmøte med innvandrerbefolkningen, hvor tema var barnevern. Møte var initiert av Bufetat og arrangert i samarbeid Fylkesmannen, Telemark innvandrerråd og representanter fra tre barneverntjenester.
- Deltatt på et møte i en kommune hvor det var uklarheter om ansvarsforhold knyttet til barn med sammensatte behov.

Forøvrig vises det til årsrapport barnevern 2013, samt rapportering på "Talenter for framtida".

45.2 Fritak for taushetsplikt

Fylkesmannen har behandlet syv søknader om fritak fra taushetsplikt. Saksbehandlingstiden var en til tre virkedager for alle sakene.

Fylkesmannen erfarer fortsatt at søknadene om fritak for taushetsplikt blir sendt oss svært sent i prosessen.

45.4 Biologisk opphav

Ingen krav til rapportering.

45.7 Tilskudd til kommunalt barnevern

Telemark fikk tilført ytterligere 9,1 stillinger til styrking av det kommunale barnevernet fra BLD i 2013. Totalt har barnevernet i fylket blitt tilført 25,4 nye stillinger i perioden 2011-2013. Alle kommunene, med unntak av Skien, har økt antall fagstillinger med minimum de nye stillingene de har blitt tilført.

I 2013 var det anledning til å søke både om saksbehandlings- og tiltaksstillinger. I tillegg ble kommunene tildelt kr. 1 180 437 til kompetanse- og/eller samhandlingstiltak i barnevernet.

Vårt inntrykk er at den statlige satsingen har ført til en bedret situasjon i det kommunale barnevernet. På tross av dette har antall fristbrudd økt i 2013. Barnevernlederne i Telemark melder om stadig flere kompliserte og sammensatte saker som igjen fører til større ressursbruk. Tilbakemeldinger fra barneverntjenestene er at sakene er mer tidkrevende. Dette gjelder blant annet økning i saker med vold/overgrep med påfølgende politietterforskning, økt bruk av sakkyndige utredninger, økt andel familier med annen kulturell bakgrunn og språk, mer oppfølging fra barneverntjenesten i krevende omsorgssaker.

Et annet moment vi vil nevne, er økt fokus på kompetanseheving i barnevernet de siste årene. Økt kunnskap og utvikling av faglige metoder og tilnærming kan generere flere arbeidsoppgaver.

Vi viser for øvrig til egen rapportering til Barne- og likestillingsdepartementet på bruk av kompetanse- og samhandlingsmidler og fylkesvise samlinger, med frist 07.03.2014.

Resultatområde 46 Universell utforming

Fylkesmannen har prosjektlederansvaret i prosjekt "Sentrumsnære turveger med universell utforming i Telemark". Vi samarbeider nært med fylkeskommunen og vegvesenet (prosjektgruppa) utadrettet mot alle 18 kommunene i fylket. Prosjektet pågår 2011-15 og har fått tilskudd fra Miljøverndepartementet.

I prosjektet har alle kommunene blitt bedt om å velge ut en sentrumsnær turveg med potensiale for å bli universelt utformet. Turvegen er kartlagt og beskrevet i en felles trykksak for alle kommunene. 12 av 18 kommuner fikk i 2013 tilskudd fra oss til utbedringstiltak på sin turveg. Kommunene følges opp med tverrfaglige tilbud om kompetansestøtte og fagnettverk.

Universell utforming har på denne måten blitt satt på sakskartet i alle kommuner. Hver kommune har en kontaktperson, og kommunenes eldreråd og råd for personer med redusert funksjonsevne er godt informerte.

Resultatområde 47 Integrering av innvandrere

47.1 Statsborgerseremonier

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMTE	1	32
Sum	1	

47.2 Bosetting av flyktninger

Det vises til rapportering under punkt 84.6.

Fylkesmannen hadde høsten 2013 planlagt møte med IMDI for å kartlegge muligheten for samarbeidsprosjekt rettet inn mot kommunens arbeid med innvandringsbefolkningen i Telemark. Tema for dette møtet ville bli vært:

- bosetting
- barnevern
- flyktninghelse

Møtet ble utsatt til 1.halvdel av 2014 som følge av langtidssykemelding.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen behandlet fire klagesaker på introduksjonsordningen i 2013. Alle disse sakene ble mottatt hos Fylkesmannen i 2012. Tre av sakene gjaldt forlengelse av introduksjonsprogrammet, og en sak gjaldt stans av programmet. To saker ble opphevet, en ble stadfestet og en ble omgjort. Vi har i tillegg mottatt en sak i desember 2013 som ikke er behandlet ennå. Saken gjelder forlengelse av programmet.

Fylkesmannen har gitt løpende råd og veiledning til kommuner og brukere på området.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere.

Fylkesmannen har i løpet av 2013 arrangert to etterutdanningskurser i samarbeid med VOX for lærere som underviser i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere. Det første kurset omhandlet "Grammatikk i andrespråkklasserommet" og samlet inn på 50 deltakere. Kurset var ved Marte Nordanger, lektor ved universitetet i Bergen.

Det andre kurset var et todagers kurs og samlet hele 118 deltakere. Temaet første kursdag var "Nye digitale prøver - hvorfor, hva og hvordan" med foreleserne Hege K. Forfod og Kjartan Berntsen og "Metoder i grunnopplæringen" med foreleserne Vigdis Lahaug og Lis Karin Andersen fra VOX.

Andre dag var det lagt opp til parallellforedrag med følgende tema : "Morsmål som ressurs i opplæringen" med foreleser Jon Olav Ringheim, "Grunnleggende ferdigheter med vekt på skrive/lesing muntlig" med foreleserne Vigdis Lahaug og Kari H.A.Letrud, "Book Creator for iPad" med foreleser Steffen Ruud.

Fylkesmannen er på bakgrunn av den aktiviteten som er lagt til grunn, meget fornøyd. I tillegg møter vi ledernetverket i voksenopplæringen i fylket regelmessig og tar del i deres årlige studieturer.

47.5 Tilsyn med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven

Tilsynsteamet har bestått av en person fra sosial- og helseavdelingen og to personer fra utdannings- og vergemålsavdelingen. Fylkesmannen planla å gjennomføre ett tilsyn på våren og ett på høsten. Sauherd og Nome kommuner ble valgt. Fordi metodehåndbok og tilsynsinstruks ikke ble ferdigstilt før i juni, ble det umulig å få gjennomført begge tilsynene. I tillegg gikk den av deltakerne i tilsynsgruppa som hadde best kjenskap til feltet, av med pensjon denne høsten.

Det har ikke blitt bevilget ekstra midler til dette nye tilsynet. Ressursbruken på tilsynet har vært betydelig høyere enn ressursbruken var for tilskuddsordningen vi hadde på dette området. (Begrunnelsen for ikke å øke ressursene var jo at vi kunne omfordele ressurser fra tilskuddsordningen.) For å gjennomføre tilsynet har vi derfor måttet bruke ressurser tildelt fra andre departementer enn BLD.

Sauherad kommune: Tilsynsteamet var om kommunens tilbud i introduksjonsordningen var helårlig og på full tid. Det ble i utgangspunktet funnet avvik på fulltidstilbudet. Etter å ha mottatt foreløpig rapport, ønsket kommunen avklaringer. Det ble avholdt sluttmøte med rådmannen og representanter fra flyktningetjenesten. Kommunen fikk en fornyet frist til å komme med sine innspill. De hadde da satt i gang strakstiltak som ble erlært gjennomført i tilbakemeldingsbrevet, som Fylkesmannen mottok innen fristen, slik at avviket var lukket før ferdigstilling av endelig tilsynsrapport. Resultatet av tilsynet med Sauherad kommune ble dermed: ingen

Resultatområde 48 Fremme likestilling og motvirke diskriminering

Fylkesmannen i Telemark har som en del av kommunedialogen to møter med hver kommune i valgperioden. I møtet deltar Fylkesmannens ledergruppe, rådmann, ordfører og politikere. I disse møtene har fylkesmannen tatt opp kommunens arbeid med likestilling og oppfordret kommunene til å ha fokus på dette viktige området.

Fylkesmannen har i tillegg hatt spesielt fokus på å bidra til å øke andelen menn ansatt i barnehage. Til tross for dette har andelen menn som arbeider i barnehagene i Telemark har ikke endret seg vesentlig de seinere år. Likestillingsteamet for barnehage har hatt møte med en stor privat barnehageeier for å diskutere samarbeid om tiltak for å rekruttere flere menn til barnehageyrkene og utdanningene. Denne eieren kan synes å ha lykket med å rekruttere og beholde. Han mener at fokus må være ledelse og lederes rolle. I tillegg er det også i 2013 vært arrangert kursdagen: "Søt eller tøff - et fritt valg?" i samarbeid med Likestillingssenteret/Kanvas/DMMH. Også i år var det god oppslutning om denne dagen, ca 50 deltagere.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 636 668,65	kr 298 829,72
42 Familierett	kr 459 408,29	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 0,00	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 0,00	kr 0,00
44 Familievern	kr 0,00	kr 0,00
45 Barnevern	kr 924 001,03	kr 34 230,00
47 Integrering	kr 36 157,02	kr 0,00
47.5 Tilsyn med introduksjonsloven	kr 18 334,06	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 235 101,55	kr 0,00
Sum:	kr 2 309 670,00	kr 333 059,00

Justis- og beredskapsdepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

For innrapportering på vergemålsområdet vises til e-post fra Justisdepartementet 04.02.14 hvor Fylkesmannen blir bedt om å rapportere på følgende spørsmål:

1. Hvor sannsynlig er det at embetet ikke har en beredskapsordning for hasteoppnevning av verger og representanter?

Fylkesmannen i Telemark har mange faste verger som kan påta seg saker. Selv om vi ikke har like mange faste verger i alle kommuner, har vi verger som kan påta seg oppdrag i alle kommuner på kort varsel, deriblant advokater. Vi har derfor ikke hatt problemer med å foreta hasteoppnevninger, og ser det ikke som sannsynlig at dette vil medføre problemer fremover heller.

2. Hvor sannsynlig er det at embetet ikke har en trygg kapitalforvaltning?

Fylkesmannen i Telemark har gjennomgående en trygg kapitalforvaltning for de midlene vi forvalter, gjennom

saksbehandling i ARVE og Agresso, og de regler som gjelder for valg av bank for Fylkesmannens forvaltning.

Når det gjelder midler som kom inn via datafangsten har Fylkesmannen avstemt saldo på konto under overformynderiene, mot saldo på ny konto under Fylkesmannen. Det har vært enkelte kunder som ikke har fått opprettet ny konto og hvor saldo ikke har blitt overført 1.7, men det har vi fanget opp i samarbeid med overformynderiene og kommunerevisjon, og ved å sjekket ut nye konti med saldo 0.

Når det gjelder andre finansielle eiendeler, som f.eks. livrenter og pantekrav, har Fylkesmannen ikke full oversikt over disse ennå. Når overformynderiens regnskap nå kommer inn til Fylkesmannen, vil vi kunne gå gjennom disse og fange opp dette.

Tidligere hadde overformynderiene ikke noen plikt til å forvalte midler for personer med hjelpeverge, og praksis varierte fra kommune til kommune vedrørende slik forvaltning. Alle saker hvor det er oppnevnt verge for voksne personer må derfor gjennomgås slik at vi får fanget opp de saker hvor Fylkesmannen skal forvalte. Dette vil si saker hvor personen med verge har over 2 G på konto og samtykker i at Fylkesmannen skal forvalte dette. Har man ikke samtykkekompetanse skal Fylkesmannen forvalte finansielle eiendeler over 2 G. Dette arbeidet vil først være mulig å ferdigstille når Fylkesmannen får ligningsdata inn i ARVE og det kan foretas uttrekk fra listene.

3. Hvor sannsynlig er det at embetet ikke har en tilfredsstillende håndtering av godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter?

Fylkesmannen i Telemark har prioritert slike saker fortløpende i 2013. Vi har etablert rutiner som gjør at alle faste verger får lønn hver måned. Advokater og andre private får også utbetalt sine godtgjøringer innen akseptable tidsfrister, selv om disse av og til har måttet vente noe lenger (opp til 6 uker). Vi vil derfor si at embetet har en tilfredsstillende håndtering av disse sakene.

Opgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMTE		
Sum	0	0

51.3 Forliksrådene

Ingen tilsynssaker. Oppnevner nye forliksråd etter hvert som valgene innrapporteres.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

I 2013 utbetalte vi ca. 4,3 millioner kroner under ordningen med **fritt rettsråd**. Antall innkomne saker var 645. Utbetalingen og antall saker er omtrent det samme som i 2012. De fleste sakene gjaldt familiesaker som barnefordeling og skifte, samt klager i utlendingssaker. Saksbehandlingstiden har vært 4 - 5 uker.

Kvartalsvise rapporter for fritt rettsråd er sendt Statens sivilrettsforvaltning og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane.

Antall registrerte søknader om fri sakførsel i 2013 er 19. Fri sakførsel for kontrollkommisjonen er ikke medregnet.

52.3 Navneloven

Behandlet en klage på avslag om navneendring. Fylkesmannen endret folkeregisterets vedtak og klager fikk medhold.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnssikkerhetsutfordringer (fylkes-ROS)

FylkesROS'en er fra 2012. Nytt tema i 2013 er atomhendelser samt at temaene skred og flom er oppdatert på bakgrunn av nye varslingsnivåer og ny faregradsskala. Temaene er bygd opp i stor grad som det nasjonale risikobilde. Oppfølgingsplan/ handlingsplan er blitt utarbeidet i 2013 og behandlet i fylkesberedskapsrådet. FylkesROS og handlingsplan er lagt ut på Fylkesmannens hjemmeside.

FylkesROS er et grunnlagsdokument for den daglig driften av beredskapsarbeidet. Vi har bla vært i møte hos HV03 med orientering om FylkesROS'en.

53.2 Regional samordning – forebyggende samfunnssikkerhet

*Det er utarbeidet oversikt over embetets arbeid med ledelse, holdninger og kultur som har vært sak i ledermøte. Flere av tiltakene er gjennomført.

*Det er etablert øvingsnettverk med utgangspunkt i fylkesberedskapsrådet for å samordne og samarbeide om øvelser. Kommunikasjonsnettverket som ble etablert i 2007, er i gang igjen etter noen år uten aktivitet.

*Klimatilpasning blir fulgt opp i gjennomgangen av og innspillene til arealplaner

*Fylkesmannens kommunikasjonsrådgiver har deltatt i skogbrannøvelse. Vi er deltaker i GIS-gruppe som assisterer den «felles skogbrannberedskapen» som brannvesenet i Skien administrerer. Fylkesmannen har en dedikert bærbar pc og en A3 plotter til oppgaven.

53.4 Tilsyn

* Vi har gjennomført tilsyn med 9 av 18 kommuner. Rapportene er meldt inn i Sambah.

* På tilsynene har det vært brukt mye tid på ROS-analyser. Vold/trusler herunder skoleskyting har i de flere kommunene vært tema

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Regional samordning - beredskapsforberedelser

* Fylkesmannen har plan for mottak av varsler, viderevarsling til kommunene og sending av rapporter til DSB. CIM blir benyttet.

* Fylkesmannen var arrangør og deltaker på sivilt-militært kontaktmøte for de 7 fylkene på Østlandet

* FORF Telemark v/Røde Kors er deltaker i fylkesberedskapsrådet. Kommunene oppfordres til å opprette/gjennomføre møter i kommunalt beredskapsråd herunder å ha frivillige organisasjoner som medlemmer i beredskapsrådet

* Fylkesmannen har gjennomført ett møte i fylkesberedskapsrådet hvor temaene var nasjonale forventninger til øvelser, mandat for øvingsnettverk i Telemark, organisering av beredskapen i Jernbaneverket, temaet atomhendelser i FylkesROS og handlingsplan/oppfølgingsplan for FylkesROS

* Vi deltar i jevnlig møter med DNK. Nødnett skal tas i bruk i Telemark i 2014.

* Bortfall av kraft var tema på beredskapsseminar for kommunene og vært i fokus på tilsynene.

* Det har ikke vært noen ekstraordinære hendelser innen kraftforsyningen.

* Fylkesberedskapsrådet besluttet at det også fungerer som atomberedskapsutvalg. Atom var tema på møte i fylkesberedskapsrådet.

54.2 Organisering for krisehåndtering

*Det er utarbeidet plan for Fylkesmannens krisestab

*CIM er tatt i bruk. Fylkesmannens ledergruppe, nestlederne og krisestaben har fått opplæring, men en del gjenstår før disse gruppene får god nytte av verktøyet. Kommunene er oppe på CIM, for eks kan alle kommunene sende rapport til Fylkesmannen via CIM

*Planer for krypto og samband er oppdatert.

*Fra Fylkesmannens side er det lagt til rette for innføring av nytt gradert samband. En person har gjennomført sikkerhetslederkurs.

*Egenberedskap for bortfall av strøm og ekom er satt på dagsorden. ROS-analyse er utarbeidet og tiltak er iverksatt. Forsterket nødstrømskapasitet vurderes, men det er et kostnadsspørsmål.

*Fylkesmannen har utpekt person til Kystverket, som er miljøvernssjefen.

54.3 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

*Det har ikke vært gjennomgang av SBS

*Det er utarbeidet overordnet krisehåndteringsplan, overordnet plan for krisestaben, delplan for medlemmer av krisestaben og kriseinfo-plan. Planene er kjent for krisestaben inkl info-stab

*Forsvaret har ikke rettet henvendelse til Fylkesmannen vedr. nøkkelpunkter/ distriktsobjekter eller vedr. BFF

*Fylkesmannen har et godt samarbeid med KDS. De fleste e-verk har hatt møter med kommunene og drøftet bla prioriteringer ved rasjonering, se forøvrig pkt 54.1

*Bedrifter med farlige stoffer er tema på tilsyn.

*Tilsynsdagen er også benyttet til veiledning vedr. overordnet beredskapsplan

54.4 Øvelser

*Fylkesmannen gitt bidrag til fullskalaøvelse som politiet arrangerte. Aktuell kommunen deltok i øvelsen.

*4-årsplan for tilsyn og øvelser er utarbeidet.

*Handlingsplanen til FylkesROS inneholder plan for øvelser.

*Øvelse for krisestaben med oppfrisking av planverket, er gjennomført.

*Vi deltok i den nasjonale varslingsøvelsen.

*Vi deltok i øvelse CMX13.

*Fylkesmannen er deltaker i Katastrofeberedskapsrådet som gjennomførte øvelse med storulykkebedrift

*Atomhendelser er nytt tema i FylkesROS'en. Temaet følges opp i handlingsplanen til FylkesROS'en.

*Telemark var kontrollert hos FMVE i f.m. Øvelse Østlandet

*4 varslingsøvelser (kvartalsvis) kombinert med CIM-prosedyretrening over 2 timer for alle kommunene, er gjennomført. Fylkesberedskapsrådet var deltaker i en av øvelsene.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Håndtering av uønskede hendelser og kriser

Fylkesmannen var berørt av flommen i mai, men den førte ikke til krisesituasjoner i kommunene. Pga omfanget ble den håndtert av beredskapspersonellet ved embetet, og det var således ikke behov for å innkalle krisestaben. Under hendelsen ble følgende tiltak gjennomført:

- * 2 telefonmøter med fylkesberedskapsrådet
- * CIM ble benyttet. Viderevarsling og rapportering i h.t. retningslinjene.
- * Kommunene har i etterkant av flommen innendt en oppsummeringsrapport.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 65 892,63	kr 1 822 305,27
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 0,00	kr 0,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 782 685,54	kr 21 391,41
52.9 Annet Borgerettigheter (rest 52)	kr 0,00	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnssikkerhet	kr 852 659,23	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 647 385,58	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 574 329,87	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 303,66	kr 0,00
Sum:	kr 2 923 256,00	kr 1 843 696,00

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Fylkesmannen har en fast dialogkonferanse i året med deltakelse fra alle kommunene i Telemark

Vi legger til grunn at kommunestyret er det overordnede og lokalt samordnende organ. Vår samordnende aktivitet skal forsterke kommunestyrets ansvar. Statlig politikk blir formidlet på en helhetlig måte gjennom årlig Tilstandsrapport, møter i regionråd og kommunebesøk. Vi har fokus på det lokale handlingsrommet ved tilbakemeldinger på budsjett og økonomiplan. Skjønnsmidlene blir brukt aktivt i samordningshensikt.

Vi gjennomfører omfattende veiledning i kommunalrettslige spørsmål, og bidrar slik til større forståelse av handlingsrom og lokalt samordningsansvar.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

I Telemark har det for 2013 blitt tildelt kr 8 029 000 til omstillings og fornying i kommunene. Tilrettelegging av fornying og omstillingsprosjektene er foretatt gjennom en fordeling av skjønnsmidler til de fire regionrådene i Telemark.

Fylkesmannen har en tett oppfølging av prosjektgjennomføringen i regionrådene. Dette gjøres gjennom fire faste oppfølgingsmøter i løpet av året mellom lederne av regionrådene og fylkesmannen. Dessuten deltar fylkesmannens på regionrådsmøtene.

På oppfølgingsmøtene gjennomgås alle prosjektene, det blir lagt vekt på erfaringsoverføring, gjensidige rapporteringer, evalueringer og gevinstvurderinger.

Siste år ble det gitt kr 129 000 til fortsettele av ett samarbeidsprosjekt i regi av alle regionrådene i Telemark om kompetanseformidling i kommunene, kalt "Læringsløpet for ansatte i kommunene".

Det har blitt gitt ekstra midler til to prosjekter prosjektet i regi av Grenlands samarbeidet henholdsvis "Talenter for framtida" på kr. 200 000 og "Spesialpedagogiske tjenester" også på kr. 200 000.

Til andre prosjekter utenom de fire regionene er har har Jomfruland Nasjonalpark blitt tildelt kr. 300 000 og "Opplæring i vanddirektivet for kanalkommunene i Telemark" blitt tildelt kr. 200 000.

Regionråd og tilhørende kommuner:

Grenlandssamarbeidet

Porsgrunn, Skien, Siljan, Bamble, Kragerø og Drangedal.

Kongsbergregionen

Fra Telemark: Notodden, Hjartdal og Tinn.

Midt- Telemarkrådet:

Nome, Bø og Sauherad.

Vest- Telemarkrådet

Seljord, Kviteseid, Nissedal, Fyresdal, Tokke og Vinje.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Andre statlige tilsynsorganer deltar regelmessig i møter med embetets tilsynsgruppe. Det er opprettet en egen felles tilsynskalender, og laget egne rutiner for samordning av statlige tilsyn med kommunene.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

Netto driftsresultatet for kommunene i Telemark varierer. Det er fire kommunene som har et akumulert underskudd. Dette er i stor grad samme kommunene som også har svake resultater og den høyeste langsiktige gjelden i prosent av brutto driftsinntekter.

Fylkesmannen samarbeider med KS om kommunekonferanser i forbindelse med fremlegging av statsbudsjettet og revidert nasjonalbudsjett.

Bø kommune ble registeret i "Registeret for kontroll og godkjenning" etter KML. § 60 punkt c. på grunn av manglende inndekking på regnskapet i 2013.

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Alle kommunene har sendt inn årsbudsjett og økonomiplan for 2013, kontrollert for ubalanse. Det er foretatt lovlighetskontroll av budsjettet til Sauherad som er eneste kommune i ROBEK, godkjent budsjett etter justering av investeringsrammen.

Bø kommune ble registrert i ROBEK etter bestemmelsene i kommuneloven § 60 punkt 1, bokstav c, godkjenning av vetatt forpliktende plan.

Godkjenning av 7 kommunale garantier, jf. kommunelovens § 51, en ikke ble godkjent på grunn av for stor risiko for samlede lånegarantier i kommunen.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Fylkesmannen gir muntlig og skriftlig veiledning i kommunaløkonomiske spørsmål, fortsatt noe kostraveiledning.

To kommunekonferanser i mai og oktober i forbindelse med fremleggelse av kommuneproposisjonen og statsbudsjettet for 2013. Disse møtene er avviklet i samarbeid med K.S. Vi har faste innspill fra Telemarksforskning. Flere tema og innspill tas opp fra aller parter. Det er gode oppslutning fra kommunene og tilbakemeldingene er gode.

Skjønnsmidlene fordeles til kommunene etter departementets retningslinjer for skjønnsfordeling. Det ble fordelt 17,763 mill kroner av basisrammen og 8 mill kroner til inntektssvake kommuner for 2013. Det ble satt av 8,029 mill kroner avsatt til kommunale fornyings og utviklingstiltak. 7 mill kroner fordelt til regionalt og 1,029 mill kroner til andre prosjekter.

Det er tett kontakt mellom Fylkesmannen og regionene i forhold til oppfølging, evaluering og veiledning i omstillings og utviklingsprosjekter. Viser ellers til punkt 65.2 om interkommunalt samarbeid.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Omfattende veiledning ved daglige telefonhenvendelser og e-post. Foredrag for kommunestyre i enkeltkommuner. Behovet for veiledning innenfor kommunalrettens område, oppleves som økende, tilsvarende som innenfor alminnelig forvaltningsrett og offentlighetslov.

Særlig behov for veiledning om habilitet, åpne møter, samt den enkelte politikers rettigheter i møter i folkevalgte organer.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMTE	5	5	0	0			3	2
Sum	5	5	0	0	0	0		

63.2 Valg

Samarbeidet med Telemark fylkeskommune om valgkonferanse for alle kommunene i Telemark. Bidratt med egne faglige innledninger.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Vi har behandlet 12 klagesaker vedr avslag på begjæring om innsyn i kommunale og fylkeskommunale dokumenter. Av disse ble 9 klager tatt til følge.

Ingen klagesaker over vedtak i kommunestyre, jfr. forv.l. § 28.

Omfattende løpende, daglig veiledning. Dette gjelder begge lover. Oppmerksomheten mot offentlighetsloven er fortsatt klart økende. I tillegg gjennomføres opplæring av kommunesektoren ved oppsøkende virksomhet. Her er spørsmål knyttet til innsyn og habilitet hyppigst forekommende.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

Fylkesmannen følger opp regionene ved bl. a og delta på rådsmøter. Det er også fire faste kontaktmøter i året med ledere av samarbeidsregionene med fylkesmannen.

Kommunene i Telemark er organisert i 4 samarbeidende regioner: Grenland (6 kommuner), MidtTelemark (3 kommuner), VestTelemark (6 kommuner) og Kongsberg (3 kommuner). Alle de 4 regionene har formalisert samarbeid etter § 27 i kommuneloven.

Ledere av samarbeidsregionene har fire faste møter i året med fylkesmannen i året for oppfølging, veiledning og evaluere gevinster i prosjektene.

Kommunene har organisert samarbeid på slike tjenestoområder etter vertskommunemodellen: Barnevern, PPT, brann og redning, landbrukskontor, arbeidsgiverkontor og innkjøp.

65.1 Kommuneinndeling

Fylkesmannen behandlet en søknad om endring av kommunegrenser. Søknaden ble avslått. Avslaget senere opprettholdt av departementet.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Fylkesmannen følger opp regionene ved bl. a og delta på rådsmøter. Det er også fire faste kontaktmøter i året med ledere av samarbeidsregionene med fylkesmannen.

Kommunene i Telemark er organisert i 4 samarbeidende regioner: Grenland (6 kommuner), Midt-Telemark (3 kommuner), Vest-Telemark (6 kommuner) og Kongsberg (3 kommuner). Alle de 4 regionene har formalisert samarbeid etter § 27 i kommuneloven.

Ledere av samarbeidsregionene har fire faste møter i året med fylkesmannen i året for oppfølging, veiledning og evaluere gevinster i prosjektene.

Kommunene har organisert samarbeid på slike tjenestoområder etter vertskommunemodellen: Barnevern, PPT, brann og redning, landbrukskontor, arbeidsgiverkontor og innkjøp.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

For 2013 er den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden 169 dager. Men gjennom et systematisk forbedringsarbeid og tilførsel av ekstra ressurser er nå saksbehandlingstiden nede på 2-3 måneder. Det ble behandlet 170 saker hvorav 23 klager fikk medhold.

Klagesaksteamet jobber med kontinuerlig forbedring i en LEAN prosess. Arbeidet startet før sommeren med

kartlegging av selve arbeidsprosessen/saksflyten. Målet har vært å komme frem til løsninger for å redusere saksbehandlingstiden – finne frem til « beste praksis».

Vi har fått bistand av eksterne konsulenter i dette arbeidet. Enkelte tiltak som har gjort saksflyten mer effektiv er allerede igangsatt. Arbeidet fortsetter i 2014 hvor blant annet handlingsplan og ny saksflyt skal fastsettes.

I tillegg til LEAN arbeidet har vi brukt noe ekstrahjelp til registrering av saker, kopiering, håndtering av innsynskrav og andre merkantile oppgaver. Dette har vært svært nyttig, slik at saksbehandlerne kan konsentrere seg fullt og helt om de rent faglige oppgavene.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Vi har hatt 4 saker om ekspropriasjon i 2013. Tre om forhåndstiltredelse og en om ekspropriasjon.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMTE	0	0	0	
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMTE	0	0	0	
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
62 Kommuneøkonomi	kr 629 876,32	kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 2 651 561,52	kr 276 167,36
Andre oppgaver under KRD	kr 760 498,46	kr 0,00
Sum:	kr 4 041 936,00	kr 276 167,00

Arbeidsdepartementet

Resultatområde 73 Sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Se egen rapportering i NESTOR (Statens helsetilsyn).

Se rapportering under resultatområde 73.2 i årsrapporten.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Fylkesmannen har regelmessige møter med NAV fylke og KS gjennom Samordningsforum. Faste medlemmer her er underdirektør i NAV Telemark, NAV ansvarlig rådgiver i KS, og underdirektør i Sosial- og helseavdelingen hos fylkesmannen.

Fylkesmannen har benyttet videoveiledning ovenfor NAV- kontorene i 3 år. Fylkesmannen er tilgjengelig for slik veiledning hver tirsdag frem til kl 12.00 og dette tilbudet er godt kjent ute på NAV- kontorene. Det er lav terskel ved kontorene for å ta kontakt og be om slik veiledning. Ved behov tar også Fylkesmannen initiativ til veiledning av kontorene.

NAV-fylke gjennomfører hvert år en opplæringsrunde over tre dager til nyansatte i NAV. Fylkesmannen deltar i denne opplæringen med informasjon om fylkesmannens rolle generelt, klagesaksbehandling, kort innføring i lovverk og kvalifiseringsprogrammet spesielt.

Nytt rundskriv til lov om sosiale tjenester i NAV som kom i 2012 gjennomførte Fylkesmannen i opplæring i loven med tilhørende forskrift og rundskriv (trinn 2). Deltakelsen var stor og samtlige kontorer deltok.

NAV kontorene har også meldt behov for mer kompetanse knyttet til forvaltningsloven, og på bakgrunn av dette har Fylkesmannen gjennomført 1 dags opplæring i forvaltningsloven. Ca 125 NAV ansatte i Telemark har deltatt på opplæringen. Denne opplæringen vil bli videreført i 2014.

Gjennom Fylkesmannens KVP- veileder har vi en kontinuerlig kontakt med NAV- fylkes opplæringsansvarlig/kontaktperson. Vi har av den grunn ikke hatt behov for å nedsette faste møter på KVP- arbeidet de siste årene. utfordringer knyttet til KVP blir kontinuerlig drøftet, og planlegging av tiltak rettet mot NAV- kontorene, og iverksetting av disse, er alltid samordnet. Informasjon fra sentralt hold, har fortløpende blitt formidlet til NAV- lederne.

I 2013 har fylkesmannen hatt spesielt fokus på opplæring og kvalitet i arbeidet med KVP. Fylkesmannen har i samarbeid med NAV-fylke gjennomført tre «workshops» der vi samlet de tre grenlandskontorene; Porsgrunn, Skien og Bamble. Kontorene deltok med 3-5 stykker hver, og vi drøftet ulike problemstillinger og utfordringer i tilknytning til arbeidet med KVP. Kontorene har gitt gode tilbakemeldinger på denne formen for samarbeid, og ønsker å fortsette med dette også til neste år.

Fylkesmannen har også i 2013, gjennomført to nettverkssamlinger for saksbehandlere i NAV som jobber med KVP. Den første nettverkssamlingen gjennomførte vi i mai, og hele dagen var viet opplæring i lov om sosiale tjenester i NAV; Kvalifiseringsprogrammet. I november gjennomførte vi en nettverkssamling der vi blant annet hadde fokus på integrering av minoritetsspråklige i arbeidslivet. Vi hadde også besøk fra Av.dir., som informerte om bruken av arena i KVP-arbeidet, og retningslinjer knyttet til kontorsperre. Fylkesmannen får gode tilbakemeldinger fra saksbehandlere på de nettverkssamlingene som blir avholdt, og det er et klart ønske om videreføring av disse.

I 2013 har Telemark gjennomført fire tilsyn med KVP. Vi valgte å gjennomføre tilsyn ved to store kontor der vi på bakgrunn av tidligere kjennskap, og innhentet informasjon, opplevde størst utfordringer. I tillegg ønsket vi å føre tilsyn med to små kontor. Tilsynene konkluderte med avvik i de to store kontorene, mens vi ikke fant avvik i de to små kontorene. De avvik som ble funnet danner grunnlaget for det videre arbeidet med KVP i 2014.

KVP- veileder hos fylkesmannen har tilbud om regelmessig deltagelse i samarbeidsnettverket som arrangeres av NAV-fylke. I 2013 har KVP-veileder ikke hatt anledning til å delta på nettverkene som har vært gjennomført høsten 2013 på grunn av kolliderende avtaler. På nettverkene som ble arrangert i våres, var det blant annet fokus på standard for arbeidsrettet brukeropfølging, kvalitet i behovsvurderingene, AAP, oppfølging av sykemeldte og markedsinformasjon.

I likhet med tidligere år har KVP- veilederen vært tilgjengelig for NAV- kontorene på mail og telefon hele tiden. Veilederen har også vært på opplæring/besøk ute i kontorene, dersom kontorene har ønsket det.

Fylkesmannen har anledning til å delta på NAV-direktørens møter med NAV-lederne når det er behov for det. Vi deltar på disse møtene når det er spesielle tema og/eller problemstillinger vi ønsker å formidle til, og diskutere med NAV-lederne.

NAV fylke og Fylkesmannen en årlig to dagers ledersamling med fylkets NAV-ledere.

Fylkesmannen har også egne møter med NAV-ledere ved behov.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Utviklingen i Telemark fra 2011 er slik: 2011 var antall deltakere 366, 2012 var antall deltakere 288 og 2013 var antall deltakere 259, en total nedgang på 107 deltakere eller 29 % fra 2011.

I 2013 var det 272 søknader om kvalifiseringsprogram, og av disse fikk 13 % avslag på søknaden. For landet utgjorde dette 20 %.

For Telemark i 2013 var overgangen til arbeid (heltid eller deltid, med eller uten lønnstilskudd) 33 prosent blant dem som gjennomførte eller planmessig avviklet program. For landet som helhet utgjorde dette 36 %

For øvrig viser vi til tertialrapporteringene, sendt Arbeids- og velferdsdirektoratet.

73.4 Utenrettslig økonomisk rådgivning

Fylkesmannen arrangerte i vår basiskurs for ansatte i NAV. Det var god oppslutning, noe som viser at det er behov for denne type opplæring.

Sammen med Fylkesmannen i Buskerud og Fylkesmannen i Vestfold har vi også arrangert videregående kurs i økonomisk rådgivning.

Som tidligere år har det blitt arrangert 2 dagers fagsamling for økonomiske rådgivere i Vestfold og Telemark. Tilbakemelding fra deltakerne er at dette er noe som må videreføres.

Flere av Telemarkskommunene deltar i gjeldsrådet Telemark / Vestfold. Fylkesmannen i Telemark deltar og er teknisk arrangør når disse legges til Telemark. Fylkesmannen har jevnlig sendt ut aktuelt fagstoff etc til økonomiske rådgivere.

Når det gjelder interkommunalt samarbeid, så er det etablert interkommunal økonomisk rådgiver i Vest - Telemark (5 kommuner), i Midt - Telemark (3 kommuner) og Drangedal / Kragerø kommuner. I tillegg til dette er NAV Hjartdal et avdelingskontor under NAV Notodden, og kan nyttiggjøre seg av den kompetansen på området som Notodden har. Dette innebærer at det i 12 av fylkes 18 har etablert et interkommunalt samarbeid.

I kontakt med NAV ledere har det vært fokus på viktigheten av økonomisk rådgivning.

Vi ser at kunnskapen på området blir bedre og interessen for økt kompetanse er stor.

73.5 Boligsosialt arbeid

Fylkesmannen i Telemark har sammen med Fylkesmennene i Aust- og Vest Agder og Husbanken planlagt en boligsosial konferanse. Denne vil bli gjennomført 6. - 7. februar -14. Det er påmeldt ca 30 deltakere fra vårt fylke.

I møte med Nav ledere og kommunens øvrige ledelse er boligsosialt arbeid et tema som hyppig settes på dagsorden.

I 2013 har 8 kommuner i Telemark mottatt tilskudd til boligsosialt arbeid.

73.6 Barn og unge

Satsing på barn og unge gjennom Talenter for framtida er fylkesmannens største utviklingsorienterte arbeid. Se

egen beskrivelse under pkt. 2.3 i årsrapporten. Nytt i 2013 er Talenter for framtida i Midt Telemark. Prosjektet skal bl annet gjennom videreutvikling av ungteam og styrket bruk av råd og veiledning hindre at unge i alderen 16 - 29 år blir passive mottakere av ytelser.

Det var god deltakelse fra kommunene på den regionale 2- dagers samlingen som Arbeids- og velferdsdirektoratet arrangerte i Arendal.

Fylkesmannen har også i 2013 gjennom sin kontakt med med NAV- kontorene og det øvrige kommunale tjenesteapparatet hatt sterkt fokus på barnefattigdom og barnekonvensjonen.

Det er nå 7 kommuner i Telemark som har utarbeidet handlingsplaner. I tillegg til de 7 har 3 kommuner utarbeidet en interkommunal plan. 6 kommuner har mottatt tilskudd til barnefattigdom.

Ressursrapportering

Sykepengeskr utgjør kr 15 000 er postert på resultatområde 733. Rett resultatområde er 739 på kappost 151001.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr -15 677,29	kr 562 362,99
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 556 197,74	kr 993 586,97
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 52 359,86	kr 10 130,54
Andre oppgaver under AD	kr 229 050,45	kr 0,00
Sum:	kr 821 930,00	kr 1 566 080,00

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 76 Samhandling, kvalitet og helseberedskap

Fylkesmannen i Telemark har i 2013 hatt stort fokus på å være en pådriver i arbeidet med gjennomføring av **samhandlingsreformen**. Dette har skjedd blant annet i kommunedialogen, i møter med helseforetakets ledelse og gjennom utspill i media. Blant annet har Fylkesmannen fulgt med på at det er inngått **samarbeidsavtaler** mellom helseforetaket og kommunene når det gjelder kommunenes mottakelse av pasienter som utskrives fra sykehus. Det er også inngått samarbeidsavtaler mellom helseforetaket og kommunene når det gjelder ansettelse og oppfølging av turnusleger. Videre har Fylkesmannen et betydelig fokus på nødvendigheten av **internkontroll, kvalitetssikring og risiko- og sårbarhetsanalyser** når det gjelder planlegging av helsetjenestene. Sommeren og høsten 2013 uttrykte Fylkesmannen bekymring for helseforetakets og kommunenes reduksjon av innsatsen i **det psykiske helsevernet**, og i brev til helseforetakets ledelse etterlyste vi risiko- og sårbarhetsanalyse som grunnlag for disse reduksjonene. Fylkesmannen har også fulgt opp henvendelsene fra sentralt holdt når det gjelder **etterarbeidet etter 22. juli-terroren**. Fylkesmannen har avholdt møter med toppledelsen ved Sykehuset Telemark HF, og med noen av klinikkledelsene. **Ventelsiter, fritt sykehusvalg, pasientsikkerhet og pasientrettigheter** har vært sentrale temaer ved disse møtene.

76.1 Samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten

Det er gitt tilbud om opplæring i lov om kommunale helse og omsorgstjenester til alle kommuner i Telemark. Opplæringen foregikk i kommunene med bred deltakelse av personell som jobber med saksbehandling i kommunene. Opplæringen besto av en blanding av foredrag og case m/ diskusjon.

Vi tok utgangspunkt i å speile de gamle lovene mot de nye. I tillegg til lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og pasient- og brukerrettighetsloven, kom vi inn på andre lover på helse- og omsorgsområdet.

Viser forøvrig til rapportering til Arbeidsdepartementet res.omr.73.2 der det rapporteres om opplæring i forvaltningsloven. Her deltok flere fra helse- og omsorgstjenesten i kommunene.

Høstkonferansen som fylkesmannen arrangerte i oktober 2013 hadde fokus på kvalitet og samhandling.

76.3 Kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten

Fylkesmannen gir råd og veiledning til kommuner og helseforetak i systematisk kvalitetsforbedring i forbindelse med tilsyn.

Spesielt har vi fokus på veiledning i oppfølgingen etter tilsyn der det er påvist avvik. Vår erfaring er at når svikt i tjenestene er synliggjort prioriterer virksomhetene å gjøre nødvendige forbedringer.

Fylkesmannen ser at det fortsatt er stor variasjon i hvordan kommunene arbeider systematisk med kvalitetsforbedring. Det er en utfordring å få alle kommuner til å se at uklare ansvarslinjer og øvrige mangler i styringssystemet lett fører til svikt i utøvelse av tjenestene. Alle kommuner har en eller annen form for avvikssystem. Det meldes avvik, men avvikssystemet benyttes i liten grad til å fange opp bredden av svikt i tjenesten (vi ser flest pasientavvik i forhold til fall og svikt i medikamenthåndtering). Mange kommuner mangler gode elektroniske løsninger til å kategorisere og systematisere innmeldte avvik. Kommunene mister derved nyttig informasjon i forbedringsarbeidet i helse- og omsorgstjenesten.

Gjennom tilsyn og øvrig kontakt med Sykehuset Telemark HF ser vi at foretaket har kommet lengre i sitt systematiske kvalitetsarbeid enn kommunene. Foretaket har en kvalitetsseksjon med erfarne medarbeidere, og har derfor ikke i samme grad som kommunene behov for bistand fra fylkesmannen

76.4 Utgår

76.5 Felles digitalt nødnett

Da det digitale nødnettet ikke er etablert ennå har vi ikke hatt oppgaver med dette i 2013.

76.6 Helseberedskap og smittevern

Vi har deltatt i komitearbeid med representanter for kommunene og Sykehuset Telemark HF når det gjelder oppfølging av delavtale i samhandlingsreformen. Kommunene i fellesskap og STHF ønsker å lage felles maler for kommunenes HS-beredskapsplaner, pandemiplaner og smittevernplaner.

To medarbeidere i sosial- og helseavdelingen har deltatt på intern opplæring i CIM, hvorav den ene er ansvarlig for å oppdatere fylkesmannens lister over psykososiale kriseteam i kommunene.

Fylkesmannen har ikke gjennomført beredskapsøvelser i 2013. Smittevern har ikke vært tema på årets møter med kommunene.

76.7 Personell og kompetanse

Kompetanseløftet 2015

Egen rapport vil bli sendt Helsedirektoratet 01.03.2014

Turnustjenesten

Turnustjeneste for fysioterapeuter

Vi har arrangert 1 kurs a 2 dager i offentlig helsearbeid for turnusfysioterapeuter (og turnuskiropraktorer) i kommunehelsetjenesten. Deltakerne kommer fra Buskerud, Vestfold, Telemark og Agderfylkene. Sistnevnte har også arrangert et kurs.

Turnusordningene for fysioterapeuter i Telemark synes å fungere godt.

Turnustjeneste for leger

Tunuslegeordninger for leger i kommunehelsetjenesten i Telemark har tiltrekkelig kapasitet og generelt god kvalitet. Fylkesmannen har to leger som er ansatt for gruppeveiledere for turnuslegene. De har delt fylket i to og gjennomfører 3 samlinger pr halvår. Tilbakemeldingene fra turnuslegene er svært gode. Gruppeveilederene er også informanter for Fylkesmannen når det gjelder hvordan legetjenesten fungerer og er organisert i kommunene i Telemark.

Når det gjelder overgang til ny søknadsbasert turnusordning, så har Fylkesmannen deltatt på to møter sammen med Sykehuset Telemark og samhandlingskoordinatorene i Telemark. I Telemark har Sykehuset og kommunene inngått avtale (etter forskriftens § 10 a), som en del av avtaleverket i samhandlingsreformen (delavtale 4.4.3). 17 av 18 kommuner i Telemark har underskrevet avtalen. Det har vært 1-2 flere tilgjengelige kommuneplasser enn turnusplasser i Sykehuset Telemark. Foreløpig går dette fint fordi de ledige plassene har blitt tildelt turnusleger som har rettigheter etter den gamle trekningsbaserte turnusordningen. Etter den inngåtte avtale om turnusordning, er Sykehuset Telemark ansvarlig for å ansette turnusleger i Telemark. Vi har tre sykehus i Telemark der ansatte turnusleger blir ansatt i kommuner i nedslagsfeltet til sykehusene. Fylkesmannen får tilsendt liste over ansatte turnusleger når prosessen er sluttført. Samarbeidet fungerer godt.

Vi har hatt flere forespørsler fra turnusleger i "pilotordningen" som ønsket å knytte fastlegevikariat opp mot kommuneturnus i en spesiell kommune. Etter å ha konferert med SAK, fikk vi avklart at dette ikke var mulig. Turnusleger fra piloten valgte turnusplass etter at de ordinære hadde valgt.

Fylkesmannen i Telemark har gjennomført totalt 3 kurs av 2 dager, i akuttmedisin (vår og høst) og offentlig helsearbeid (vår). Fylkesmannen i Buskerud tok over arrangering av kurs i offentlig helsearbeid for turnusleger i Vestfold, Buskerud og Telemark høsten 2013. Kursene har gjennomgående holdt god kvalitet og en har fått gode tilbakemeldinger fra turnuslegene. De siste to årene har det vært en viss interesse for deltakelse på kurs i akuttmedisin fra fastleger som må ha godkjente kurstimer for å fornye sin spesialitet i allmennmedisin. Fylkesmannen i Telemark har kunnet tilby 2-4 plasser hvert halvår.

76.8 Rettsikkerhetsarbeid

Fylkesmannens behandling av sakene (hendelsesbaserte tilsynssaker og rettighetsklager) inngår i det som er rapportert i fagsystemet NESTOR i årets løp som bestemt, jf. det som er rapportert for hhv. resultatområde 82.1 og 82.3.

Realitetsbehandlede tilsynssaker i 2013 utgjorde 86 saker hvor utfallet av sakene samlet medførte 127 vurderinger opp mot bestemmelser i helselovene. Av disse var 25 vurderinger relatert til bestemmelser i loven om kommunale helse- og omsorgstjenester.

Behandlede rettighetsklager medførte 89 vurderinger av aktuelle lovbestemmelser hvorav 70 vurderinger gjaldt saker hvor en kommune var klagemotpart.

Gjennomførte opplæringstiltak relatert til pasient og brukerrettighetsloven kapittel 4A i 2013:

Vi har gjennomført opplæring i tvungen helsehjelp etter pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A på Omsorgskonferansen 2013, arrangert av Fylkesmannen i Telemark. Vi har også gitt undervisning om temaet på interkommunalt fagnettverk innen demensomsorgen i Telemark.

For øvrig har vi også i 2013 i stor utstrekning gitt råd og veiledning pr. telefon, og i form av skriftlige tilbakemeldinger på innsendte vedtak. I 2013 mottok vi 99 vedtak om tvungen helsehjelp etter kap 4A. Ingen vedtak etter pasient og brukerrettighetsloven kapittel 4A ble påklaget i 2013.

Deler av helse og omsorgstjenesten begynner å bli rutinerte når det gjelder vedtaksfetting og annet arbeid på dette feltet. Fortsatt er imidlertid en betydelig del av vedtakene vi mottar svært mangelfulle. Det er bekymringsfullt at det i 2013 er fire av 18 kommuner som ikke fattet vedtak om tvungen helsehjelp, og 6 av 18 kommuner som bare fattet 1 vedtak i løpet av hele året.

Det er også grunn til å merke seg at fylkesmannen ikke mottar kopi av vedtak om tvungen helsehjelp fra hjemmetjenestene og at det fortsatt fattes svært få vedtak i spesialisthelsetjenesten.

Dette tyder på manglende fokus og mangelfull kompetanse på dette området, og at det ikke er etablert gode nok rutiner for samtykkevurdering og vedtak omtvungen helsehjelp etter pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A. Fylkesmannen vil følge opp temaet med undervisning og tilsyn i 2014.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

Sosial- og helseavdelingen hos Fylkesmannen har i 2013 - som i foregående år - prioritert lovpålagte oppgaver som gjelder enkeltpersoners rettigheter.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE	0	0
Sum	0	

77.3 Særfradrag

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE	9	190
Sum	9	

77.4 Førerkortsaker

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE	1043	17
Sum	1043	

77.5 Pasientjournaler

Fylkesmannen har mottatt til oppbevaring journaler fra en barne- og ungdomspsykiater som er i ferd med å avvikle sin private praksis.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMTE	1
Sum	1

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

Se 83.1

83.1 Folkehelsearbeid

Folkehelsearbeid i kommunene

Hovedutfordringene er ulike i kommunene og fylkeskommunen når det gjelder oppfølging av folkehelseloven. Telemark fylkeskommune har jobbet systematisk og godt, med lang kontinuitet, stabilt personale og med relativt gode ressurser. Staben har de siste årene vært mellom 4 og 5 årsverk. Fylkeskommunen har hatt en ledende utadrettet rolle, både overfor kommunene og samarbeidspartnere på fylkesnivå. Også innenfor egen organisasjon har fylkeskommunen tatt viktige grep for å følge intensjoner i folkehelseloven.

Kommunene har jevnt over en helt annen prioritering av folkehelsearbeidet. Det er få kommuner som har

opprettet tilnærmet fulle stillinger for folkehelsekoordinatorer (2 av 18). De fleste øvrige kommunene har fra 20 til 40% stillingsressurs. Selv om folkehelsearbeid er endel av samhandlingsreformen er det få kommuner som synes å ha prioritert innsats her.

I kommunenes planstrategier for perioden 2012-2015 har alle kommunene omtalt folkehelsearbeid og beskrevet et behov for en plan, enten som temaplan eller inkludert i overfordnet samfunnsplan. Fylkesmannen har kommentert alle planstrategiene. Vi kjenner til kun 4 av 18 kommuner som pr idag har en egen folkehelseplan.

Kommunene har ingen rapporteringsplikt til fylkesmannen for sitt folkehelsearbeid. Vi har heller ikke gjennomført spørreundersøkelser i kommunene. Men gjennom fylkeskommunens folkehelsenettverk har vi ofte kontakt med kommunene og får et inntrykk av situasjonen.

Fylkesmannen samarbeider nært med fylkeskommunen, bl.a. i 2013 med innspill til en regional strategi for folkehelsearbeid. Fylkeskommunen har solid kompetanse, og vårt bidrag skjer i en kontinuerlig dialog der vi deler kompetanse med fylkeskommunen.

I forhold til opplæring i kommunene har fylkeskommunen etablert en utadrettet tjeneste som til visse tider overflødiggjør at fylkesmannen arrangerer egne kompetansehevende tiltak. Fylkesmannens bidrag for å styrke kommunenes folkehelsekompetanse skjer da primært gjennom planuttalelser, direkte dialog med kommunale representanter i møter og ved henvendelser, samt ved å delta i fylkeskommunens folkehelsenettverk.

Helsemessige forhold ved skolemiljøer

Vi har ikke gjennomført kompetansetiltak for kommunene og fylkeskommunen om helsemessige forhold ved skolemiljøer med utgangspunkt i forskrift om miljøretta helsevern i barnehager og skoler. Dette fordi Helsedirektoratet utsatte dette til 2014.

Resultat av kartlegging og godkjenningsstatus ved skoler

I den landsomfattende kartleggingen av skolenes godkjenningsstatus og kommunenes tilsynspraksis (forskrift om miljøretta helsevern i barnehager og skoler) var det en svært god svarprosent (89) fra kommunene i Telemark. Undersøkelsen viste at 64% av skolene er godkjent (landsgjennomsnitt 58%), at 86% av skolene har en vedlikeholdsplan, at det er ført tilsyn med 76% av skolene i løpet av de siste 3 år, at det ble funnet avvik ved 36% av tilsyn og at 33% av vedtatte avvik er lukket. I forhold til landsgjennomsnitt er dette relativt positive resultater.

Alkoholoven

I samarbeid med KoRus Sør, Fylkesmannen i Vest-Agder og Fylkesmannen Aust-Agder har vi opprettet et regionalt faglig nettverk for ansatte i kommunene som forvalter alkoholoven. Ved å etablere et regionalt nettverk vil flere kommuner finne andre kommuner de kan sammenligne seg med og drøfte felles utfordringer, f.eks. ut fra innbyggertall, turistutfordringer, festivaler m.m.

Målet for den første samlingen var at deltakerne skulle bli kjent på en uformell måte, delta i faglig interessante diskusjoner og å få tilbakemelding på hva som vil være aktuelle tema på neste nettverksamling. Vi oppnådde dette ved å bruke metoden «Open Space». Deltakerne fikk også faglig påfyll i foredragene med temaer som folkehelse, alkoholavhengighet, ansvarlig og uansvarlig alkoholhåndtering. På den første samlingen i Arendal var det ca. 40 deltakere fra kommunene i de tre fylkene. Deltakerne ga tilbakemelding om at det var behov for slike nettverkssamlinger.

Vi mener fylkesmennene og KoRus Sør bør ha ansvaret for å arrangere disse regionale nettverkssamlingene, helst en gang i året. Ved etableringen av det regionale nettverket er kontakt opprettet mellom mange av kommunenes saksbehandlere i de tre fylkene. Dersom det er ønskelig kan kommunene selv opprette mindre nettverk.

Vi ser at det kan bli en utfordring med de forskjellige typer nettverk som er etablert for ansatte i kommunene som forvalter alkoholoven. I Telemark har blant annet grenlandskommunene (Siljan, Skien, Porsgrunn, Bamble og Kragerø) etablert samarbeidsforum. Skien er også med i «Storby-nettverket». Helsedirektoratet har også gitt midler til å starte opp en landsdekkende organisasjon for ansatte i kommunen som jobber med alkoholoven og serveringsloven. Foreningen Fkaas skal være et nasjonalt nettverk som også skal bidra med kompetanseutvikling og arrangere samlinger.

Når det gjelder veiledning til kommunene om forvaltning av alkoholoven er det viktig at Fylkesmannen får styrket sin kompetanse. Vi hadde stor nytte av å delta på Helsedirektoratets «Alkoholovssamling», og mener det er nødvendig at det også arrangeres egne samlinger for saksbehandlerne hos Fylkesmennene.

Antall kontroller og sanksjoner vedrørende statlige skjenkebevillinger

4 passasjerskip hadde statlig skjenkebevilling i 2013. Det er ikke foretatt kontroller eller gitt sanksjoner i tilknytning til de statlige bevillingene.

Regionalt samarbeidsforum for rus og psykisk helse

Fylkesmannen i Telemark har gjennom flere år samarbeidet med KORUS og fylkesmannen i regionen om større opplæringstiltak på området. Her har samordning av tjenestene for personer med rus og/eller psykiske lidelser vært et viktig tema.

Klagesaker

Fylkesmannen behandlet 4 klager i 2013. En klage gjaldt stenging i forbindelse med virksomhetsoverdragelse. Tre klager gjaldt inndragning av skjenkebevilling. Fylkesmannen stadfestet kommunens vedtak i alle sakene.

FRI-programmet

Andelen ungdomsskoler i Telemark som underviser i FRI-programmet er som landsgjennomsnittet og har vært relativt stabilt de siste årene (ca 50%). Fylkesmannen har tilbudt skolene/kommunene opplæring i bruk av programmet, bl.a. ved omtale i Tilbudskatalogen 2013 til Helsefremmende barnehager og skoler (fylkeskommunen). Det har ikke vært etterspørsel etter kurs. Senhøstes ble alle ungdomsskolene oppfordret til å melde på nye klasser for skoleåret 2013-14. Etter loddtrekning fikk 4 påmeldte skoler kr 5000 hver til trivselsfremmende fellestiltak for elevene på skolen.

Tilskudd - Strategier for bedre seksuell helse

12 kommuner har fått tilskudd fra Handlingsplan for forebygging av uønskede svangerskap og abort 2010-15. Kommunene har ikke rapportert for bruken ennå, men ut fra søknadene har midlene gått til prevensjonsveiledning gjennom helsestasjon for ungdom. Hovedtyper av tiltak har vært formidling av prevensjon (p-stav), nødprevensjon, kurs- og kompetanseheving og innkjøp av nødvendig utstyr og materiell.

Resultatområde 84 Kommunale helse- og omsorgstenester

Fylkesmannen i Telemark har utstrakt og god kontakt med primærhelsetjenesten i kommunene, gjennom både tilsyn, rådgivning, kursvirksomhet og en betydelig rådgivning pr telefon. Viktig informasjon om tilstanden i primærhelsetjenesten får vi også gjennom våre jevnlige samlinger for turnuslegene, som i veiledningsgrupper og ellers forteller om tilstanden i sine kommuner. Tilstanden i primærhelsetjenesten inkludert sykehjemmene er også tema ved omtrent alle kommunemøter der ledergruppa fra Fylkesmannen møter ledernivået i kommunene.

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

I første halvår 2013 har Fylkesmannen formidlet søknad fra Sauherad kommune om en ny fastlegehjemmel og fra Porsgrunn kommune om 3 nye legehjemler. Alle ble innvilga av Helsedirektoratet. Fra 01.07.13 falt ordningen med Nasjonalt råd bort, slik at kommuner fritt kunne opprette legestillinger.

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Møtt kommuneoverlegen i Skien, virksomhetsleder og fengselslege den 24.06.13 til gjennomgang av tema i Veileder IS-1971 Helse- og omsorgstjenester til innsatte i fengsel.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Fylkesmannen arrangerte sammen med Bufetat region sør et åpent dialogmøte med innvandrerbefolkningen i Telemark, hvor tema var barnevern. Dette møtet ses i sammenheng med bl.a. vårt arbeid med kjønnslemlestelse.

Formålet var å opprette en dialog med innvandrerbefolkningen om ulike sider ved barnevernets rolle og funksjon.

Møte ble gjennomført i samarbeid med Telemark innvandrerråd og representanter fra tre barneverntjenester. Delmål for møtet var å etablere en fast arena for dialog mellom offentlige instanser og innvandrerbefolkningen.

I tillegg ble det gitt tilskudd til:

- etablering av samarbeid, mellom kommunene i Telemark og Sykehuset Telemark HF for gjennomføring av frivillige underlivsundersøker.
- En felles prosedyre /rutine for ansatte i helsestasjon/skolehelsetjenesten i Telemark for gjennomføring av denne undersøkelsen (tilbud om samtale).
- En felles prosedyre/rutine for helsepersonell i helsestasjon/skolehelsetjenesten ved mistanke om at kjønnslemlestelse skal finne sted, og ved mistanke om at omskjæring har skjedd etter at familien har kommet til Norge.

Fylkesmannen har ikke innhentet oversikt over kommunenes rutiner for bruk av tolk.

84.8 Forebyggende helsetjenester

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Fylkesmannen har samarbeidet med fylkeskommunen om prosjektet "Den gode skolehelsetjenesten". Fylkeskommunen hadde ansatt en ledende helsesøster som prosjektleder i halv stilling i 2012 og 2013. Helseledelse har deltatt i prosjektet som sponsor og medlem av styringsgruppa. I dette prosjektet har det vært fokus på bl.a. oversikt og sikring av gode rutiner i skolehelsetjenesten, deriblant opplæring i internkontroll og avvikshåndtering.

Fylkesmannen har ikke bidratt spesielt til økt kapasitet i helsestasjons- og skolehelsetjenesten i fylket. Det er vanskelig å ha en slik målsetting, da statens bidrag til kommunene er rammetilskudd og ikke øremerkede tilskudd. Kommunene har mange presserende oppgaver, og få kommuner har rom for vekst i antall ansatte.

Friskliv

Fylkesmannen har henvendt seg til alle kommunene i fylket med tilbud om kurs og møteplasser/nettverk innen friskliv. Vi har en løpende kontakt med ansatte i frisklivstiltak i kommunene. På fylkesnivå har vi etablert en samarbeidsgruppe om friskliv med fylkeskommunen og Høgskolen i Telemark. Idrettskretsen og turistforeningen er invitert med i gruppa, men deltar ikke ennå.

Vinteren 2013 gjennomførte vi et MI-kurs for frisklivsansatte med god deltakelse. I august hadde vi en frisklivssamling for alle kommunene. I desember arrangerte vi et dagsseminar med 80 deltakere om hjerterehabilitering. Tilskudd er formidlet til 10 kommuner for etablering og drift av frisklivssentraler/-tiltak.

Pr. 31.12.13 har 12 av 18 kommuner etablert enten frisklivssentral eller tilbud som er viktig i frisklivsarbeidet. De fleste frisklivstilbud er prosjektorganisert og er avhengige av god delfinansiering utenfra. Tilskuddene fra Helseledelse er viktige for økonomien, men også som signal til kommunene om viktigheten av at tilbud etableres.

Vi har inkludert noe opplæring om lovverk og lovfortolkning i våre samlinger med frisklivsansatte. Men dette er tema som trenger grundigere gjennomgang, ikke minst i forum der også overordnede myndigheter deltar. Vårt inntrykk er likevel at kommunene som har etablert tilbud, har vært opptatt av å tilrettelegge tilbudene slik som Helseledelse anbefaler og som følger helselovgivning.

84.11 Tannhelse

Den offentlige tannhelsetjenesten var et av temaene på fylkesmannens tradisjonelle høstkonferanse med primærhelsetjenesten. Tema var tilbudet til utsatte grupper. Tannhelsetjenesten ble også berørt gjennom flere av innleggene.

84.12 Habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator

Nødvendigheten av å vektlegge habilitering og rehabilitering har vært et tema på flere av de kommunemøtene

som Fylkesmannen har avholdt i 2013, der embetsledelsen og avdelingslederne har møtt ledernivået i kommunene. Både i disse møtene og i mer faglig pregete møter med helsepersonell har vi fokusert på habilitering og rehabilitering, og Fylkesmannen prøver i sin rådgivningsvirksomhet å vektlegge viktigheten av individuell plan for pasienter/brukere med langvarige og sammensatte problemstillinger.

84.13 Omsorgsplan 2015

Arbeidet med Omsorgsplan 2015 hos Fylkesmannen i Telemark er i hovedsak lagt til en saksbehandler i 60 % stilling. Grunnen til dette er personellmangel, og at Fylkesmannen av økonomiske grunner har vært nødt til å foreta noe nedjustering av antall medarbeidere. Dette betyr at en ikke har klart å ha den nære kontakten med kommunene som er ønskelig.

Fylkesmannen oppfordrer kommunene til å planlegge for framtidens omsorgsutfordringer ved alle anledninger det er naturlig, eksempelvis ved seminar og konferanser. Vi har i 2013 også arrangert seminar der alle områdene i Omsorgsplanen var tema. I Fylkesmannens høstkonferanse for helsepersonellet i fylket inngikk også flere tema relatert til Omsorgsplanen

Vi er bedt om å rapportere på antall kommuner som har integrert omsorgstjenestene i det kommunale planverket. Ut fra den informasjonen vi har i dag, og ut fra det vi finner på nettsider, må vi konkludere med at alle 18 kommunene har på en eller annen måte tatt hensyn til forventede omsorgsutfordringer i kommuneplanen. Men sektorplaner mangler i 7 kommuner. Alle de større kommunene i Telemark har imidlertid oppdaterte omsorgsplaner.

Sosial- og helseavdelingen har påbegynt en serie med kommunebesøk til alle kommunene i Telemark, der planer er et av temaene. I løpet av april 2014 vil vi ha oppdatert oversikt over kvaliteten på planverket til den enkelte kommune. Vi vil oppfordre kommunene til å gjøre analyser av situasjonen i egen kommune og utarbeide planer for hvordan kommunen spesielt skal håndtere utfordringen med velferdsteknologi og tjenesteinnovasjon i forhold til både kompetanse og kapasitet.

Fylkesmannen har et nært samarbeid med Utviklingssenteret i Telemark når det gjelder oversikt over utfordringer, og til å implementere og spre erfaringer og kunnskap på områdene i Omsorgsplanen. I tillegg til å arrangere omsorgskonferanse sammen, har vi faste møter, og mye telefonkontakt. Fylkesmannen er representert i fag- og samarbeidsrådet.

Når det gjelder **kompetanseløftet** er midlene benyttet strategisk til Omsorgsplan 2015, spesielt i forhold til Demensplan 2015. Fylkesmannens nettsted har gjennom året blitt benyttet for å informere om strategier og tiltak i Omsorgsplanen.

Demensplan 2015:

Med utgangspunkt i nasjonal kartlegging av tilbudet til demente som ble gjennomført i 2011, lå Telemark dårlig an i forhold til både dagtilbud, pårørendeskoler og demensteam. På dette området var vi med på å starte opp en 30 studiepoengs videreutdanning i demens og psykisk helse hos eldre, ved Høgskolen i Telemark, med støtte fra Fylkesmannens kompetansemidler. Det meldes om motiverte studenter fra hele Telemark.

I tillegg støtter Fylkesmannen drift av et interkommunalt fagnettverk innen demensomsorgen, underlagt Utviklingssenteret for sykehjem og hjemmetjenester. Hensikten er å styrke det tverrfaglige samarbeidet innen fagområdet på tvers av kommunegrensene. Her møter Fylkesmannen fast på alle nettverkssamlingene med innlegg eller informasjon.

Utviklingssentret ved hjemmetjenesten har fått status som Demensfyrtårn. Det finnes 3 slike i Norge. Fokuset her er samhandling mellom hjemmetjenesten, fastlege, pårørende og andre aktører.

ABC-deltagelsen har "tatt av" i 2013. Det er over 200 deltagere fra 12 kommuner i ABC'en pr.d.d. I tillegg kommer to kommuner som har gjennomført og avsluttet sin ABC i løpet av 2013. Dette er et resultat av netverksjobbingen, at en inspirerer hverandre.

Aktiv omsorg

Høgskolen i Telemark har satt igang en videreutdanning i aktiv omsorg. Her støtter Fylkesmannen ansatte i kommunene som deltar. Vi samarbeider med fylkeskommunen, Bamble kommune og Sykehuset Telemark HF om utvikling av kommunale tilbud om bevegelsesgrupper for eldre (fall- og ulykkesforebygging, sosialt tiltak).

Når det gjelder å bistå kommunene i utbygging /investering i forhold til sykehjem og omsorgsboliger, blir vi informert om slike prosjekter. Vi uttaler oss dersom vi ser at det er noe å påpeke.

84.14 Psykisk helse og rus

Fylkesmannen har hatt kontakt med RVTS-sør og formidlet videre tilbud fra RVTS-sør om oppfølgingstiltak etter 22.07.11 -hendelsene. Ajourført lister/fortegnelse over ledere i de kommunale psykososiale kriseteam, og formidlet disse til RVTS-sør. Fylkesmannen har deltatt i vurderingene forut for HOD's tildeling av skjønnsmidler til kommuner i oppfølgingen i 2013.

Forum for psykisk helsearbeid i Telemark (kommuner, spes.helsetjeneste voksen og barne- og ungdomspsykiatri, KS, Fylkesmann) arrangert høstkonferanse med suicidalitet som tema: "Å velge livet", nær 120 påmeldte.

Fylkesmannen har deltatt i Regionalt samarbeidsforum innen rus og psykiatri (fylkesmennene i gamle Helseregion-Sør sammen med Korus-sør (Borgestadklinikken) og psykiatrisk spesialisthelsetjeneste) om å tilby kurs for kommunen, NAV o.a., bl.a. motiverende intervju (MI).

Fylkesmannen har bidratt i SINTEF's arbeid med IS-24.

Fylkesmannen har deltatt i Psykiatrisk samarbeidsforum i Porsgrunn (DPS og Porsgrunn kommune på topp- og mellomledernivå, som har eksistert i mange år, - 4 årlige møter. Likeledes har Fylkesmannen deltatt ved etablering av tilsvarende forum for Skien kommune høsten 2013.

Fylkesmannen bidro ved UVA og Sos.- og helseavd. til kartlegging av innsatser for elever med psykiske vansker i videregående skoler, og viderformidlet dette til respektive direktoratet i august -13. De samme avdelingene hos Fylkesmannen har deltatt i rekruttering av kommuner til prosjektet "Skolen som arena for barn og unges psykiske helse" og deltatt i oppstartkonferanse Utdanningsdirektoratet og Helsedirektoratet arrangerte i Bø 11.03.13.

Fylkesmannen har bistått Helsedirektoratet i fordeling av midler til tverrfaglig videreutdanning i psykisk helsearbeid og psykososialt arbeid med barn og unge, videreutdanning for personell med minst 3 årig høgskoleutdanning.(Statsbudsjettet kap.764.60). Likeledes fordelt tilskuddsmidler etter kap 764.21 til lokale etterutdannings-/stimuleringstiltak.

På rusfeltet har Fylkesmannen bistått Helsedirektoratet med fordeling av midler til Etter - og videreutdanning rus (kap. 763.61) og fordelt midler over kap. 763.21 til kompetansehevende tiltak for styrking av rusfeltet. Likeledes er det utdelt midler til utprøving/utvikling av samhandlingsmodeller på rusfeltet (kap 763.61).

Fylkesmannens rusrådgiver har initiert fler kommunale nettverk for kommunale ruskonsulenter i fylket, og i 2013 fulgt opp disse.

Prosjektet "Talenter for framtida" har som målsetning å bedre samhandling og samordning av tiltak for barn og unge: At helsetjeneste, NAV, foreldre samarbeider for fremming av barn og unges psykisk helse, redusere frafall i videregående skole, og redusere overgangsvansker i skolealder og ved overgang til voksenliv.

Fylkesmannen var invitert til, deltok og hadde innlegg på spesialisthelsetjenestens LAR- erfaringsseminar i Langesund 04.06.13.(tema bl.a. førerkort, benzo-misbruk hos pas. i LAR).

For øvrig veise stil rapportering under kapittel 2.3, Talenter for framtida.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjeneste

Fylkesmannen i Telemark er blant de embetene som har relativt stort innslag av leger rekruttert fra spesialisthelsetjenesten. Embetet legger stor vekt på kontakten med sykehusene, privattrevne laboratorier og røntgeninstitutter, og privatpraktiserende spesialister. Jevnlig har Fylkesmannen møte med ledelsen i Sykehuset Telemark HF, som blant annet omfatter sykehusene i Kragerø, Porsgrunn, Skien, Notodden og Rjukan. Både på disse møtene og i mindre fora og pr telefon drives det rådgivning overfor spesialisthelsetjenesten. I 2013 har Fylkesmannen vært spesielt opptatt av det psykiske helsevernet, fordi både helseforetaket og flere av kommunene har rapportert om nedskjæringer i budsjettene for psykisk helse. Fylkesmannens bekymringer for dette er tatt opp i ledermøter med helseforetakets toppledelse, og også i brev til adm. direktør. Også i media har Fylkesmannen, v/ fylkeslegen, fokusert spesielt på det psykiske helsevernet. Dette har det kommet positive tilbakemeldinger om i

det offentlige rom, blant annet i lederartikler i en av de to største fylkesavisene (Varden). Dette henger nok sammen med at befolkningen i fylket merker nedskjæringene i det psykiske helsevernet, samtidig som Telemark allerede i utgangspunktet er et fylke med mer psykisk sykdom enn landsgjennomsnittet. Fylket ligger også på landstoppen når det gjelder bruk av beroligende og angstdempende medikamenter. Fylkesmannen i Telemark har forøvrig høsten 2013 ansatt ny ass. fylkeslege etter en som sluttet, og ved nyansettelsen ble det prioritert å ansette en psykiater. Den nye psykiateren, som også har doktorgrad og nesten fullført spesialitet innen arbeidsmedisin, tiltrådte hos oss den 10. februar 2014.

85.1 Abort- og steriliseringsnemndene

Sendt ajourført oversikt over Abortnemnd (primærnemnd) til Helsedirektoratet i 2013: oppnevnte medlem og varamedlemmer for tida fram til utgangen av 2015.

Steriliseringsnemnda i Telemark har ikke hatt saker til behandling i 2013. I to tilfeller av forespørsel fra fastleger om ordningen er det sendt informasjon, - uten at dette resulterte i søknader.

85.3 Lov om transplantasjon

Det har ikke vært slike saker i Telemark i 2013

Antall saker

Embeter	Antall
FMTE	0
Sum	0

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende midler

Det har vært en nedgang i saker behandlet fra 385 i 2012 til 307 i 2013. Behandlingstiden har gått opp fra 6,35 til 8 dager.

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE	307	8
Sum	307	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Det har ikke vært slike saker i Telemark i 2013

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE	0	0
Sum	0	

85.8 Behandling av klager etter psykisk helsevernloven

Det har ikke vært mottatt klage hos Fylkesmannen over kommuneleges vedtak om tvungen legeundersøkelse i 2013.

Resultatet av Fylkesmannens klager over tvungen behandling i psykisk helsevern har fortøpende blitt rapportert i NESTOR. (Totalt 38 klager i 2013, hvorav 33 ble stadfestet).

85.9 Øvrige oppgaver knyttet til det psykiske helsevernet

Det er ingen i psykiatrisk privatpleie etter spesialisthelsetjenesteloven § 8-3 i Telemark i 2013, og har ikke vært det på mange år.

Fylkesmannen har ikke vært involvert i søknader om institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern i 2013.

Fylkesmannen har 2013 gitt 2 dispensasjoner fra psykisk helsevernforskriften § 5 om faglig ansvar for å fatte vedtak etter psykisk helsevernloven. I begge tilfelle ble kopi sendt Helsedirektoratet.

Fylkesmannen har også for 2013 sendt Helseøkonomiforvaltningen halvårlige oversikt over godkjente voksenpsykiatriske og Barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker og deres fagbemanning. Helseøkonomiforvaltningen har i møte 14.03.13 opplyst Fylkesmannen i Telemark om at innrapporteringen ikke har noen nytte eller konsekvens for deres arbeid, og heller ikke blir gjennomført av alle fylkesmenn. Vi har i brev av 22.07.13 til Helsedirektoratet redegjort for dette,- uten at vi så langt har fått tilbakemelding skriftlig eller på annen måte.

85.10 Kontrollkommisjonsoppgaver

Helsedirektoratet er i brev av 18.11.13 gjort kjent med sammensetning av Kontrollkommisjon for psykisk helsevern i Telemark fra 01.01.14.

Årlig møte mellom Kontrollkommisjon, Psykiatriledelse og Fylkesmann ble arrangert 01.03.13.

85.11 Hjemsendelse, hjemhenting og gjennomføring av tvungen psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket

Det har ikke vært saker på dette området i Telemark i 2013.

Ressursrapportering

Ressursbruk på resultatområde 850 er kr 851 798. Av dette er kr 763 254 honorar til kontrollkommisjonen.

Ressursbruk på resultatområde 899 er kr 15 274. Av dette er kr 14 982 honorar til abort- og steriliseringsnemnda.

Dette er ikke intern ressursbruk hos FMTE.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 3 479 780,66	kr 40 238,58
83 Folkehelsearbeid	kr 564 164,45	kr 0,00
83.1 Folkehelsearbeid generelt	kr 0,00	kr 0,00
83.2 Tilsyn etter folkehelseloven	kr 0,00	kr 0,00
84 Kommunale helse- og omsorgstjenester	kr 3 057 524,45	kr 764 264,73
85 Spesialhelsetjenesten	kr 92 640,46	kr 851 798,92
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 178 130,40	kr 0,00
Andre oppgaver under HOD	kr 768 572,28	kr 15 273,87
Sum:	kr 8 140 812,00	kr 1 671 576,00

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

I 2013 var det 43 trossamfunn som var registrert hos Fylkesmannen i Telemark. To nye trossamfunn ble registrert. Ingen trossamfunn ble slettet. En søknad om registrering av et nytt trossamfunn er ikke ferdigbehandlet. Vi har innkalt nye forstandere til samtaler.

Vi mottok flere henvendelser fra medlemmer som hevdet at de ikke fikk meldt seg ut av trossamfunn. På

bakgrunn av tilbakemeldingene fra forstanderne synes det som om årsaken var språkproblem og misforståelser.

I 2013 utbetalte vi ca. 2,8 millioner kroner i statstilskudd (2 850 188) til 37 registrerte og 1 uregistrert trossamfunn. Beløpet er fordelt på 6 754 medlemmer. Dette er omtrent det samme som i 2012. Vi avviste tre krav om tilskudd. To krav ble innsendt etter fristens utløp, ett krav manglet medlemsoversikten. Tre trossamfunn klaget på våre vedtak om statstilskudd. Kulturdepartementet stadfestet Fylkesmannens vedtak i to av klagen. En klage gjaldt fastsettelse av antall tilskuddsberettigede medlemmer. Denne klagen er ikke ferdigbehandlet.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

62 innvilgede søknader om askespredning

Avslått 1

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Åpningstider for faste utsalgssteder

I 2013 mottok vi en søknad som skulle behandles etter helligdagsloven.

En kommune søkte Fylkesmannen om å endre *forskrift om typiske turiststeder* til å gjelde hele året. Vi avslø å endre forskriften. Det var ingen søknader om dispensasjon fra åpningstidsbestemmelsene i helligdagsloven.

Forøvrig har vi gitt veiledning om regelverket til kommuner og privatpersoner.

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.0 Helhetlig og strategisk ledelse

I 2013 har ledergruppa jobbet sammen med våre kollegaer i Aust-Agder og i Vest-Agder om Helhetlig og strategisk ledelse. Under vårt felles møte i januar -13 var hovedtema «Tverrfaglig samarbeid – organisatoriske og prosessuelle forutsetninger for å lykkes». Dette ble fulgt opp og konkretisert gjennom et felles byggesaksprosjekt. I Telemark har det medført at saksbehandlingstiden for klagesaker etter plan- og bygningsloven ble redusert fra 7 mnd til under 3 mnd i løpet av et ½ år.

Utveksling av erfaring, maler og rutiner, risikoanalyse, prosess- og Lean -analyse var virkemidler som ble benyttet.

Internt i embetet har ledergruppa sammen med nestlederne jobbet spesielt med følgende temaer: organisasjonsforståelse, motivasjon og rekruttering. Temaene har vært belyst gjennom egne, samlinger, ledermøter, embetssamling og en felles studietur til Lansstyrelsen i Gavleborgs len. De har blant annet fått EU-midler til å jobbe spesielt med rekruttering.

98.1 Rekruttere, videreutvikle og beholde medarbeidere

Antall ansatte pr. 31.12.2013

Embetet hadde pr. 31.12.2013 115 ansatte, hvor 103 faste, 9 midlertidige engasjerte og 3 vikarer. Tilsammen utgjør dette 104,5 årsverk. 103 faste ansatte utgjør 94,9 årsverk.

Sykefravær

Embetet har som mål at sykefraværet skal være mindre enn 4% og 0% arbeidsrelatert fravær. Det totale sykefraværet i 2013 var på 7,17%. I 2012 var det på 5,8%. Korttidsfraværet (egenmeldt fravær) har vært stabilt gjennom mange år, sjelden over 2%. Vi har også i 2013 hatt flere ansatte som har vært langvarig sykmeldt pga alvorlig sykdom. Det er disse som er hovedårsaken til at sykefraværet har økt. Vi har gode interne rutiner for oppfølging av sykefravær, og sykefraværstatistikkene er tema både i ledermøter, medbestemmelsesmøter med hovedtillitsvalgte og i AMU-møtene.

Embetet har fokus på helsefremmende tiltak for å redusere sykefraværet, for eksempel pausetrinn i arbeidstiden, årlig trimkalender med premiering. Vi har et godt samarbeid med bedriftshelsetjenesten og bruker de aktivt, blant annet for tilrettelegging av arbeidsplassen som et ledd i forebygging av helseskader, årlig helsedag med fokus på livsstil og kosthold, kondisjonstest, helseundersøkelser etc.

Personer med innvandrerbakgrunn eller redusert funksjonsevne

Vi har fokus på å rekruttere personer med innvandrerbakgrunn eller redusert funksjonsevne. Ledige stillinger blir annonsert på nettstedet www.inkludi.no som er et nettsted som primært er rettet mot arbeidsgivere som ser verdien av en flerkulturell arbeidsstat. Vi annonserer også på www.jobbressurs.no som er et nettsted for personer med nedsatt funksjonsevne. Vi har "spisset" IA-setning i annonsene våre: *"Vi har som mål at vår arbeidsstyrke i størst mulig grad skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen. Vi ønsker å rekruttere personer med innvandrerbakgrunn og redusert funksjonsevne. Informer oss gjerne om dette"*.

I de stillingene vi har annonsert i 2013 er det ingen som har sagt at de har redusert funksjonsevne.

Vi har kontinuerlig inne personer med nedsatt funksjonsevne på arbeidstrening i regi av NAV. I 2013 har vi hatt 4 personer. 3 av disse fortsetter også i 2014.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2012	% 2012	2013	% 2013
FMTE	3	3	3	3
Sum	3	3	3	3

98.2 Risikostyring

Risikostyring er integrert i virksomhetsstyringen i embetet. I 2013 ble både rutiner og strategidokument revidert. Det er gjort risikoanalyser på egne tematiske områder som f.eks kommunedialog og klagesaksbehandling som i etterkant er fulgt opp med risikoreduserende tiltak.

I forbindelse med vår tilsynsaktivitet, gjøres det også egne risikoanalyser. Disse er enklere og følger andre rutiner.

I 2014 vil det bli gjennomført en helhetlig analyse for hele virksomheten i embetet.

98.3 Medvirkning

98.4 Likestilling og likeverd

Lønn

		Kjønnsbalanse			Lønn	
		m%	k%	Totalt(N)	m (kr/%)	k (kr/%)
Embetsledelse/direktør	2013	57,0	43,0	100	100	93,0
	2012	58,0	42,0	100	100	95,0

Seksjonssjef/ass. direktør	2013	60,0	40,0	100	100	99,0
	2012	70,0	30,0	100	100	84,0
Saksbehandler I	2013	52,0	48,0	100	100	100,0
	2012	60,0	40,0	100	100	98,0
Saksbehandler II	2013	40,0	60,0	100	100	101,0
	2012	48,0	52,0	100	100	101,0
Kontorstillinger	2013	11,0	89,0	100	100	101,0
	2012	15,0	85,0	100	100	95,0
Fagarbeiderstillinger	2013	0,0	0,0	0	100	0,0
	2012	0,0	0,0	0	100	0,0
Unge arb.takere inkl lærlinger	2013	0,0	0,0	0	100	0,0
	2012	100,0	0,0	100	100	0,0
Totalt i embetet	2013	44,0	56,0	500	100	99,3
	2012	58,5	41,5	600	100	95,4

Deltid

		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Totalt i virksomheten	2013	31,6	68,4	31,3	68,8	15,0	85,0	53,3	46,7
	2012	38,0	62,0	45,5	54,5	24,0	76,0	60,0	40,0

Ansatte

2013	Ledere med personalansvar			Medarbeidere			Lønn	
	M%	K%	Totalt	M%	K%	Totalt	M%	K/M i %
FMTE	57,0	43,0	100	37,0	63,0	100	100	89,0

98.5 Føringer på IKT-området

SQL:

Server:
FMTEEDU, Windows Server 2008 R2, 1 CPU

Lisens:
SQL Server Standard - 1 Processor - 2008 Release 2

GIS

Fylkesmannen i Telemark og Fylkesmannen i Buskerud har et etablert samarbeid om geodata og en kartportal på WEB. I samarbeidet har vi også innlemmet Telemark fylkeskommune. Det er inngått avtale med Norconsult AS om å drifte kartportalen på WEB-hotell. En vesentlig årsak var at det ikke var nok ressurser til å ajourføre med nye data fra Norge digitalt. 1. mai 2013 ble kartportalen flyttet og i avtalen er det nå 2 årlige oppdateringer fra Norge digitalt for alle kommunene i fylket. 1. juni 2013 iverksatte vi "elektronisk samhandling" med kommunene i forbindelse med "varsel om oppstart av regulering" og "planer på høring". All kommunikasjon skal nå være elektronisk og plandataene skal følge med som en sosi-fil. I opplegget ligger det en kontroll av den tekniske kvaliteten på plandataene i henhold til sosi ver. 4.5. Plan og plandokumenter er tilgjengelige i kartportalen i høringsperioden og kan visuelt sjekkes opp mot wms-tjenester fra skog og landskap, NVE, NGU og Miljødirektoratet m.fl. Forventningen er at dette effektiviserer og gir grunnlag for kvalitetsforbedring i saksbehandlingen. Partene i samarbeidet er Fylkesmannen i Telemark, Kartverket, Telemark fylkeskommune, statens vegvesen og kommunene. NVE tiltrår også avtalen. Opplegget er også lagt til rette for direkte innsyn i kommunenes planregister. Det er operativt der hvor kommunen har etablert geointegrasjon.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
91 Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 320 516,44	kr 0,00
92 Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.	kr 0,00	kr 0,00
95 Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 21 364 140,49	kr 0,00
Sum:	kr 21 684 656,00	kr 0,00